

บทโทรทัศน์ อยู่อย่างไทย

พุทธจักรราช ๒๕๒๘

บทโทรทัศน์
อยู่อย่างไทย
พุทธศักราช ๒๕๒๘

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
จัดพิมพ์เผยแพร่ พุทธศักราช ๒๕๓๑

ภาพปก นายปราโมทย์ สายเกษม
ออกแบบปก นางสาวปัทมา พรรณโรจน์

สำนักพิมพ์ประกายพรึก

๔๑ ถนนกระโจม ผ่านฟ้า กรุงเทพมหานคร โทร. ๒๘๒๔๗๖

รูปเล่มและจัดพิมพ์

คำนำ

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้จัดรายการ “อยู่อย่างไทย” ทั้งทางวิทยุกระจายเสียงและทางโทรทัศน์มาตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐ เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมของไทยในด้านต่าง ๆ ทั้ง วัฒนธรรมพื้นฐานและวัฒนธรรมระดับสูง โดยประสงค์จะให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนได้ตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมนั้น ๆ อันจะก่อให้เกิดความเข้าใจ มีความหวงแหน วัฒนธรรมของไทยให้มากยิ่งขึ้น

ในการจัดรายการต่าง ๆ นั้น คณะกรรมการฯ ได้เลือกสรรเนื้อหาสาระและวิธีการ เผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ กัน ทั้งยังได้ศึกษา ค้นคว้า ร่วมกันพิจารณาความถูกต้องความเหมาะสม เพื่อให้ผู้ฟังและผู้ชมรายการได้รับความรู้ ความบันเทิงตามสมควร แต่เรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้ค้นคว้าเรียบเรียงไว้นั้น ได้ใช้สื่อแต่ชั่วเฉพาะเวลาออกรายการ ถ้าจะปล่อยให้สูญหายไปก็เป็นที่น่าเสียดาย คณะกรรมการฯ จึงได้พิจารณาพิมพ์บทโทรทัศน์เพื่อเป็นการเผยแพร่อีกทางหนึ่ง เฉพาะในเล่มนี้รวม ๑๒ เรื่อง

คณะกรรมการฯ ขอขอบคุณวิทยากร ผู้ร่วมรายการ และผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ช่วยให้รายการนี้สำเร็จลุล่วงมาด้วยดี และหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่สถาบันการศึกษาและประชาชนผู้สนใจตามสมควร

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

คณะอนุกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

๑. พันตรีหญิง คุณหญิง ละเอียด โปษะภฤชณะ	ประธานอนุกรรมการ
๒. ท่านผู้หญิง สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา	อนุกรรมการ
๓. นายประพัฒน์ แสงวณิช	อนุกรรมการ
๔. นางฐะปะนีย์ นาครทรรพ	อนุกรรมการ
๕. นายสมบัติ พลายน้อย	อนุกรรมการ
๖. นายปัญญา นิตยสุวรรณ	อนุกรรมการ
๗. ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไทย ที วี สี ช่อง ๕ หรือผู้แทน (นางสาวสุรางค์ ตรียพันธุ์) แทน	อนุกรรมการ
๘. หัวหน้าศูนย์ผลิตรายการ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (นายสุรินทร์ แปลงประสพโชค)	อนุกรรมการ
๙. นางมาลี จันทรวงษ์	อนุกรรมการ
๑๐. นางสาวรณี ยุคมผล	อนุกรรมการ
๑๑. ผู้อำนวยการกองกลาง สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (นางอรสา สุนธิไทย)	อนุกรรมการ
๑๒. นางกุสุมา รัชขมณี	อนุกรรมการ
๑๓. นางจิตรลดา หัซซะวณิช	อนุกรรมการ
๑๔. นายนิมิต สุทธิชุติพงษ์	และเลขานุการ
๑๕. นางสาวปัทมา พรธโรจน์	อนุกรรมการ
	และผู้ช่วยเลขานุการ

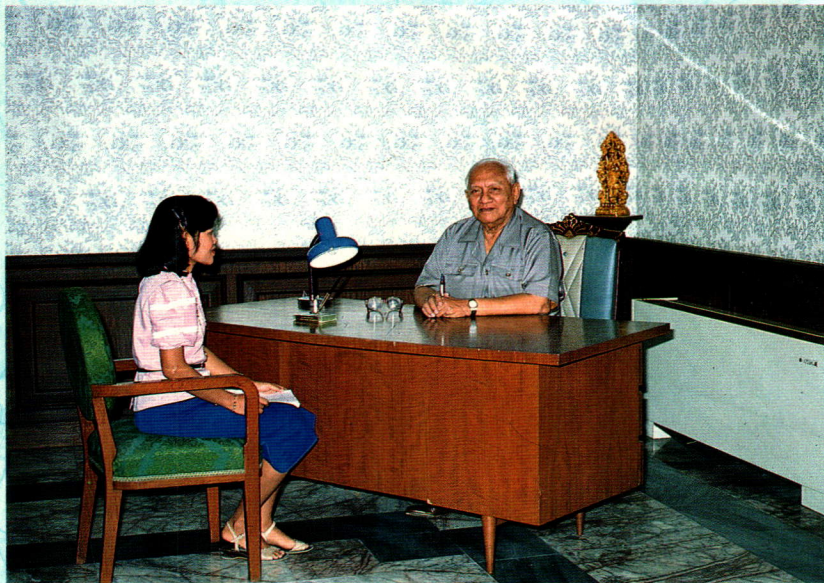
สารบัญ

เรื่อง	เมื่อพ่อไปเยี่ยมลูก	๑
เรื่อง	เพชรเจียรระโน	๑๓
เรื่อง	ปวงประชาเป็นสุขสานต์	๒๓
เรื่อง	โบราณงานอักษร	๓๓
เรื่อง	พื่อนรำในดาวดั่งส์	๔๑
เรื่อง	ชาวซึ่งสำนวนไทย	๔๕
เรื่อง	แม่ไม้มวยสยาม	๕๕
เรื่อง	ว่าความในศาล	๖๓
เรื่อง	กังวานเสียงพิณ	๘๓
เรื่อง	ไตรภูมิในงานจิตรกรรมไทย	๙๓
เรื่อง	การละเล่นในพระราชพิธี	๑๐๖
เรื่อง	ฝีมือช่างสิบหมู่	๑๑๖

เมื่อพ่อไปเยี่ยมลูก

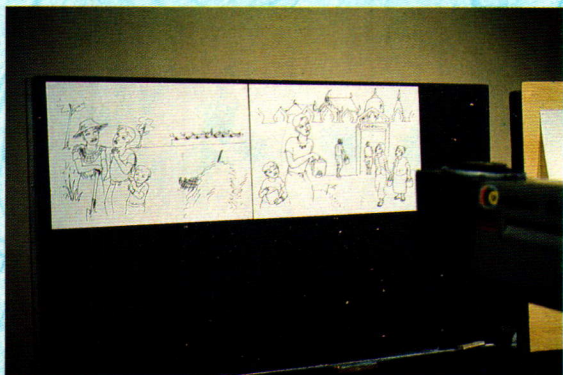
เพชรเจียรโน

ฟ้อนรำในดาวดิงส์

ชาวซ่งสำนวนไทย

แม่ไม้มวยสยาม

๑ กังวานเสียงพิณ

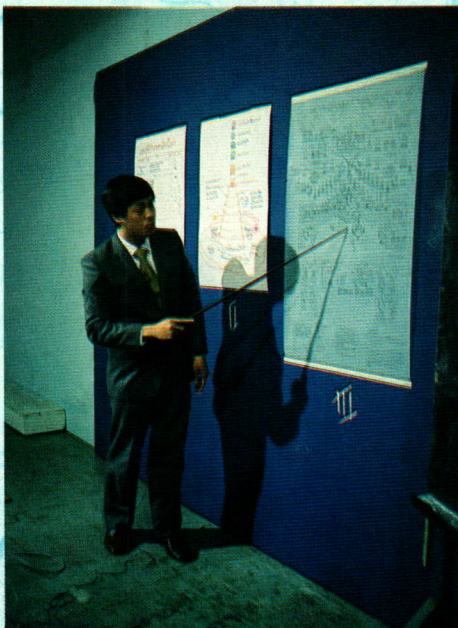
การละเล่นในพระราชพิธี

การละเล่นในพระราชพิธี

ไตรภูมิในงานละครกรรมไทย

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
เสนอ

รายการโทรทัศน์ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “เมื่อพ่อไปเยี่ยมลูก”

ออกอากาศวันจันทร์ที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๒๗ เวลา ๑๗.๓๐ - ๑๘.๐๐ น.
ณ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.

ผู้เขียนบท	ท่านผู้หญิง สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา		
ผู้จัดรายการ	สุรางค์ คุริยพันธุ์		
ผู้แสดงกิตติมศักดิ์ และ ดารารับเชิญ			
	สมบัติ	คงจำเนียร	... กำนันสอย เจ้าของบ้าน
	สินีนาง	โพธิเวส	... เคียน ภรรยากำนันสอย
	ดวงสมร	ล้วนกลิ่นหอม	... คาวเรือง ลูกสาวกำนันสอย
	วุดิ	ปรัชญาภรณ์	... แสง น้องกำนันสอย
	นวลจันทร์	พรหมาสา	... แจ่ม ภรรยาแสง
	ค.ช. ชนानันท์	มีะนันท์	... ยัย ลูกชายแสงและแจ่ม (อายุราว ๑๒ - ๑๕ ปี)
	พลเรือตรี ประจวบ	พลกล้า	... เทศ เพื่อนบ้านชาย
	แพทย์หญิง อัมพิกา	พลกล้า	... หร่ำ ภรรยาเทศ
	เรือโท ฉลาด	วัลลิสุต	... ขาวรุ่ง ๑ ชาย (ผู้ตามเสด็จฯ โดยปลอมตัว)
	กำพล	สุนทานนท์	... ขาวรุ่ง ๒ ชาย (ผู้ตามเสด็จฯ โดยปลอมตัว)
ศิลปินรับเชิญ	สุรางค์	คุริยพันธุ์	... นักร้อง
	สุดจิตต์	คุริยประณีต	... นักร้อง
ผู้ร่วมแสดง	เพื่อนบ้านสาว ๆ หนุ่ม ๆ และคนที่มีอายุบ้าง เด็กบ้าง ตัวประกอบพอสมควร		
	นิภา	ช่างทอง	... ยาย
	เชิด	เรืองสวัสดิ์	... ตา
	วรการ	ช. ทองประเสริฐ	... ชายหนุ่ม

เศวต	กอบธรรม	... ชายหนุ่ม
วันเพ็ญ	ช. ทองประเสริฐ	... หญิงสาว
หนูจอน	ร่วมแก้ว	... หญิงสาว
ธิดาวรรณ	หอมเนียม	... หญิงสาว
มิ่งมงคล	หวังในธรรม	... หญิงสาว ร่วมพื่อนรำคณะ เถิดเทิง

ผู้ร่วมแสดง

ค.ช. ศุภมงคล	หวังในธรรม
ค.ญ. รัชฎาพร	รุ่งเรือง
ค.ญ. สุทนต์	เจริญวงศ์

ละครเรื่อง “เมื่อพ่อไปเยี่ยมลูก”

ได้รับความอนุเคราะห์จาก โรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์

ม.ร.ว. ทอรัศรี คงจำเนียร

อำนวยการแสดง

วงดนตรีไทย คณะดุริยประณีต

ในความควบคุมของ จ.ส.อ. สมชาย ดุริยประณีต

เถิดเทิงคณะเรื่องนันท

ในความควบคุมของ บุญสร้าง เรื่องนันท

เจิมจิตต์ ธารีฤกษ์

จัดเครื่องแต่งกาย

บริษัท โอเลียร์ คัฟเวอร์มาร์ค

แต่งหน้า

โรงเรียนเสริมสวยลาลิพย์

ออกแบบผม

ผู้ประสานงาน	จิตรลดา	หัชชะวณิช
	นิมิต	สุทธิตีพงษ์

ผู้ควบคุมรายการ	สุรางค์	ดุริยพันธุ์
-----------------	---------	-------------

ผู้กำกับเวที	ประเทือง	ปรีเสมอ
--------------	----------	---------

ผู้กำกับรายการ	ศุภชัย	รัตโนภาส
----------------	--------	----------

เครื่องแต่งกายชาย นุ่งกางเกงครึ่งแข้ง หรือกางเกงจีนก็ได้ เสื้อคอกลมหรือยกยง หรือนุ่งผ้า
พืนก็ได้ มีผ้าขาวม้าห้อยไหล (คนมีอายุ) หรือคาดพุง ชาวกรุงชายก็เช่นกัน
แต่งอย่างชาวบ้านชนบท ไม่ใส่กางเกงฝรั่ง

เครื่องแต่งกายหญิง นุ่งผ้าพืน สวมเสื้อไทยแขนยาวหรือสามส่วน ห่มผ้าห่ม ถ้าคนแก่คล้องคอ
ถ้าสาว ๆ สะไบเฉียงนอกเสื้อ

ภาพ	เสียง
ฉาก ๑. บ้านกำนันเป็นเรือนไทยในชนบทภาคกลาง แลเห็นคานหนึ่งของยกพื้นหรือระเบียงหน้าห้องและนอกชาน ๒. บนยกพื้นหรือระเบียงหน้าห้อง มีเสื่อปูตั้งเครื่องรับแขก เช่น เขียนหมาก ชันน้ำ พานรอง กาน้ำร้อน ถ้วยน้ำ กระโถน ฯลฯ พอให้เห็นว่าใช้ระเบียงซีกนี้รับแขกที่มาจากนบวชนาค อีกซีกหนึ่งที่ไม่เห็นใช้สำหรับสงฆ์สวดมนต์เย็น ฝาห้องมีพระบรมรูปรัชกาลที่ ๕ ๓. นอกชานด้านที่เห็นอยู่ต่ำกว่าระเบียงนั้นปูเสื่อใช้เป็นที่ตั้งวงปีพาทย์ มีถ้วยน้ำ กาน้ำร้อน และมีขวดเหล้า ๑-๒ ขวด มีชามกับแกต้มน้ำวางอยู่ใกล้ ๆ วง ภาพ กล้องจับ ๑. ที่ยกพื้นหรือระเบียงมีแสงกับแจ่ม เทศ กับหร่านังคุดกันอยู่ ๒. ที่นอกชาน พิณพาทย์กำลังทำเพลงโหมโรงเย็น	พิณพาทย์กำลังบรรเลงเพลงโหมโรงเย็น สงฆ์ที่มาสวดมนต์เย็นกลับไปแล้ว หรือจะบรรเลงเป็นเพลงส่งพระ (กลับวัดหรือเพลงใดก็ตามใจ ควรเลือกท่อนท้ายใกล้จบ จะได้จบได้เร็วขึ้นแล้วเริ่มเปิดคำพูด)

ภาพ	เสียง
มาใกล้จะจบเพลงแล้ว ข้างๆ วงพิณพาทย์มีดาว- เรื่อง กับสาวเพื่อนบ้าน ๒ - ๓ คน นั่งคุยกันอยู่ ข้างๆ วงปี่พาทย์	
๓. สอยกับเคื่อนเดินเข้ามา ทางค่านนอกชาน ให้เห็น เป็นเชิงขึ้นบันไดบ้านมา และตรงไปที่ระเบียงและ นั่งลง แจ่มพูดทักขึ้น	
แจ่ม	- พี่สอยกับพี่เคื่อนไปส่งพระถึงวัดเลยหรือจ๊ะ เคชละ พ่อนาค ไม่มาด้วยรี
สอย	- ยะ เจ้าเคชถูกท่านพระครูดิ่งตัวไว้ ท่านจะให้ ซ่อมชานนาค คูกิริยาอาการกราบไหว้ของมัน อีกทั้ง ก่อน แล้วตอนพลบ ๆ จะส่งตัวกลับบ้านมา เข้าพิธี ทำขวัญนาค
เทศ	- ไม่ได้ซี ท่านพระครูท่านเคร่งครัดนักกลัวพ่อเคช จะว่า ผิด ๆ ถูก ๆ ในเวลาจริง ๆ ไร้ มันประหม่านา ก็เจ้าก้อยถูกฉันใจละ ก่อนวันทำขวัญนาค ท่าน กักตัวไว้ให้ไปนอนวัดสามคืนนะ ยังงั้นยังได้หน้า ลืมหลับ
เคื่อน	- เออ พี่เทศกับพี่หรั่งกินข้าวเถิดจ๊ะ เมื่อพระ ท่านกลับก็ห้าโมงเย็นเข้าไปแล้วนี่นะ (พูดกับดาว เรื่อง) นั่งหนูไปช่วยจัดสำรับมาที่นี้สัก ๒ สำรับ เถอะลูก
เทศ	- โอ๊ย อย่าลำบากลำบากนเลยแม่เคื่อน ฉันนะเสียง ตัวเองทุกวันแหละยะ พอตกบ่ายสามโมงก็ต้องค้น ข้าวเย็นกินแล้ว
หรั่ง	- ไร้เอ๊ย เสียงตัวเอง พอบ่ายยังไม่ทันสามโมง ก็เรียกหาข้าวหากับเสียงดังไปแล้ว ยกมาแทบจะ ไม่ทันละยะ นี่ก็ว่ามาเสียสามชามแล้วละ พี่เทศนะ ฉันว่าแม่เคื่อนอย่าห่วงเลย เพิ่งออกมาจากครัว

ภาพ	เสียง
	ช่วยเขาทำปลาตอนพักใหญ่ๆ นี่เอง พี่เทศเขาได้ปลาช่อนใหญ่ ๆ มา ๓ ตัว เลยเอามาให้ เดือน - ขอบใจพี่เทศ พี่หรั่งจะ พ่อแสงกะแม่แจ่มกินด้วยกันเถอะ ต้องรีบ ๆ กินตอนนี้นะ เดี๋ยวก็ต้องเตรียมเครื่องทำขวัญแล้ว ดาวเรือง - จันเอามาสำหรับเคียวนะจ๊ะแม่ สอย - เออ รีบไปเถอะลูก เออ แล้วพวกพิณพาทย์จะจัดหาข้าวปลาให้รียัง ดาวเรือง - เรียบร้อยแล้วจ๊ะ ก่อนพระสวคมนตรียื่นให้กินรองท้องไว้ก่อนแล้วฉันจัดของแกล้มมาไว้บนนี้อีกจ๊ะ (ชี้ขวดเหล้า) แสง - เออดี เดี๋ยวอารองท้องกับพวกพิณพาทย์สักหน่อยก็ดี ชักเปรี้ยวปากนิด ๆ แจ่ม - อ้อ เอาขวครองท้องละสิ พี่แสงนะ แล้วอย่าเอาหมอนรองต่อนะยะ ยังมีเรื่องต้องทำอีกเยอะแยะ
๔. ย้วยวิ่งเข้ามาที่ระเปียง พุดละล้าละลัก	ดาวเรือง - (กำลังจะเดินออกไปกับสวาท หยุตชะงัก) อ้าว ย้วยว่าไง ทะเล็ก ทะลักขึ้นมา.....
๕. ดาวเรืองกับเพื่อนถอยกลับมานั่งข้างวงพิณพาทย์ตามเดิม	ย้วย - ลุงกำนัน ป้าเดือน (หยุตชอบ เพราะตื่นเต้น) พ่อจำพอ แสง - เออ ว่าไง
	ย้วย - คนบางกอกจะลุง เขามาสองคนถือของมาด้วย เขานั่งคอยลุงอยู่ที่แคร่จ๊ะ
	เทศ - (ลูกพรวดพราดลงมายืนที่นอกชาน) อะ ว่าไรวะ ตำรวจไซ้ไหม เขามาทำไมฮิเจ้าย้วย
	หรั่ง - โธ่เอ๊ย ลักหมักกะแซ่เสียจนกลัวตำรวจขึ้นชมอง เดี๋ยวทำให้คนโน้นคนนี้ ห้ามไม่ฟังเลย เป็นข้างกะแซ่ดีนัก
	เทศ - (ค้อน) กะไธ้แค่กะแซ่ จันไม่ได้ขโมยควายนี่จะได้กลัวตำรวจ
	ย้วย - ไม่ใช่ตำรวจนะลุง คนจ๊ะ คนเรกติ ๆ นี่ละ สอย - เอ้อ ไธ้พุดละอะใหญ่ คนอะไรของเองเล่า

ภาพ	เสียง
๖. สอย เคียน แสง ย้วย ออกไปทางนอกชาน	เคียน - เราลงไปข้างล่างไปรับเขาเถอะพี่สอย อย่ามัว ฟังไอ้หนูมันอยู่เลย แสง - ไปพี่ ฉันลงไปด้วย เอาไอ้ย้วยพาไปสิ หรี่า - (ดูตามคนเดินออกไปแล้ว พุด) ฉันว่าถ้าจะ คนบางกอกที่มาจอดเรือมาคอยูริมตลิ่งใต้ต้นจิก เมื่อสาย ๆ นี่เอง สองลำด้วยกันยะ เมื่อเที่ยงเห็น ทำกับข้าวกันวุ่นใต้ต้นมะขามใหญ่ริมตลิ่งนั้น แล้วก็นั่งล้อมกินกัน คนมีหนดท่าทางจะเป็น นายใหญ่ สง่าดีแท้ ๆ ฉันแอบดูอยู่ที่ทางเดินท้าย สวนมาเรือมาดสี่แจวทั้งสองลำ แจ่ม - จี้ ๆ เบาหน่อย ขึ้นมากันแล้ว จัดแจงที่ทาง ให้เรียบร้อยหน่อยเร็ว ๆ (จัดแจงที่ทางข้าวของกับ หรี่า) เทศ - (ลงนั่งเรียบร้อย ปลดผ้าขาวม้าจากไหล่ลง คาดพุง) เอา แม่แจ่มยะ หรี่าด้วย ถอยเข้าไป ข้างฝาหน่อยซียะ
๗. สอยกับเคียนเดินก้ม ๆ หลังพาชาวกรุง ๑ กับ ๒ เข้ามาทางนอกชาน แสง กับย้วยตามหลังตรงไปที่ ระเบียง แสงถือถาด ผ้าไตร ย้วยหิ้วตะกร้าใส่ ลูกไม้และขนมแห้ง ๆ วาง ลงบนเสื่อ แสง ขึ้นไปนั่ง ข้างหลังสอย ย้วยลงนั่ง ยอง ๆ ที่นอกชาน แหงน หน้าฟังผู้ใหญ่พูดกันอย่าง สนใจ	สอย เชิญขอรับ บนเสื่อนี้ตามสบาย เคียน - นั่งหนูไปหาน้ำใส่แก้วมาให้คุณท่านซีลูก (เปิดฝากาน้ำร้อน ดูน้ำชาและจัดวางของบนเสื่อ รินน้ำร้อนใส่ถ้วยส่งให้แขก) ชาวกรุง ๑ - ขอบใจพ่อกำนันจ๊ะ ฉันต้องขอโทษที่เมื่อเข้า แอบมาอาศัยต้นไม้ริมตลิ่งจอดเรือ พอป้ายเห็น เรือขวิดไขว่ที่ทำน้าบ้านพ่อกำนันแล้วก็ได้ยินเสียง พิณพาทย์ถึงรู้ว่ามึงงานบวชนาค ขอโทษนะจะไม่ ทันขออนุญาตจอดเรือเสียก่อน ลอย - กระผมซีขอรับต้องขอภัยมัวอยู่อยู่บนบ้าน ไม่ทราบว่าท่านมาจอดเรืออยู่ท้ายสวน ชาวกรุง ๒ - มิน่าซ้ำเราขึ้นตลิ่งอาศัยทำกับข้าวกับปลา กันตามสบายก่อนมาพบเจ้าของสวน นายท่าน รู้ว่ามึงบวชนาค ท่านก็ให้ขึ้นมาแทนตัวท่านก่อน คำ ๆ ท่านจะมาเยี่ยมพ่อกำนัน

ภาพ	เสียง
	ชาวกรุง ๒ - ท่านฝากไตรมาช่วยหนึ่งสำหรับ แล้วสัมผัสกับขนมแห่งในตระกร้านั้นด้วย ของติดเรือมาจากกรุงเทพฯ จ๊ะ แล้วก็...นี่จ๊ะ...ท่านฝากเงินทำบุญซึ่งหนึ่งจ๊ะ (หยิบถุงเงินจากกระเป๋าเสื้อส่งให้สอย) สอย - (ยื่นมือออกแล้วหดมือ ละล้า ละล้ง อ้า....) เดือน - พี่กำนันก็รับท่านชิจ๊ะ ให้ท่านถือค้างอยู่ได้นี่ สอย - กระผมไม่กล้ารับทวนขอรับเรื่องเงินนี้ ชาวกรุง ๑ - ไ้ ก็นายท่านมีศรัทธาจะทำบุญด้วยเอาเถอะ อย่าขัดศรัทธาเลยจ๊ะ
๘. ชาวบ้านทุกคนบนระเบียงยกมือไหว้ ร้องโมทนาสาธุ	สอย - (ยกมือไหว้พร้อมกับเดือน) โมทนาสาธุเถิดขอรับ แจ่ม - พี่เดือนกับพี่สอย เชิญท่านรับประทานอาหารชิจ๊ะ ฉันจะไปจัดสำหรับกับดาวเรืองเดี่ยวนี้แหละ เดือน - จริงจ๊ะ ขอเชิญคุณทั้งสองรับ อาหารก่อนตามมีตามเกิดดีไหมจ๊ะ นี่ก็เย็นแล้ว ชาวกรุง ๑ - ขอบใจพ่อกำนันและพี่สาว เห็นจะต้องกลับไปรับประทานกับนายของฉันละจ๊ะ คินนี้ท่านว่าท่านจะขึ้นมาเยี่ยมพ่อกำนัน มาฟังพิณพาทย์เพราะ ๆ พิณพาทย์บางกอกกริจะ ฟังดูฝีมือไม่ใช่ชาวหัวเมืองนี่นะ สอย - คนร้องจากบางกอกขอรับ ลูกหลานที่ทำเครื่องนะคนที่นี่ แต่ไปฝึกที่บางกอกกับหลานสาวที่ร้องส่ง ๒ คนนี้ขอรับ ชาวกรุง ๑ - มิน่าละ กลเม็ดเด็ดพรายแพรวพราวทีเดียว เดือน - ถ้าฉันตอนคุณจะถูกกลับเรือ ฉันจะให้พี่สอยนำมารับอาหารไปส่งที่เรือด้วยจ๊ะ ชาวกรุง ๒ - อย่าลำบากเลยพี่สาว ที่เรือเขาก็ทำอยู่แล้ว แสง - โปรดฉลองศรัทธาเขาเถิดขอรับ เป็นเกียรติยศกะพวกกระผมเหลือเกิน ชาวกรุง ๑ - คุณเสมอนี้เป็นนักตึระนาดเอกนะ ฉันอยาก

ภาพ	เสียง
๕. สุรางค์ร้อง ปี่พาทย์รับ พอเพลงจบ พวกข้างล่างซ้อมตีกลองยาว	จะฟังเพลงสักหน่อยจะร้องเกี้ยวใหม่ แสงกับสอย - (พูดพร้อมกัน) โอเคใจขอรับเชิญเลย เอ้าแม่สุรางค์กับแม่จิต รับใช้ท่านให้เต็มฝีมือฝึกทေးยวนะหลาน ชาวกรุง ๒ - คุณแฝดก็ไม่น่าจะบอกว่าผมตีระนาดเป็นเลย ก็ร้อง ๆ แกร่ง ๆ แค่นั้นแหละ ขอเพลง ๒ ชั้น สั้น ๆ จะร้องทေးยวเดียวก็ได้จ๊ะ คีนี่นายท่านคงมาฟังแน่ ๆ ทำเพลงเพราะจริง ๆ นะจ๊ะ ฟังไหมโรงเมื่อสักครู่นี้ท่านยังว่าวงนี้เขาเก่งทีเดียวแหละ สุรางค์ - เอาเพลงอะไรดีคะ เพลง....ได้ไหมคะ ชาวกรุง ๑ - เรียมทေးยวละ เนื้อร้องว่า...ใช้ไหมจ๊ะ ฉันชอบเนื้อร้องนี้ สุรางค์ - เหมาะทေးยวค่ะ อีฉันจะใช้เนื้อนี้ละคะ ชาวกรุง ๒ - นายท่านว่านั่งเรือมา ๒-๓ วัน เหนื่อยอยู่พอได้ฟังปี่พาทย์เพราะ ๆ ค่อยยังชั่ว ได้นอนฟังเพลงคีนี่ สาย ๆ พรุ่งนี้เราก็จะขึ้นสุพรรณกันแล้ว (ฟังจนจบ) ชาวกรุง ๑ - แหมชอบใจ เพราะจริง ๆ (ตบมือทั้งสองคน) ชาวกรุง ๒ - (หยิบเงินบาท ๑๐ บาท ใส่ถาดให้) ถือเป็นกันเองนะหลานสาว ฉันขออนุญาตพอกำนันตกรางวัลหน่อย
๑๐. พวกปี่พาทย์ส่งเสียงยั่วเย้า แบ่งกันมั่งนะพี่สุรางค์ ฯลฯ	สอย เดือน - แม่สุรางค์เข้ามาไหว้ท่านเสียสิลูก ชาวกรุง ๑ - แน่ะ ข้างล่างเล่นเถิดเทิงกันใหญ่ สอย - เขาซ้อมกันเล่นนะขอรับ พรุ่งนี้ต้องนำขบวนแห่นาคเข้าวัด ชาวกรุง ๒ - คุณแฝดจำได้ไหมครับที่เราไปเพชรบุรี เขาเล่นเถิดเทิงที่ลานวัดในงานบวชนาคนะ มีอีตาบ๊ออะไรคนหนึ่งวิ่งเข้าไปรำเญ็บ ๆ หน้าวงเถิดเทิง ชาวกรุง ๑ - อ้อจำได้ สนุกพิลึกนะ ตีกว่าฟังเสียงกลองเปล่า ๆ หมอนั้น รำเข้าท่าเสียด้วย เล่นเอาคนดู

ภาพ	เสียง
	ยักไหลยักยัก พวกหนุ่ม ๆ ๒ - ๓ คน รำบ้อ อยู่นอกวง ก็คุณเสมอเองยังขยับเนื้อตัวไปกะเขา เลย กำลังดูเพลีน ๆ จู่ ๆ ตาบ้า นั่นก็แลบลิ้น หลอกคนดู แล้ววิ่งจืดไปเลย (หัวเราะกัน) ชาวกรุง ๒ - เอ คินนี่ขอคุณเถิดด้วยได้ไหมพอกำนัน ลองให้คนรำด้วย คงจะเข้าที่ นายท่านคงชอบใจ ละ ชาวกรุง ๑ - จริงซี คินนี่จะได้ครีกรื่นใจหน่อย สอย - ได้ซีครับ ลงไปข้างล่างให้เขาลองซ้อมรำกับ กลองดู พวกเถิดเทิงจากฝั่งชะโนนขอรับ เขา ร้องเขารำกันเก่ง ๆ ทั้งนั้น
๑๑. ผู้ยั้งอำปากฟิงเพลีน ได้ยินเสียงเรียกซ้ำ	แสง - เจ้าผู้ยั้ง ๆ เออแน่ะ! คุณมันนั่งอำปากหวน ไธ้ผู้ยั้ง! ลงไปดูข้างล่างเถิด ผู้ยั้ง - (สะดุ้ง ลูกขึ้นยืนพรวด พรวด) คุณอะไรพ่อ ที่ข้างล่างนะ แจ่ม - เออคุณมันซิ ถามได้ว่าคุณอะไร ก็ลงไปดูที่แคร่ ข้างล่าง จัดให้ดี คุณท่านจะลงไปดูเถิดเทิง (ผู้ยั้ง วิ่งออกไป)
๑๒. ผู้ยั้งปราศออกไปแล้ว ทุกคนก็ลุกขึ้นจากที่นั่ง เดินออกทางนอกชาน พวกพิณพาทย์พูดกัน สักครู่ตามเรื่อง แล้วก็ลุก เดินออกไปบ้าง	แสง - ขอภัยเถอะขอรับ เจ้าลูกผมคนนี้นั้นทะเลสิ่ง ทะเล้ง ยังไงก็ไม่ขับทราบ (ลุกขึ้นเดินออกทาง นอกชานตามกันไป)
ฉาก ลานดินชั้นล่างหน้าเรือน มีแคร่ มีเสื่อปู ตกแต่ง ตามควร มีพวกเถิดเทิง ตีกลองยาว คนดูสนุก เฮฮาอยู่	สอย - (ยกมือเชิงให้หยุดตีกลองก่อน) ฟี! ลูกหลาน! คุณทั้งสองมาจาก กรุงเทพฯ ท่านมาเรือที่จอดอยู่ ท้ายสวนนี้เอง จะไปสุพรรณพรงนี้แล้ว ท่าน อยากดูพวกลูก ๆ หลาน ๆ เล่นเถิดเทิงบอง กลองยาว

ภาพ	เสียง
๑๓. สอยกับแสงนำชาวกรุง ๑ กับ ๒ มาที่แคร่ เชิญให้นั่ง คนอื่น ๆ นั่งข้างยืนบ้างตามถนัดให้เหมาะแก่ฉาก ดูพวกเถิดเทิงเล่นอยู่แล้วยืนคุยกันบ้างเบาๆ นัยน์ตามองดูชาวกรุงทั้งสองคน พอสอยแนะนำชาวกรุงทั้งสองพวกที่ยังไม่รู้จักก็ยกมือไหว้ แสดงท่าทีดีใจและพอใจ	แสง - ท่านอยากให้มีคนรำเข้าจังหวะสนุก ๆ ด้วย คนในวงเถิดเทิง - รำคู่หรือเดี่ยวจะอาแสง ชาวกรุง ๑ - คู่ก็ดียะพ่อ ชายจริงหญิงแท้ยิ่งดี เห็นพ่อกำหนดว่าพวก ลูก ๆ หลาน ๆ ร้องรำเก้ง ขอนฉันชมหน่อยเถอะ คีนี่จะมีคนมาชมงานของลูก ๆ หลาน ๆ สอย - ท่านใจบุญเออาของมาช่วยงาน บุญของเจ้าเคชมันนะ เสียคายท่านจะไปสุพรรณพรงนี้ไม่ทันอยู่บวชเจ้าเคชที่วัด เทศ - เอาให้เต็มที่สุดฝีมือหน่อย หลาน ๆ เอ๊ย อาจจะเป็นลูกคู่ให้เต็มที่เลย สุรางค์ - ฝ่ายหญิงใคร ฝ่ายชายใครละจ๊ะที่จะรำนะ ลูกคู่ช่วยกันหน่อยนะจ๊ะ (เสียงพูดกันเลือกคนรำหญิงชายตามถนัด กลองยาวเริ่มตีซ้อมคู่ก่อนแล้วรำจริง ๆ ร้องด้วย)
๑๔. ร้องรำเถิดเทิงพอแก่เวลา ค่อย ๆ fade out	

จบภาคแรก

ภาค ๒

ท่านผู้ชมที่เคารพ

ไม่ต้องจัดฉาก

๑. คนบรรยาย ๒ คน หญิงกับชาย อ่านกันคนละตอนหรือคนละครึ่งบทก็ดูให้เหมาะตามควร ไม่ต้องแลเห็นตัวผู้บรรยายก็ได้
๒. เป็นการบรรยายเล่าเหตุและผลของการเสด็จประพาสต้นประกอบภาพพระบรมฉายาลักษณ์ติดต่อกันไปเรื่อย ๆ เป็นภาพที่เสด็จฯ ประพาสต้นในที่ต่าง ๆ คนอ่านคำบรรยายก็อ่านไปเรื่อย ๆ

ละครเรื่อง “เมื่อพ่อไปเยี่ยมลูก” ที่แสดงจบไปแล้วนั้น เป็นละครอิงข้อเท็จจริงจากพระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เรื่อง “เสด็จประพาสต้น” ในรัชกาลที่ ๕ บทละครอาศัยเค้าความจริงของเหตุการณ์บางตอนในพระนิพนธ์ โดยขยายออกในส่วนที่เป็นเกร็ดชีวิตของชาวบ้านไทยในชนบท ผู้ที่ได้เฝ้าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในเวลาที่ยังทรงปลอมพระองค์เสด็จไปเยี่ยมเยียนราษฎร พร้อมด้วยพระราชวงศ์และข้าราชการซึ่งปลอมองค์และปลอมตัวเป็นคนสามัญเช่นกัน และชาวบ้านเหล่านั้นก็ได้รู้ตัวว่ากำลังสนทนากับพระเจ้าอยู่หัวของเขา

ขอเชิญข้อความบางตอนจากพระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ มาตอนหนึ่ง เกี่ยวกับการเสด็จฯ ประพาสต้นครั้งรัชกาลที่ ๕ ดังนี้ “...พระองค์

ภาพ	เสียง
ไม่ใช่เป็นการบรรยายชนิดอธิบายแต่ละภาพ	ทรงรักใคร่ไพเราะฟ้าผ่าแผ่นดินเหมือนบิดารักบุตร พอพระราช- หฤทัยจะคุ้นเคยคบหา และถึงเล่นหัวกับอาณาประชาราษฎร
๓. ฉายภาพพระบรมรูป- ทรงม้า เมื่อคำบรรยาย กล่าวถึงพระบรมรูปทรง- ม้า	ไม่ใช่สักแต่ว่าเพียงจะรู้จักหรือสนทนาปราศรัยให้คุ้นเคยกัน เท่านั้น ย่อมทรงเป็นพระราชธุระไต่ถามความทุกข์สุข และ ความเดือดร้อนที่ได้รับจากผู้ปกครองอย่างใด ๆ บ้างทุกโอกาส
เริ่มด้วย	ผู้ที่ตามเสด็จย่อมได้ยินและได้ทราบความอันนี้ ฉันทเคยเห็น
๑. กล้องจับภาพพระบรม- ฉายาลักษณ์สักครู่ แล้วขึ้น คำบรรยาย	บางที่ราษฎรกราบทูลร้องทุกข์ เป็นข้อความที่ทรงพระดำริว่า ทุกข์ร้อนจริง ทรงพระกรุณารับความมาต่อว่า ทำเอาเจ้า- หน้าที่ตั้งแต่เสนาบดีลงมา ได้รับความรำคาญใจหลายคราว
๒. สไลด์ฉายไปเรื่อย ๆ ตาม ที่เลือกไว้ให้เหมาะ	บางที่ถึงต้องผลัดเปลี่ยนพนักงานก็มีบ้าง เป็นเหตุให้การเสด็จ ประพาสเป็นความสุขสำราญของราษฎร.....ใช่แต่เท่านั้น
๓. ภาพพระบรมรูปทรงม้า ควรใช้ประมาณ ๒ - ๓ ภาพ เพราะคำบรรยาย จะอธิบายถึงประมาณครึ่ง นาที	ราษฎรที่ได้เสด็จไปทรงคุ้นเคย ในเวลาเสด็จประพาส พระองค์ก็ได้ทรงลี้มเลือน ในเวลาต่อมาคนเหล่านั้นเข้ามาถึง กรุงเทพฯ จะไปเฝ้าแทนที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระ- ราชทานโอกาสให้เข้าเฝ้าได้ตามความปรารถนา รับสั่งเรียก พวกที่คุ้นเคยว่า เพื่อนต้น.....”
๔. เมื่อถึงตอนท้ายคำบรรยาย ขึ้นว่า “ท่านผู้ชมที่ เคารพ...” ให้ฉายภาพ พระบรมฉายาลักษณ์ เดี่ยว และพระบรมมหา- ราชวังแล้ว fade out เมื่อ คำบรรยายจบลง	พระนิพนธ์อีกตอนหนึ่งมีว่า “พระบรมรูป- ทรงม้าองค์นี้ ควรนับว่าเป็นของวิเศษได้ ไม่เฉพาะแต่เป็น ของของสง่าพระนครหรือเป็นพระบรมรูปสมเด็จพระพุทธ- เจ้าหลวงเท่านั้น ถ้าผู้ใดรู้เรื่องราวของพระบรมรูปนี้ว่าเป็น ของชนชาวสยามทุกชั้นบรรดาศักดิ์ทั่วทุกหนทุกแห่งได้เข้า เรียไรตามกำลังและใจสมัคร อย่างต่ำคนละ ๑๐ สตางค์ก็มี สร้างขึ้นด้วยความรักใคร่เป็นใจเดียวกัน ถวายสมโภชสมเด็จพระ พุทธเจ้าหลวง รวมเงินได้หนึ่งล้านกว่าบาท เกินราคา พระบรมรูปนี้สัก ๕ เท่า ไม่แต่เท่านั้นพระบรมรูปนี้ได้แล้ว สำเร็จทันถวายพระองค์ ได้ทรงอนุโมทนาประจักษ์แก่พระ- ราชหฤทัยว่า ความรักใคร่สวามิภักดิ์ของคนทั้งหลายมีมาก มายกว้างขวางทั่วไปเพียงไร....”
	ท่านผู้ชมที่เคารพ ท่านทั้งหลายย่อมประจักษ์ใจ อยู่แล้วว่า ประเทศไทยเรา มีพระมหากษัตริย์ผู้ทรง พระปรีชาสามารถในการนำประเทศไทยและชาติไทยให้ได้ อยู่รอดตลอดมา แต่ละพระองค์มีพระอัจฉริยภาพเหมาะแก่

ภาพ	เสียง
	ยุคสมัยของบ้านเมือง ในพระราชหฤทัยเปี่ยมด้วยทศพิธ- ราชธรรม ทรงแผ่พระเมตตาบารมีปกเกล้าฯ อาณาประชา- ราชฎฐสืบต่อกันมาตราบนานปัจจุบันกาล ทรงอุทิศพระองค์ เพื่อประโยชน์สุขของราษฎรอยู่ทุกทิวาราตรี พระเดชพระคุณ ล้นเกล้าฯ หาที่สดมิได้ ขอสถาบันที่เคารพบูชาอย่างสูงสุดของ ไทย จงสถิตสถาพร อยู่คู่เอกราชของชาติ ทรงเป็นหลักชัยและ มิ่งขวัญของชาวไทยชั่ววันรันดร์กาล

จบรายการ
เพลง “ความเป็นไทย”

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
เสนอ

รายการโทรทัศน์ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “เพชรเจียรระโน”

ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๘ อ.ส.ม.ท.

วันจันทร์ที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๗ เวลา ๑๗.๐๐ - ๑๗.๓๐ น.

ผู้จัดรายการและเขียนบท

พระเจ้า พระแก้ว

วิทยากร

วพณฯ ม.ล.ปิ่น มาลากุล

พิธีกร

สุวณีย์ พระแก้ว

ผู้กำกับรายการและอ่านทำนองเสนาะ

สุรางค์ ดุริยพันธุ์

ภาพ	เสียง
ดวงตราเพชรราช หุ่นพระองค์ประทับยืน	ปีเพลงฉุยฉาย ๑๐ วินาที เบาลง บังคมกัมเกศแทบพระบาท องค์มหาธีรราช ปวงข้าคำนึงพระคุณ วฤตจิกเวียนวารกาลหมุน บรรจงวจีสุน- ทรเทิดท่านด้วยใจภักดี ทรงปราชญ์ปรีชายิ่งนัก วิเทศรู้หลัก ชาวไทยได้สิทธิ์อาณา คาริเรืองการศึกษา ลูกเสือเสือป่า ทรงขนานนามสกุลบุคคล ชื่นชมพระราชนิพนธ์ คุณค่ามากล้น ประดับบรรณภาพของไทย ขอเดชะพระวิมูถนาไท้ สถิตสวรรคาลัย ทรงพระสราญนิรันดร์เทอญ
กล้องจับภาพ พิธีกร	สวัสดิ์คะท่านผู้ชมที่เคารพ วันที่ ๒๖ พฤศจิกายนที่กำลังจะ เวียนมาถึงนี้เป็นวันคล้ายวันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในโอกาสนี้คณะอนุกรรมการ เผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย ได้จัดรายการพิเศษสุด พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นให้ชื่อรายการนี้ว่า “เพชรเจียรไน” รายการ “เพชรเจียรไน” ในวันนี้จะได้ แนะนำให้ท่านรู้จักกับสถานที่ที่มีค่าประจักษ์เพชรชิ้นหนึ่งของ เมืองไทย และภายในนั้นก็ยังมีสิ่งที่เป็นสาระน่ารู้ น่าศึกษา อีกมากมายนะคะนั่นคือ หอวชิราวุธานุสรณ์ ซึ่งตั้งอยู่ภายใน บริเวณหอสมุดแห่งชาติ ท่าわสุกรี ชื่อ หอวชิราวุธานุสรณ์นี้ ได้จากพระนามของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว นั่นเอง เกี่ยวกับรายละเอียดของหอวชิราวุธานุสรณ์นี้ วันนี้ เราได้รับเกียรติอย่างสูงจากวิทยากร ซึ่งจะมาให้ความรู้และ แนะนำเกี่ยวกับหอวชิราวุธานุสรณ์นี้เป็นอย่างดี ท่านผู้นั้น คือ ๗พนฯ ม.ล.ปิ่น มาลากุล
ม.ล.ปิ่น สุวนีย์	สวัสดิ์ครับ ๗พนฯ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ขณะนี้ท่านดำรง กรรมการหอวชิราวุธานุสรณ์ และประ พระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระม

ภาพ	เสียง
ม.ล.ปิ่น	นะกะ ท่านคะ คำถามแรกขอเรียนถามท่านถึงความบันดาลใจที่ทำให้ท่านเกิดการตั้งหอวชิราวุธานุสรณ์นี้ขึ้นคะ เรื่องการตั้งหอวชิราวุธานุสรณ์นี้ไม่เกิดขึ้นเพราะผมคนเดียวหรอก คือว่าคณะข้าราชการบริพารพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งอายุก็มาก ๆ แล้ว ได้หารือกันว่าสมควรอย่างยิ่งที่จะรวบรวมพระราชนิพนธ์ของพระองค์ มารวมไว้เพื่อประโยชน์สำหรับการค้นคว้าของนักเรียน นักศึกษาและประชาชน ที่นี้พระราชนิพนธ์ของพระองค์มีมากและกระจัดกระจายอยู่ในที่ต่าง ๆ ไม่สะดวกต่อการค้นคว้า ที่จริงพระราชนิพนธ์เป็นมรดกที่พระราชทานไว้ให้แก่ชาติควรจะรวมอยู่ เราก็คงเคยคิดว่าน่าจะสร้างหอวชิราวุธานุสรณ์ขึ้น ในโอกาสที่รัฐบาลจะฉลองพระบรมราชสมภพครบ ๑๐๐ ปี เมื่อเร็ว ๆ นี้
สุวณีย์	หมายความว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์เรื่องต่าง ๆ ไว้มากมายนะกะ สมควรที่จะเก็บรักษาเอาไว้ในหอวชิราวุธานุสรณ์นี้ ถ้าอย่างนั้นขอเรียนให้ท่านชี้แจงจุดมุ่งหมายที่สำคัญของหอวชิราวุธานุสรณ์นี้อีกสักครั้งคะ
ม.ล.ปิ่น	ครับ จุดหมายของการสร้างหอวชิราวุธานุสรณ์นี้คือว่า เราอยากจะให้ประชาชนเข้าถึงบทพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ ซึ่งมีมากเหลือเกิน ที่คุณบอกว่ามีมากนั้นเป็นความจริง เราได้รวบรวมแล้วกว่าพันเรื่อง แล้วเราแบ่งไว้เป็นหมวดหมู่ ที่นี้พระราชนิพนธ์จำนวนไม่ใช่น้อยที่ประชาชนไม่ได้อ่านเลย แล้วก็มิอะไรดี ๆ อยู่ในนั้น ทำไม่ถึงประชาชนจะเข้าถึงได้ เราก็ตั้งหอวชิราวุธานุสรณ์นี้
รูปทรงอาคาร	แล้วก็จัดห้องสมุดโดยเฉพาะเก็บพระราชนิพนธ์ไว้ที่นี่เพื่อใครจะได้มาค้นคว้า
หอวชิราวุธานุสรณ์	เรามีห้องสำหรับค้นคว้าเป็นพิเศษด้วย นี่คืออาคารที่เราเรียกว่า หอวชิราวุธานุสรณ์ ที่ได้สร้างขึ้นครับ แล้วก็นี่คือ ตราวชิราวุธ ตราประจำพระองค์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
สุวณีย์	แล้วภายในหอวชิราวุธานุสรณ์นี้ ท่านจัดแบ่งสัดส่วนเอาไว้อย่างไรคะ
ปิ่น	ครับ ในเรื่องการทำงานเราแบ่งเป็น ๔ ส่วนใหญ่ ๆ คือ

ภาพ	เสียง
ห้องรามจิตติ	ส่วนที่ ๑ เป็นห้องโถง ซึ่งเราจัดนิทรรศการสำหรับให้ประชาชนชม นิทรรศการนี้เกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เราเปลี่ยนเสมอเพื่อไม่ให้ซ้ำกัน ส่วนที่ ๒ เป็นห้องประชุมอเนกประสงค์ ซึ่งเราจะจัดสัมมนาก็ได้ จัดปาฐกถาก็ได้ จัดแสดงละครก็ได้ แสดงละครนี้หมายความว่าเราจะสาธิตพระราชนิพนธ์บทละคร ที่นี้ได้ใช้เป็นประโยชน์มาก แล้วก็เรามีฤดูกาลละครเล่นเป็นปีที่ ๓ แล้ว
ห้องพันแหลม	ส่วนที่ ๓ อยู่ชั้น ๓ เราจัดเป็นพิพิธภัณฑ์พระราชกรณียกิจซึ่งทำด้วยหุ่นขี้ผึ้งไม่ใช่ว่านำเอาพระบรมรูปมาตั้งเรียงเป็นแถวไม่ใช่อย่างนั้น แต่เราจะนำพระราชกรณียกิจซึ่งพระองค์ทรงทำอะไรบ้าง เช่น ทรงวางศิลาฤกษ์ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อพระราชทานการศึกษาแก่ประชาชน นี่เป็นตัวอย่าง
ภาพกว้างๆ ของบริเวณห้อง - สมุดรับหนังสือ	ส่วนที่ ๔ เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดคือ ห้องสมุดซึ่งเราเก็บเรื่องราวที่เกี่ยวกับพระองค์และพระราชกรณียกิจ และเป็นพวกพระราชนิพนธ์ด้วย มีมากมายเหลือเกิน นอกจากนั้นเรามีห้องสำหรับวิจัยอยู่ที่นั่นด้วย ใครประสงค์จะดำเนินการวิจัยเราก็ช่วยเหลืออย่างเต็มที่ นี่คือที่เราแบ่งเป็น ๔ ส่วนอย่างหยาบ ๆ ครับ
สวนีย์	ได้ทราบในห้องประชุมอเนกประสงค์ได้จัดตั้งโครงการไว้เป็น ๒ ระยะ เกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นอย่างไรบ้างคะ
ม.ล.ปิ่น	ครับ โครงการ ๒ ระยะ เรานับตั้งแต่ต้นปี เริ่มแต่เดือนมิถุนายน-กันยายน เราจะชักชวนให้โรงเรียนต่าง ๆ ส่งนักเรียนมาจัดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับพระองค์ เช่น บทพระราชนิพนธ์ก็สนุกสนานมากแล้วก็ได้รับความรู้ ซึ่งเราได้เข้าไปร่วมด้วย แล้วระยะที่ ๒ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ต่อไป เราเรียกว่า ฤดูกาลการแสดงละครพระราชนิพนธ์นี้ทำกันจริงจึงถือว่าทำกันได้ดีที่สุดที่จะดีได้เพื่อประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักเรียน นักศึกษา จะได้ดูพระราชนิพนธ์ซึ่งมีมาก
สวนีย์	ถ้าหากว่าเดินดูตามป้ายชื่อห้องต่าง ๆ จะเห็นว่ามีชื่อแปลก ๆ

ภาพ	เสียง
ม.ล.ปิ่น	เป็นชื่อพระราชนิพนธ์ก็มี เป็นพระนามแฝงก็มีนะคะ อยากทราบว่า ท่านมีหลักในการจัดตั้งชื่อห้องต่าง ๆ ภายในหอวชิราวุธนี้ อย่างไรบ้างคะ ครับ เราไม่ใช้ห้องหมายเลข ๑, ๒, ๓ แบบนั้น แต่เรานำชื่อพระนามแฝงบ้าง พระราชนิพนธ์บ้าง ตัวละครในบทพระราชนิพนธ์บ้าง มาตั้งเป็นชื่อห้อง เพื่อได้รำลึกถึงพระองค์ท่าน และพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับเรื่องนี้ เช่นว่าห้องโถงใหญ่ ๆ มีอยู่หลายห้อง เราใช้พระนามแฝงที่สำคัญ ๆ เช่น อิศวพาหุ รามจิตติ พันแหลม เป็นต้น นะครับ สำหรับห้องชั้นล่างนี้ เราใช้นามพระราชนิพนธ์ซึ่งได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสมาคมว่าเป็นยอดของพระราชนิพนธ์ประเภทนั้น ๆ เช่น พระนลคำหลวง เราก็ให้ชื่อว่าห้องพระนล ห้องหัวใจนกรบ ซึ่งเขายกย่องว่าเป็นบทละครที่ดีเยี่ยม แล้วอีกห้องคือ ห้องมัทนะพาธา วรรณคดีสมาคมยกย่องว่าเป็นเรื่องที่แต่งได้ยากและกวีดีคือเป็นฉันท์ทั้งเล่ม เราก็เอาชื่อนี้มาเป็นชื่อห้อง ส่วนห้องชั้นบนที่อยู่ข้างห้องสมุดเราเอาชื่อนางเอกในพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ มาเป็นชื่อห้อง สำหรับค้นคว้า วิจัย เช่น มัทนา อุษา ทมยันตี ศกุนตลา ส่วนห้องอื่น ๆ ต่อไปเราเอาชื่อตัวละครที่เป็นผู้ชาย เช่น ทูษยันต์ ปรสุราม พญาราชวงศ์ ตลอดจนพระร่วง พระลักษมณ์ พระราม เป็นตัวละครของพระองค์ท่านทั้งนั้น ก็เป็นชื่อห้องเรียงลำดับกันอยู่
สุวนีย์	ถ้าหากจะสรุปหมายความว่าตั้งชื่อห้องต่าง ๆ มีอยู่ ๓ แบบ คือ ห้องโถงใช้ชื่อพระนามแฝง ชั้นล่างใช้ชื่อบทพระราชนิพนธ์ที่สำคัญ ๆ ห้องเล็ก ๆ นั้นก็ใช้ชื่อตัวละครหญิงส่วนหนึ่ง ชายส่วนหนึ่ง แล้วก็บทพระราชนิพนธ์ของพระองค์มีมากมายเหลือเกินอย่างนั้นนะคะ ทางหอวชิราวุธานุสรณ์จัดหมวดหมู่อย่างไรคะ
ม.ล.ปิ่น	ครับ เรามาทำงานที่นี่ตั้งแต่ก่อนสร้างหอวชิราวุธานุสรณ์แล้วละครับ เราเริ่มตั้งกรรมการตั้งแต่เฉลิมพระราชสมภพครบ ๘ รอบ เมื่อ ๔ ปีล่วงหน้า เราก็เริ่มจับว่าพระราชนิพนธ์มีอะไรบ้าง ก็ตั้งกรรมการขึ้น กรรมการนั้นก็ค้นคว้ามาอยู่หลายปี

ภาพ	เสียง
กองหนังสือเห็นชื่อปก พวกหนังสือโขนต่าง ๆ	ปรากฏว่าเมื่อเราหยุดค้นคว้าได้ ๑,๒๐๐ เศษ ๆ แล้ว ซึ่ง มากเหลือเกินไม่มีใครอ่านหมดหรอกครับ เมื่อมีมากเช่นนี้เรา ก็ต้องแบ่งเป็นหมวดหมู่ หมวด ข. คือ โขน ละคร แล้วเราหามาได้ ๑๕๐ เศษ หมวด ค. พระราชนิพนธ์นี้มากมายเหลือเกิน ตั้งแต่ ๓๐๐ - ๕๐๐ พระราชนิพนธ์ พระบรมราโชวาท สิ่งที้อยากจากพระ โอรสของพระองค์ ปาฐกถาก็มี เทศนา ก็มี นี่รวมได้มาก มายเหลือเกิน หมวด บ. คือ บทความที่พระราชทานไปยังหนังสือ- พิมพ์ รวบรวม ๒๐๐ รายการ หมวด ร. คือ ร้อยกรอง รวบรวม ๑๖๐ รายการ หมวด น. คือ นิทานและบทชวนหัว รวบรวม ๑๕๐ เศษ ๆ เราก็แบ่ง ๆ แบบนี้แล้วเราก็พยายามที่จะวิเคราะห์แต่ละหมวด ว่า หมวดนั้นมีอะไรบ้าง เป็นอย่างไรบ้าง แล้วก็พิมพ์คำแนะนำ ออกมาสำหรับหมวดหนึ่ง ๆ
สุวณีย์	นับว่าทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่และทรงเป็นนัก- ปราชญ์ บทพระราชนิพนธ์ของพระองค์นี้มากมายจนจัด หมวดหมู่ได้แทบจะนับไม่ถ้วนทีเดียวนะค่ะ ที่นี้ภายในหอ วชิราวุธานุสรณ์นี้ ท่านคิดว่า มีเรื่องใดหรือสิ่งใดที่มีคุณค่ามาก หรือว่าหายากมีไหมคะ
ม.ล.ปิ่น	ครับ ถ้าจะถามว่าชิ้นใดชิ้นเดียวละก็ผมอยากจะบอกว่า พระราชนิพนธ์สยามมานุสติ ซึ่งลายพระหัตถ์ก็สวยงามเหลือเกิน ท่านทั้งหลายก็รู้จักกันดีแล้ว
ลายพระหัตถ์ สยามมานุสติ	คือข้อความมีความหมายเข้าถึงใจของคนทุกคน แต่ลายพระ- หัตถ์นี้เรามีมากพยายามจะเผยแพร่โดยพิมพ์ออกมาโดยวิธี การถ่ายรูปมากมาย เช่น มัทนะพาธา ซึ่งเป็นบทละครที่ได้รับการ การศรัทธาอยู่เป็นอย่างยิ่งแล้ว ลายพระหัตถ์งดงามทรงเขียน ด้วยสีดาก็เป็นสีคำ ถ้าทรงตกช่วงไหนก็ออกมาเป็นสีแดง เหมือนกันทุกอย่าง เล่มนั้นมีบรรทัดก็มียอบบรรทัดออกมาด้วย มีหลายเรื่องที่เราพยายามทำเหมือนต้นฉบับให้มากที่สุดเพื่อ ให้ประชาชนได้ชมเรื่องอื่น ๆ นอกจากพระราชนิพนธ์นี้ อยาก จะเรียนว่าเราอดไม่ได้ที่จะสร้างพิพิธภัณฑ์วรรณคดีนี้เพราะมี

ภาพ	เสียง
	คนเอาของมาให้มาก แล้วของเหล่านั้นไม่ใช่ของที่ จะอยู่ในห้องสมุด แล้วไม่ใช่หนังสือนี่ เป็นต้นว่า ธงเสือป่า ธงจริง ๆ ที่ได้มาจากมณฑลนครศรีธรรมราช (เสือป่า รักษาดินแดน มณฑลนครศรีธรรมราช) อยู่ที่นี่แล้วก็น่าประหลาดที่สุดคือ ผมมีธนบัตรอยู่ฉบับหนึ่ง ธนบัตรนี้มีอยู่ฉบับเดียว
ภาพธนบัตร	เป็นธนบัตรซึ่งธนาคารวิพอเทียพิมพ์ออกมาเพื่อจำหน่าย และที่สำคัญคือ ผู้จัดการที่เซ็นชื่อไว้นี้ วชิราวุธ ผมขอเรียนว่า อันนี้หายากที่สุด ผมยังไม่เคยเห็นที่ไหนอีกเลย เรามีฉบับจริงอยู่หนึ่งฉบับ แล้วนี่ก็เป็นต้นเรื่องของการสร้างธนาคารออมสิน ผมว่ามีความสำคัญมากของเด็ก ๆ น้อย ๆ แบบนี้ เรารวบรวมไว้เป็นอันมาก ซึ่งอยู่ในห้องพิพิธภัณฑ
สุวนีย์	ท่านผู้ชมคะ เราก็ได้พบเพชรน้ำเอกของเราแล้วนะคะ คือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดิฉันอยากจะกราบเรียนถาม ขวณฯ อีกสักหน่อยนะคะว่า พระองค์ท่านมีความพิเศษหรืออัจฉริยะอย่างใดบ้างคะ ในฐานะที่ท่านได้ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาท มาเป็นเวลาไม่น้อยคะ
ม.ล.ปิ่น	ครับ ผมก็อยากเรียนว่าเท่าที่ผมเห็นด้วยตาของผมนเองนี้ ทรงพระราชนิพนธ์จะเป็นบทละครหรือเรื่องราวอะไรก็ตาม พอเริ่มทรงพระราชนิพนธ์แล้วก็จะทรงพระราชนิพนธ์เรื่อยไป ไม่มีการวอกแวกอะไรเลย จะมีเสียงหรืออะไรต่าง ๆ ก็ทรงพระราชนิพนธ์ได้ ทรงได้ทุกเวลา เมื่อทรงคิดว่าถึงเวลา พระราชนิพนธ์ก็จะทรงได้ตลอด และโต๊ะทรงพระอักษรนี้รูปเป็นอย่างไรไม่ขัดข้องทั้งนั้น จะมีอะไรปูหรือไม่ปูอย่างไรก็ได้ ตลอดจนเสด็จไปในเรือก็จะมีโต๊ะทรงพระอักษรไปด้วย นำประหลาดมาก มีหลายเรื่องจะเอาเรื่องใดละ
สุวนีย์	เกี่ยวกับเรื่องทรงมีความคิดก้าวหน้า ได้ทรงแสดงออกบ้างไหมคะ
ม.ล.ปิ่น	ผมว่ามีมาก คือทรงพระราชนิพนธ์เรื่องราวที่ทำให้เราเห็นว่า ทรงก้าวหน้ามากแล้วก็คนในสมัยพระองค์ท่านหาได้เข้าใจไม่ เรามาอยู่ในสมัยนี้ฟังจะเข้าใจกันเช่น เรื่องรัฐสภา ทรงพระราชนิพนธ์ เป็นบทเป็นกลอน บทความ บทกลอน เป็นละคร ซึ่งในสมัยพระองค์ท่านไม่มีใครอ่านเข้าใจ เช่น ทรงใช้เสียง

ภาพ

เสียง

สุวนีย์
ม.ล.ปิ่น

ข้างมากในสภา ซึ่งสมัยนั้นไม่เข้าใจจริง ๆ ครับ แต่เดี๋ยวนี้
เรารู้แล้วไม่ใช่หรือว่า เสียงข้างมากในสภาเป็นอย่างไร และ
ทรงเห็นการณ์ไกลรู้สึกว่ ทรงก้าวหน้ากว่าพวกเราประมาณ
๕๐ ปี

มีอะไรตรงไหนหรือคะที่ทำให้ ผมฯ คิดอย่างนี้
อย่างหนึ่งที่หนึ่งก็คือว่า บ้านเมืองอื่นเขารบกันอย่างที่เรียกว่า
กองโจร ซึ่งเริ่มมีมากสัก ๒๐ ปีมานี้เอง ทรงเขียนไว้หมดแล้ว
และทรงอบรมเสือป่านั้นประการหนึ่ง แล้วผมมาประหลาดใจ
มากเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง ผมไปอ่านหนังสือเล่มหนึ่งเรียกฉบับภาษา
ฝรั่งเศสว่า เคอร์โซลทาเรล ทรงแปลเป็นภาษาไทยเรียกว่า ผุ่ง
คึกคัก ในนั้นบอกว่ามีอาณาจักรมังกรทอง มีแคว้นอยู่ ๓
แคว้น ในอาณาจักรนั้น คือ แคว้นแม่น้ำเขียว ภูเขาสูง และ
แคว้นช่องซอย พออ่านว่าแคว้นช่องซอย ตกใจทีเดียว เพราะ
เมื่อผมเล่นเรื่องหัวใจนักรบเมื่อหลายสิบปีมาแล้วนี้ นายซุน-
เบ้ง บอกพระภิรมย์ว่า “ท่านครับ ผมทราบมาจากกรุงถามว่า
ทางช่องซอยเขาเตรียมกองทัพไว้แล้วครับ” นี่ สมัยโน้นไม่
ทราบว่าช่องซอยอยู่ที่ไหนเป็นอย่างไรต่าง ๆ แต่พอมีพระ-
ราชนิพนธ์ในเรื่องผุ่งคึกคัก บอกว่ามีแคว้นอาณาจักรมังกรทอง
อยู่ใกล้ ๆ บ้านเรานี้แหละ มีแคว้นช่องซอย แคว้นแม่น้ำเขียว
แคว้นภูเขาสูง เราก็รู้ว่าแม่น้ำเขียวคือกัมพูชานั้นเอง ภูเขาสูง
คือลาว ช่องซอย คือ เวียดนาม ทรงทราบอย่างไรว่าเวียดนาม
เป็นภัยอันตรายมาก และก็ส่งกองทัพมารบจนหักดินบุรีของ
เรา ขอให้เราระวังไว้ นี่ท่านทรงไว้ ๕๐ ปีมาแล้ว แต่เรามา
รู้สึกเดี๋ยวนี้ ทำไมทรงทราบอย่างนั้นนี้อัจฉริยะแท้ ๆ

สุวนีย์

ยังคงมีบทพระราชนิพนธ์ที่ทรงคุณค่าแสดงอัจฉริยะมาก-
มายนะคะ ในช่วงสุดท้ายนี้ใคร่ขอกราบเรียนถามถึงเกี่ยวกับ
ความมีคุณค่าของบทพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ ตามที่ ๖พบฯ ได้
รู้สึก ตามที่ท่านได้ศึกษามากมาแล้วคะ

ม.ล.ปิ่น

เรื่องคุณค่านี้ ผมรู้สึกว่าบทพระราชนิพนธ์นั้นมีมาก บางเรื่อง
ก็มีพระราชประสงค์ให้เกิดความรื่นเริง สนุกสนาน บางเรื่อง
ก็เพื่ออบรมจิตใจ โดยเฉพาะความสามัคคี ทรงทราบจุดอ่อน
ของพวกเราว่าขาดความสามัคคี จึงทรงเน้นเรื่องความสามัคคี

ภาพ	เสียง																
นวนิยาย	เป็นอันมากและล่วงหน้ามาตั้ง ๕๐ - ๖๐ ปีแล้ว นอกจากนั้นผมยังรู้สึกว่ในพระราชนิพนธ์บทหนึ่ง ๆ เราจะอ่านเพื่อสนุก ๆ ก็ได้ แต่จะอยากให้คนอ่านมาก ๆ ผมว่ามีอะไรแฝงอยู่เป็นอันมาก เราอ่านเผิน ๆ ไปไม่ทราบครับ แต่อ่านซ้ำดูแล้วก็พิจารณาหรือเพื่อนฝูงดูมีอะไรลึกซึ้งเป็นอันมาก ซึ่งผมเห็นว่ามีค่าสำหรับบ้านเมืองจริง ๆ ท่านผู้ชมคะ สำหรับเรื่องราวของบทพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๖ นั้น ถ้าจะพรรณนากันคงจะไม่หมดคนะคะ แต่ว่ายังมีบทพระราชนิพนธ์อันหนึ่งซึ่งฝังใจชาวไทยอยู่มีรู้เลื่อมฉายจนกระทั่งทุกวันนี้ ขออัญเชิญอีกครั้งหนึ่งค่ะ																
หุ่นทรงพระอักษร	<table> <tr> <td>ใครรานใครรักค้าว</td><td>แดนไทย</td></tr> <tr> <td>ไทยรบจนสุดใจ</td><td>ขาดคั่น</td></tr> <tr> <td>เสียเนื้อเลือดหลังไหล</td><td>ยอมสละ สิ้นแด</td></tr> <tr> <td>เสียชีพไปเสียสิ้น</td><td>ชื้อก้องเกียรติงาม</td></tr> <tr> <td>หากสยามยังอยู่ยัง</td><td>ยืนยง</td></tr> <tr> <td>เราก็เหมือนอยู่คง</td><td>ชีพด้วย</td></tr> <tr> <td>หากสยามพินาศลง</td><td>ไทยอยู่ ได้ฤา</td></tr> <tr> <td>เราก็เหมือนมอดม้วย</td><td>หมดสิ้นสกุลไทย</td></tr> </table>	ใครรานใครรักค้าว	แดนไทย	ไทยรบจนสุดใจ	ขาดคั่น	เสียเนื้อเลือดหลังไหล	ยอมสละ สิ้นแด	เสียชีพไปเสียสิ้น	ชื้อก้องเกียรติงาม	หากสยามยังอยู่ยัง	ยืนยง	เราก็เหมือนอยู่คง	ชีพด้วย	หากสยามพินาศลง	ไทยอยู่ ได้ฤา	เราก็เหมือนมอดม้วย	หมดสิ้นสกุลไทย
ใครรานใครรักค้าว	แดนไทย																
ไทยรบจนสุดใจ	ขาดคั่น																
เสียเนื้อเลือดหลังไหล	ยอมสละ สิ้นแด																
เสียชีพไปเสียสิ้น	ชื้อก้องเกียรติงาม																
หากสยามยังอยู่ยัง	ยืนยง																
เราก็เหมือนอยู่คง	ชีพด้วย																
หากสยามพินาศลง	ไทยอยู่ ได้ฤา																
เราก็เหมือนมอดม้วย	หมดสิ้นสกุลไทย																
หุ่นประทับยืน	คนตรีสากลสยามานุสติ ๗ - ๑๐ วินาที แล้วลง																

จบรายการ
เพลง “ความเป็นไทย”

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
เสนอ

รายการโทรทัศน์ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “ปวงประชาเป็นสุขสานต์”

ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ไทยทีวีสี ช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.
วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๒๗ เวลา ๑๗.๓๐ - ๑๘.๐๐ น.

ผู้จัดรายการและเขียนบท

พิธีกร

วิทยากร

ผู้ร่วมรายการ

ภาพยนตร์

พันตรีหญิง คุณหญิง ละเอียด โปะะกฤษณะ

จิตรลดา หัษะวณิช

พันตรีหญิง คุณหญิง ละเอียด โปะะกฤษณะ

วิจิตร บุญวิวัฒน์

ปัญญา นิตยสุวรรณ

นิมิต สุทธิพิพิพัทธ์

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าพระราชทาน

ภาพ	เสียง
พิธีกร	เนื่องด้วยเดือนธันวาคมนี้เป็นเดือนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชสมภพและในอีก ๒๐ วันข้างหน้า คือวันที่ ๗ มกราคม จะเป็นวันที่พระองค์จะมีพระชนมายุเสมอด้วยสมเด็จพระอัยกาธิราช พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบารมีของพระองค์ปกแผ่คุ้มครองอาณาประชาราษฎร์ให้ร่มเย็นเป็นสุขกันทั่วหน้า ด้วยความสำนึกในพระกรุณาธิคุณเป็นที่ล้นพ้น คณะอนุกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสถวายชัยมงคล และขอเทอดพระเกียรติพระองค์ในด้านอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยเจริญรอยพระยุคลบาทสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า ด้วยรายการ “ปวงประชาเป็นสุขสานต์” ดังต่อไปนี้
ฉาก	
ห้องตัดต่อภาพยนตร์ อาจารย์	
นำลูกศิษย์ ๒ คน เข้ามาใน	
ห้องที่ วินิจกำลังเลือกฟิล์ม	
ภาพยนตร์อยู่	
ผะอบ	สวัสดิ์ค่ะ คุณวินิจ
วินิจ	สวัสดิ์ครับ อาจารย์มาตรงเวลาดีจริง ผมเตรียมไว้ตามที่อาจารย์ต้องการแล้ว
ผะอบ	ขอบคุณค่ะ ดิฉันหาผู้ที่จจะร่วมรายการมาดูภาพยนตร์ เพื่อซักซ้อม ก่อนออกรายการด้วย
วินิจ	อาจารย์ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตไว้ทั้งห้าเรื่อง ไขใหม่ครับ
ผะอบ	ค่ะ คิดว่าคงพอกับเวลา ๒๕ นาที รายการนี้ตั้งใจว่าจะนำพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับชนบประเพณีที่เกี่ยวกับสวนรวม ออกให้ได้ชมกันว่าพระองค์ท่านทรงเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์และส่งเสริมอย่างไร บางเรื่องอาจจะได้ชมกันแล้ว แต่ยังไม่ทั่วถึง
นิมิต	อาจารย์ครับ ถึงได้ชมแล้วก็ยังอยากชมอีกครับ สำหรับพระราชพิธีต่าง ๆ เสด็จทรงประกอบพระราชพิธีเอง พวกเรา

ภาพ	เสียง
ผะอับ วินิจฉัย	จะได้ชมพระบารมีกันอย่างทั่วถึง เอาละ เริ่มต้นด้วยพระราชพิธีบวงสรวงพระบูรพมหากษัตริยาธิราชในงานฉลอง ๒๐๐ ปี กรุงรัตนโกสินทร์ ดีไหมคะ ดีครับ เป็นพระราชพิธีที่สำคัญมาก ผมคิดว่าคงมีคนอยากชมอีกมาก
นิมิต	พระราชพิธีเฉลิมฉลองนี้เคยมีมาครั้งหนึ่งเมื่อกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๑๐๐ ปี ในรัชสมัยสมเด็จพระปิยมหาราช ไซ้ไหมครับ
ผะอับ	ไซ้จ๊ะ ในวาระที่กรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๒๐๐ ปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเจริญรอยพระยุคลบาทสมเด็จพระอัยกาธิราช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการเฉลิมฉลอง เริ่มด้วยการปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดารามและโปรดเกล้าฯ ให้ประชาชนได้โดยเสด็จพระราชกุศลด้วย ภาพยนตร์ที่นำมานี้ เฉพาะวันพระราชพิธีบวงสรวงพระบูรพมหากษัตริยาธิราช ๕ เมษายน ๒๕๒๕ เท่านั้น อ้าว มั่วคุยกันเพลิน คุณวินิจฉัยเสร็จแล้วลงมือได้เลยค่ะ
๑. ภาพยนตร์ฉลอง ๒๐๐ ปี นิมิต	ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เริ่มด้วยขบวนพยุหยาตรา-ชลมารค คงจะให้อาณาประชาราษฎร์ได้เห็นโบราณราช-ประเพณี เพราะสมัยก่อนการไปมาใช้ทางน้ำ ไซ้ไหมครับ
วินิจฉัย	ผมก็คิดเช่นนั้น คุณครับ เรือพระที่นั่งคงงามเพียงไร
ผะอับ	ศิลปกรรมไทยอ่อนช้อยจริง ๆ สมคำเห่ชมเรือพระที่นั่งนะครับ
นิมิต	นิมิตคงจำภาพเห่เรือได้แม่นยำไม่ใช่ว่าให้ฟังหน่อยนะ
ผะอับ	ขึ้นใจเลยครับ
ภาพพระราชทาน พระบรมราโชวาท	นายกรัฐมนตรีกล่าวในนามของประชาชน สำนึกในพระมหา-กรุณาธิคุณของพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าและพระบาท-สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้ทรงปกป้องประเทศไทยและคนไทย ให้ได้รับความร่มเย็นเป็นสุขมาตราบเท่าทุกวันนี้ และถวาย พระพรชัย พระองค์พระราชทานพระบรมราโชวาทให้พวกเรา ปฏิบัติตนในการที่จะรักษาอิสรภาพและดำรงความเป็นไทยให้ มั่นคงยืนยาวต่อไป
วินิจฉัย	คุณธรรม ๔ ข้อ ที่พระราชทานผมยังจำขึ้นใจเลยครับ คุณนิมิต

ภาพ	เสียง
นิมิต	จำได้ไหมครับ ได้สิครับ พวกเรารับไว้เหนือเกล้าฯ ทางราชการก็ติดประกาศไว้ทั่วไป ถ้าจะกล่าวสั้นๆ จำง่ายก็คือ ประการที่หนึ่ง การรักษาความสัจ ความจริงใจต่อตัวเอง ที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นธรรมเป็นประโยชน์ ประการที่สอง การรู้จักข่มใจตัวเอง ให้ประพฤติแต่สิ่งที่ดีงาม ประการที่สาม ให้ออกทนอดกลั้น และอดคอยม ประการที่สี่ ละความชั่วความทุจริต สละประโยชน์ส่วนน้อยเพื่อส่วนรวม
ผะอบ	เก่งมาก จำได้แล้วทำให้ได้นะจ๊ะ เห็นไหมพระองค์ทรงห่วงใยประเทศชาติและประชาชนของพระองค์เพียงไร
เสด็จขึ้นบวงสรวง	
วินิจ	ตอนนี้เสด็จขึ้นบวงสรวงแล้วนะครับ
พระอาทิตย์ทรงกลด	ดูสิครับ เทวอารักษ์ยังเป็นพยานเลยนะครับ พระอาทิตย์ทรงกลดเป็นนิมิตดียิ่งนะครับ ปราบฏกการณ์อย่างนี้เห็นว่กันว่ มีแต่ครั้งรัชกาลที่ ๑ ตอนสมโภชพระนครครับ
ผะอบ	เรื่องต่อไปขอพระราชพิธีแรกนาขวัญละ พระราชพิธีนี้ทรงเห็นว่า สำคัญมาก เพราะเป็นการบำรุงขวัญราษฎร เกษตรกร ซึ่งเป็นพลเมืองส่วนใหญ่ของชาติ ได้ทรงฟื้นฟูขึ้นหลังจากหยุดไป ๒๖ ปี
๑. ตอนพระราชพิธีพืชมงคล	นิมิต ตอนนีที่ว่เป็นพระราชพิธีพืชมงคลใช่ไหมครับ
วินิจ	ใช่ครับ ที่ในพระบรมมหาราชวัง
๒. ตอนเจิมพระยาแรกนา	
และเทพี	นิมิต - วินิจ อธิบายและซักถามตามภาพ
๓. ตอนประทับในพลับพลา	
๔. ตอนคนแย่งกันเก็บ	
๕. ตอนนำข้าวไปหว่านที่	
พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน	
วินิจ	
	เห็นไหมครับ แย่งกันเก็บไปเป็นมึงมกคล ทำให้มีกำลังใจในการทำมาหากิน เห็นมีคนเขาไปดู หลังจากนั้นว่ไม่มีเหลือแล้วยังทรงปรับปรุงเพิ่มเติม คือนำเมล็ดข้าวในพิธีไปปลูกในบริเวณพระตำหนัก

ภาพ	เสียง
นิมิต	แล้วข้าวที่ปลูกไปทำอะไรครับ
ผะอับ	เป็นกล้าไปประกอบพิธีในปีต่อไป ทำให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้นจริงๆ
วินิจฉัย	เรื่องของจิตใจนี้สำคัญนะครับ ถ้ามีพลังจิตแข็งทำอะไรก็ได้ผลดี
นิมิต	ทรงเห็นการณ์ไกลจริง ๆ ที่ทรงฟื้นฟูขึ้นเพื่อความสุขของประชาชนโดยแท้
วินิจฉัย	ต่อไปอาจารย์จะคุยอะไรล่ะครับ
ผะอับ	ภาคอีสานดีไหมคะ ที่เสด็จไปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่พระธาตุพนมเนอะคะ
นิมิต	พระธาตุพนมนี้เป็นปูชนียสถานสำคัญของชาวอีสาน เพื่อนผมชาวอีสานเขาเล่าว่าชาวบ้านอยู่ไกลแสนไกลอย่างไร ก็พยายามที่จะไปนมัสการให้ได้
วินิจฉัย	ภาพยนตร์ตอนนี้ เสด็จไปทรงประกอบพิธีเป็นขวัญแก่พี่น้องชาวอีสานครับ พระองค์ท่านแผ่พระเมตตาทั่วถึง
ภาพยนตร์ตอนเสด็จบรรจุ	สนทนาระหว่างฉายภาพยนตร์
พระบรมสารีริกธาตุ	สมมุติเป็นเวลาระหว่างกรอฟิล์มเข้าที่ เว้นระยะให้พุดจบ
ที่พระธาตุพนม	
ผะอับ	พอจบภาคอีสานแล้วขอภาคใต้เนอะคะ ที่เลือกไว้ตอนเสด็จทอดพระเนตรการทำเรือกอลและใช้ไหมคะ
วินิจฉัย	ใช่ครับอาจารย์เลือกเรื่องนี้ดีจริงครับ เรือกอลและเป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้ จะได้เห็นว่าทรงสนพระทัยในวัฒนธรรมของชาวใต้
ผะอับ	เรือกอลและนี่เกือบจะกลายเป็นเพียงเรือจำลองไว้เป็นเครื่องประดับเสียแล้วละคะ
วินิจฉัย	ทำไมล่ะครับ
ผะอับ	ก็เรือกอลและมันหนักและไม่ว่องไว พอมีเรือหาปลาทันสมัยใช้เครื่องจักรมา ก็หันไปใช้เรือแบบใหม่กันเป็นส่วนมาก
วินิจฉัย	เรือกอลและเป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้ ที่หัวเรือมีการแกะสลักและให้สีที่งดงามถ้าหมดไปก็น่าเสียดาย
ผะอับ	ด้วยพระบารมีของพระองค์คงไม่สูญหรอก ชาวใต้จัดการแข่งเรือกอลและถวายให้ทอดพระเนตร ราษฎรมาจากจังหวัดต่างๆ แทบทุกจังหวัดเลย รัฐกลั่นคันยังส่งมาด้วยเลยคะ

ภาพ	เสียง
ภาพยนตร์การสู้ขวัญของ ชาวเขา วินิจฉัย	ในภาพยนตร์นี้จะครบเพื่อแสดงความสำนึกในพระมหา- กรุณาธิคุณที่พระองค์มีต่อพวกเขา พวกชาวกะเหรี่ยงและม้ง ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาส ประกอบพิธีบายศรีสู่- ขวัญและผูกค้ายที่ขอพระกรตามประเพณีของชาวเขาคับ
ผะอบ	เห็นใหม่จะ ทรงพระเมตตาทั่วถึงราษฎรทุกหมู่เหล่า ทั้งสอง- พระองค์ประทับให้ชาวเขาทำพิธีเพื่อเป็นมิ่งขวัญแก่เขา พวก ชาวเขาถึงได้รักและเทอดทูนพ่อฟ้าหลวง แม่ฟ้าหลวงของ เขานัก ที่เลิกปลุกผีในได้ก็เพราะบารมีของพระองค์นี้แหละ เป็นที่เลื่องลือกันไปทั่วโลกเลย เพราะมีประโยชน์ต่อพลโลก ไม่ใช่เฉพาะเมืองไทย
นิมิต	ชาวเขาคงปลาบปลื้มมากเลย พวกเราชาวกรุงเทพฯ ยังไม่มี โอกาสที่จะได้กราบพระยุคลบาทอย่างนี้เลย ยังมีการแสดง ถวายด้วยรีครับ
วินิจฉัย	ครับ
วินิจฉัย	นี่เรื่องสุดท้ายนะครับ เป็นพระราชพิธีพระราชทานครอบ ประธาน ประกอบพิธี ไหว้ครูโยน-ละคร
ผะอบ	นี่ของภาคกลางละ เป็นพิธีหาญได้ยาก อาจารย์ปัญญาจะ ช่วยอธิบายหน่อย
นิมิต	พระราชพิธีนี้เพิ่งเคยเห็นครับ
ปัญญา	เธอเคยได้ยินไหมล่ะว่าผู้ที่จะสอนรำละครได้ต้องให้ครูครอบ เสียก่อน ถ้ายังไม่ได้ครอบก็ไปสอนท่ารำไม่ได้
นิมิต	ผมก็เคยได้ยินครับแต่ไม่เข้าใจ
ผะอบ	ดิฉันคิดว่าพิธีครอบของโยนละครก็คือ นำหัวครู โยน ละคร ครอบที่ศีรษะ เป็นการแสดงว่าครูประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้ เหมือนปริญญาบัณฑิตสมัยนี้ ใช่ไหมคะ
ปัญญา	ผมก็คิดเช่นนั้น
ภาพยนตร์พระราชพิธี พระราชทานครอบประธาน พิธีไหว้โยน-ละคร ปัญญา	พระราชพิธีนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เคยพระราช-

ภาพ	เสียง
	ทานครอบครุฑ ครึ่งสุดท้ายเมื่อปี ๒๕๐๖ เวลานั้นนาฏศิลป์ขาดผู้ที่ทำหน้าที่ประธานพิธีไหว้ครุโขน-ละคร เพราะนานถึง ๒๑ ปีแล้ว ให้จัดพระราชพิธีขึ้น เป็นพระราชพิธีที่จะประสิทธิ์ประสาทผู้ที่สามารถเป็นประธานพิธีไหว้ครุโขน-ละคร สืบต่อไป
ผะอบ	พระองค์ทรงส่งเสริมนาฏศิลป์ ซึ่งมักจะได้รับการวินิจฉัยเป็นเครื่องตัดสินความเจริญของชาติ
ปัญญา	เมื่อวันที่ ๑๒ เดือนนี้ ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการแสดงโขน และร่ายถวายพระพรพระราชบิดาและพระราชมารดาแห่งเนปาล
ผะอบ	แต่ละชาติที่ต้อนรับแขกเมืองจะต้องให้ชมนาฏศิลป์ของเขาทั้งนั้น เห็นไหมจะว่าทรงสนพระทัยและส่งเสริมวัฒนธรรมด้านขนบประเพณี ซึ่งมีความสำคัญต่อชาติยังมีอีกมาก ที่อาจารย์เลือกมาทั้งหมดนี้ก็มีประเพณีเพื่อส่วนรวม ประเพณีของภาคต่าง ๆ อย่างละ ๑ เรื่อง ให้พอเหมาะกับเวลา เธอคุแล้วชักซ้อมให้ดีขึ้น เวลาออกรายการจริง
นิมิต	ครับ ผมจะพยายาม และจะถามในข้อที่น่าสงสัยจริง ๆ ผมชักประหม่าแล้วสิ เกรงจะพูดได้ไม่เท่าที่ใจนึก พระมหากษัตริย์คุณที่มีต่อประชาชนเป็นที่ล้นพ้นหาที่สุดมิได้
กล้องจับพิณกร จิตรลดา	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญรอยพระยุคลบาทพระบรมมหาราชวัติราชเจ้าแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ทุกพระองค์ ในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ซึ่งนอกจากจะเป็นเครื่องแสดงถึงความเจริญและเชิดชูเกียรติของประเทศชาติแล้ว ยังเป็นเครื่องนำมาซึ่งความสันติสุขแก่ปวงอาณาประชาราษฎร์ พระองค์ทรงส่งเสริมทุกวิถีทาง ดังจะเห็นได้จากการที่ทรงรักษาขนบประเพณี ซึ่งมีผลต่อส่วนรวม “ปวงประชาจึงเป็นสุขสานต์” ข้าพระพุทธเจ้าในนามของคณะอนุกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสถวายพระพรด้วยเพลงสรรเสริญพระบารมี

ภาพ	เสียง
กล้องจับพระบรมฉายาลักษณ์	ดนตรีบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี (ตอนท้าย)
	ผลพระคุณ ฐ รักษา ปวงประชานเป็นสุขสันต์
	ขอบันดาล หวังวรฤทัย ฐ ประสงค์ไค คุณถวายชัย จงสถศคีติง ชโย.

จบรายการ
เพลง “ความเป็นไทย”

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
เสนอ

รายการโทรทัศน์ “อยู่อย่างไทย”
เรื่อง “โบราณจารย์อักษร”

ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.
วันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๒๘ เวลา ๑๙.๓๐ - ๑๘.๐๐ น.

ผู้จัดรายการและเขียนบท

วิทยากร

ผู้ดำเนินรายการ

ผู้ร่วมรายการ

ผู้ควบคุมรายการ

สุวรรณณี อุคมผล

ก้องแก้ว วีระประจักษ์

นิยะดา ทาสุนทร

เทียมสิทธิ์ หลวงสุภา

วิรัตน์ อนุนาทรวรางกูร

สุวรรณณี อุคมผล

นิमित สุทธิพิศพงษ์

สุรางค์ คุริยพันธุ์

ภาพ	เสียง
ฉาก ๑ ห้องทำงาน สุวรรณีและนิมิตนั่งอยู่	
นิมิต	อาจารย์ครับ รายการ “อยู่อย่างไทย” คราวนี้จะเสนอเรื่องอะไรกันดีครับ
สุวรรณี	นั่นสิคะ ดิฉันก็คิดมาหลายวันแล้วเหมือนกัน เพิ่งจะมาได้
นิมิต	ความคิดเมื่อเห็นรูปพวกนี้เข้า
สุวรรณี	รูปอะไรครับ
นิมิต	นี่เคะ พวกเอกสารโบราณต่าง ๆ ของไทยเรา คุณมีตั้งหลาย
สุวรรณี	ประเภทด้วยกัน
นิมิต	มีอะไรบ้างครับ
สุวรรณี	
(ภาพจารึก)	นี่เป็นศิลาจารึก เป็นเอกสารโบราณที่จารึกบนแผ่นศิลา
(ภาพสมุดไทยคำและขาว) และกระดาษเพล	นี่เป็นสมุดไทยซึ่งทำด้วยกระดาษ มีทั้งสมุดไทยคำ สมุดไทย-ขาว และที่ทำด้วยกระดาษเพล
(ภาพคัมภีร์ใบลาน)	เอกสารพวกนี้จารบนใบลาน
(ภาพลานทำด้วยงา)	พวกนี้คล้ายใบลาน แต่ความจริงทำจากงาช้าง
(ภาพลานทอง)	ทำจากเงินและทองแผ่เป็นแผ่นบาง ๆ
(ภาพลานผ้า)	พวกนี้คล้ายใบลานแต่เป็นผ้าซึ่งทอเป็นตัวหนังสือ สวยงาม
นิมิต	ประณีตมากทีเดียว
สุวรรณี	แหม คุณเก่าแก่มากนะครับ แต่ละอย่างคงมีอายุไม่น้อยเลย
นิมิต	คนไทยเราช่างหาวิธีบันทึกความรู้ไว้หลายแบบหลายวิธี
สุวรรณี	จริงนะครับ
นิมิต	นั่นนะสิ เอกสารโบราณแต่ละอย่างทำอย่างประณีต สวยงาม
สุวรรณี	แล้วก็คงทน บางชิ้นอายุเป็นร้อย ๆ ปีแล้วนะคะ
นิมิต	โฮโฮ ยังงั้นเชียวนะครับ
สุวรรณี	คะ และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ดิฉันสนใจเรื่องนี้มาก เลยติดต่อ
นิมิต	เจ้าหน้าที่งานเอกสารโบราณ ของหอสมุดแห่งชาติ ว่าจะให้
สุวรรณี	ความรู้เกี่ยวกับเอกสารโบราณพวกนี้ได้ยังไงบ้าง
นิมิต	แล้วท่านว่ายังไงบ้างล่ะครับ
สุวรรณี	โอ๊ย ท่านอธิบายให้ฟังเยอะแยะเชียวนะ ได้ความรู้ดีมาก ดิฉันก็เลยตกลงใจจะเชิญท่านมาให้ความรู้เรื่องใบลาน ในรายการอยู่อย่างไทยคราวนี้ไงล่ะคะ ดิฉันนัดกับท่านไว้บ่ายวันนี้ คุณนิมิตสนใจจะไปด้วยกันไหมล่ะคะ

ภาพ	เสียง
นิมิต ฉาก ๒ บริเวณห้องที่จะสาธิต สุวรรณณี (ไหว) (หันไปพูดกับนิมิต)	ดีสิครับ ผมก็สนใจเรื่องพวกนี้อยู่ด้วยเหมือนกัน สวัสดีค่ะอาจารย์ อยู่กันพร้อมเลยนะคะ คุณนิมิตคะ นี่ไงล่ะค่ะอาจารย์ ก่องแก้ว วีระประจักษ์ หัวหน้า- งานบริการหนังสือภาษาโบราณ แล้วก็อาจารย์ นิยะดา ทาสุนทร์ ผู้เชี่ยวชาญการอนุรักษ์เอกสารโบราณ ของหอสมุด แห่งชาติ ทั้ง ๒ ท่านนี้จะเล่าให้ฟังเกี่ยวกับเอกสารประเภท ใบลาน แล้วนี่คุณเทียมสิทธิ์ หลวงสุภา กับคุณวิรัตน์ อุณาพร- วรารากร เจ้าหน้าที่งานบริการหนังสือภาษาโบราณ จะมา สาธิตการจารใบลานให้เราดูไงล่ะคะ
นิมิต	สวัสดีครับ ผมดีใจที่มีโอกาสได้มาดูการสาธิตครั้งนี้ด้วย เอ อาจารย์ครับ ต้นลานนี่คล้ายต้นตาลไหมครับ
ก่องแก้ว (ฉายสไลด์)	คิดันมีรูปอยู่ด้วย คูสิคะคล้ายกัน แต่ต้นลานมีใบและทาง ยาวกว่าต้นตาล มีผลเป็นทะลายแต่ละผลมีขนาดเล็กเท่าขนม บัวลอย ที่เอามาทำขนมรับประทานได้ด้วยค่ะ
สุวรรณณี	ใบลานนี้ใช้ทำพัดใบลาน แล้วก็เอามาสานหมวก กอบ กระเป๋า ตะกร้า ได้ด้วยใช่ไหมคะ
ก่องแก้ว สุวรรณณี	ใช่ค่ะ รูปนี้สิคะ ของพวกนี้ทำจากใบลานทั้งนั้น ใบลานที่จะเอามาจารหนังสือคงต้องเป็นใบแก่สีน่ะคะ ขนาด ถึงจะใหญ่อย่างนี้
นิยะดา	ไม่ถึงกับแก่ เป็นใบขนาดกลางใกล้จะแก่ เขาเรียกว่าใบ เพสลาด นอกจากเลือกใบที่มีความแก่อ่อนได้พอเหมาะแล้ว ต้องเลือกขนาดใบให้เท่ากันด้วยนะคะ
นิมิต	ต่อจากนั้นเขาทำอะไรอีกครับ
ก่องแก้ว	เขาก็นำมาเจียนกันออก มีครวมนกันแช่น้ำไว้ ๑ คืน แล้วเอาไป ตากให้แห้ง ต่อจากนั้นก็นำมาแทงบนขนอบ
สุวรรณณี	ขนอบคืออะไรคะ
ก่องแก้ว	ขนอบเป็นแผ่นไม้รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใช้ประกบด้านหน้าและ ด้านหลังใบลาน มีขนาดกว้างยาวเท่ากับใบลาน ใช้เป็นพิมพ์ สำหรับแทงลานโดยเฉพาะ
นิมิต	แทงทำไมครับ
นิยะดา	แทงให้เป็นรูเล็ก ๆ สำหรับเป็นเครื่องหมาย

ภาพ	เสียง
สุวรรณณี นิยะดา	แล้วเขายังไงต่อไปคะ ต่อจากนั้นก็เอาใบลานประมาณ ๑๐ - ๒๐ ใบ เรียงซ้อนกัน ประกบหน้าหลังใบลานด้วยขนอบขนาดที่ต้องการ แล้วใช้ มีดคม ๆ ตัด
ก่องแก้ว สุวรรณณี ก่องแก้ว	เดี๋ยวนี้บางคนก็ใช้กบไสให้เรียบทั้ง ๔ ด้าน เร็วดีนะคะ แล้วทำยังไงต่อไปอีกคะ ต่อจากนั้นก็ลื้อใบลานออก ใช้ทรายละเอียดคั่วหรือตากแดดให้ ร้อนจัด โรยบนใบลานแล้วใช้ลูกประคบ ลูบไปมาหลาย ๆ ครั้ง
นิมิต นิยะดา	เพื่ออะไรครับ เพื่อให้หน้าลานสะอาด พื้นผิวลานเรียบเสมอกันหมด ต่อจาก นั้นก็ใช้เหล็กแหลมเผาไฟเจาะตามช่องที่แทงไว้แต่แรก แล้วก็ ใช้ผ้าแห้งเช็ดทำความสะอาดใบลานทีละใบ
สุวรรณณี ก่องแก้ว วิรัตน์และเทียมสิทธิ์เริ่มสาธิต ก่องแก้ว	ดูเหมือนใบลานตอนนี้สะอาดพร้อมที่จะใช้จารแล้วใช่ไหมคะ ใช่ค่ะ ตอนนี้คุณวิรัตน์จะเริ่มสาธิตวิธีจารให้ดูนะคะ ตอนนี้เป็นการตีเส้นบนใบลานนะคะ เขาใช้เส้นด้ายเหนียว ซึ่ง ดึงกับกรอบไม้รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้างยาวกว่าหน้าลาน เล็กน้อย เชือกที่ขึงตึงนี้ใช้เป็นสายบรรทัด เมื่อจะตีเส้นบรรทัด ใช้ลูกประคบชุบเขม่าไฟผสมน้ำลูบไปบนเส้นด้ายที่เป็นสาย บรรทัดนั้น วางกรอบบรรทัดบนใบลาน กำหนดเส้นบรรทัด ให้ได้ขนาดตามต้องการแล้ว ดึงสายบรรทัดขึ้นแล้วปล่อยให้ ติดลงไปบนลาน คล้ายการตีเส้นด้วยสายบรรทัดของช่างไม้ ต่อจากนั้นนำใบลานที่ตีเส้นบรรทัดไว้เรียบร้อยแล้ว วางบน หมอนสำหรับถือ ร่องจาร
สุวรรณณี ก่องแก้ว	หมอนนี้ทำด้วยอะไรคะ หมอนนี้ทำจากใบลานเรียงซ้อนกัน ๖ - ๗ ใบ หุ้มด้วยผ้า เย็บริมเรียบร้อย มีไม้ไผ่เหลาแหลมยาวประมาณ ๗ - ๑๐ ซม. เสียบทางด้านยาวของหมอนตามร่องลานข้างละ ๒ อัน เพื่อ ใช้เป็นที่ค้ำลานคั่นฉบับในขณะที่คัดลอก ต่อจากนั้นก็ถึงตอน สำคัญคือการจาร ดูซิคะ คุณวิรัตน์กำลังใช้เหล็กจาร จารตัว หนังสือตามคั่นฉบับลงบนใบลานที่ตีเส้นบรรทัดไว้
สุวรรณณี	แปลกนะคะ เราจารหนังสือได้เส้นบรรทัด ต่างจากการเขียน

ภาพ	เสียง
ก่องแก้ว	ในปัจจุบัน เอ ตัวหนังสือที่จารแล้วเป็นเส้นสีขาวมองไม่ค่อยเห็น เขาทำอย่างไรต่อไปคะ ต้องใช้เขม่าไฟผสมน้ำมันยางคะ เขาใช้ลูกประคบชุบให้สีคำของเขม่าไฟจมลงไปตามร่องลายเส้นอักษรทั่วทั้งลาน แล้วนำทรายละเอียดที่ร่อนจัดโรยลงบนลานนั้น ใช้ลูกประคบสะอาดลบเขม่าไฟผสมน้ำมันยางให้หมดจากหน้าลานนั้น ลูกประคบซึ่งถูไปมาหลาย ๆ ครั้งบนลาน จะทำให้สีคำที่อยู่นอกรอยจารหลุดหายไป ส่วนสีคำซึ่งซึมลงไปนอกรอยจารจะติดแน่นและปรากฏชัดไม่ลบเลือน
สุวรรณณี	จารได้ทั้ง ๒ หน้าเลยหรือคะ
ก่องแก้ว	คะ
สุวรรณณี	หมมต้องเก่งมากเลยนะคะ เพราะถ้ามีมือหนักไปโบลานก็ทะลุจารหน้าหลังไม่ได้ ถ้ามีมือเบาไป ก็จะไม่เป็นร่องลึกพอที่จะอ่านออกได้ โบลานเป็นแผ่นเล็ก ๆ มากมายอย่างนี้เขาคงต้องจารเลขบอกหน้าของโบลานด้วยใช่ไหมคะ
ก่องแก้ว	ใช่คะ เขาจะจารไว้กึ่งกลางโบลาน ริมซ้ายด้านหลังของโบลาน เรียกว่า อังกา แต่ไม่เป็นตัวเลขนะคะ เขาใช้ตัวพยัญชนะในภาษาบาลี ๓๓ ตัว เริ่มจากวรรคแรก ก ข ค ฌ ง ไปจนวรรคสุดท้าย ย ร ล ว ส ห ฬ อ อักษรที่บอกอังกานี้ ใช้อักษรละ ๑๒ ลาน ผสมรูปสระ ๑๒ ตัว ก กา กิ กี้ ฤ ฦ เก ไก โก เกา กำ กะ พอครบ ๑๒ ลาน แล้วเปลี่ยนอักษรใหม่อีก ๑๒ ลาน จนครบ ๒๔ ลาน รวมเรียก ๑ ผูก
สุวรรณณี	อ้อ ดิฉันเคยได้ยินบ่อย ๆ เขาบอกว่าหนังสือเรื่องนี้มีกี่ผูก ๆ เพิ่งเข้าใจเดี๋ยวนี้เอง
ก่องแก้ว	แล้วเขาใช้ไหมหรือด้ายเป็นหุร้อยเรียก สายสนอง เขาผูกทางด้านซ้ายด้านเดียว ปลายด้านหนึ่งผูกเป็นห่วงไว้ แล้วเอาปลายสายด้านหนึ่งสอดเข้าไปในห่วงโอบรอบกึ่งโบลานด้านบนไว้ เวลาจะอ่านก็คลายสายสนอง ถ้าจารจนครบอักษร อ แล้วไม่จบเรื่องก็ย้อนกลับมา ก ใหม่ โดยเอา ย ควบกล้ำเข้าไปเป็น กย แล้วผสมสระ ๑๒ ตัวเหมือนเดิม
สุวรรณณี	ถ้าหน้าไม่ลงตัวพอดีที่ ๒๔ ลานละคะ มันไม่ครบผูกจะอย่างไร

ภาพ	เสียง
ก่องแก้ว	เขาก็เรียกผูกสุดท้ายตามจำนวนลาน เช่น มี ๒๕ ใบ ก็เรียก ๑ ผูก ๑ ลาน หรือ ๔๗ ใบ ก็เรียก ๑ ผูก ๒๓ ลาน
นิยะดา	ใบลานที่จารเสร็จเรียบร้อยแล้วจะมีการบอกชื่อเรื่อง มีใบปก-หน้าซึ่งจารเป็นลวดลายสวยงาม
สุวรรณณี	ดิฉันเคยเห็นหนังสือใบลานที่มีไม้ปิดข้างบนข้างล่าง เขาเรียกว่าอะไรคะ
ก่องแก้ว	เขาเรียกว่าไม้ประกบ เขาจะทำอย่างสวยงามสำหรับประกบด้านบนด้านล่าง นอกจากความสวยงามแล้วคงเพื่อให้ทนทานด้วย
สุวรรณณี	เป็นอันว่าเสร็จแล้วใช่ไหมคะ แล้วเขาเก็บยังไงคะ
นิยะดา	เขาจะมีดให้เรียบร้อยแล้วใช้ผ้าห่อไว้ ผ้านี้ก็ทำอย่างงดงามเช่นกัน มีทั้งผ้าธรรมดา ผ้ายกดอก ผ้าพิมพ์อย่างสวยงาม
สุวรรณณี	แล้วจะทราบได้ยังไงคะว่าเป็นเรื่องอะไร ถ้ามีมาก ๆ คงจะใช้จำผ้าที่ห่อไม่ได้ดอกนะคะ
นิยะดา	เขามีฉลากหนังสือบอกว่าเป็นเรื่องอะไรไว้บนห่อ แล้วถึงใช้เชือกมัดให้แน่น บางคนศรัทธามากถึงกับเอาผมของตนเองมาถักเป็นเปียยาว ๆ เป็นเชือกมัดคัมภีร์ก็มี
สุวรรณณี	อาจารย์พูดว่าคัมภีร์ แสดงว่าหนังสือใบลานที่จะใช้จารเรื่องเกี่ยวกับศาสนาเท่านั้นหรือคะ
ก่องแก้ว	ส่วนใหญ่ก็เป็นเช่นนั้น แต่ก็มีเรื่องอื่น ๆ อยู่บ้าง
สุวรรณณี	เขาเก็บกันอย่างไรที่ทำให้เก็บได้ทน
นิยะดา	เก็บในตู้ทึบสำหรับใส่คัมภีร์ นอกจากนั้นบางครั้งยังสร้างหอกกลางสระน้ำ กันมดปลวกอย่างดีจึงเก็บได้ทน
สุวรรณณี	เก็บได้นานมากไหม ฉบับเก่าแก่ที่สุดที่หอสมุดแห่งชาติมีอายุสักเท่าไรคะ
ก่องแก้ว	ฉบับสมัยพระเอกาทศรถ ประมาณ ๓๗๐ ปีมาแล้ว
สุวรรณณี	คัมภีร์ที่เราได้มาคงจะเก่าแก่และอาจจะมีชำรุดบ้าง เราต้องอนุรักษ์อย่างไรบ้างคะ
นิยะดา	ต้องทำความสะอาด ซ่อมแซม ปะเสริม สงวนและเก็บรักษา
สุวรรณณี	เวลาอ่านเขาอ่านกันยังไงคะ แผ่นเล็ก ๆ บาง ๆ คงถือลำบาก
ก่องแก้ว	เขามีกาเกะเบียดซึ่งสร้างขึ้นสำหรับวางหนังสือใบลาน ทำด้วยไม้กลึงเป็นแท่งกลมเล็ก ๆ ยาวประมาณ ๑๘ นิ้ว ๘ อัน

ภาพ	เสียง
สุวรรณณี ก่องแก้ว	เจาะรูที่ปลายไม้ด้านหนึ่งและตอนกลางอีกทีหนึ่ง ใช้เชือกหรือด้ายร้อยไขว้กัน สำหรับวางใบลานที่จะอ่านนับเป็นความประณีตในการใช้อย่างหนึ่ง ทำให้ใบลานไม่ชำรุดง่าย ทำให้อายุของหนังสือใบลานยืนนานขึ้น หนังสือใบลานพวกนี้ถ้าเราอยากอ่านบ้างจะทำอย่างไรคะ ที่หอสมุดแห่งชาติก็มีเก็บไว้ที่ห้องหนังสือภาษาโบราณชั้น ๔ แต่ต้องขออนุญาตก่อน ส่วนต่างจังหวัดเวลานี้ตามศูนย์วัฒนธรรมก็มีรวบรวมไว้มาก
สุวรรณณี	แหมวันนี้ได้รับความรู้ดีเหลือเกิน ได้ทราบอะไรหลาย ๆ อย่างที่ไม่เคยทราบและบางอย่างที่เคยสงสัยมาก็ทราบวันนี้เอง ดิฉันกับคุณนิมิตขอขอบคุณมากนะคะ วันหน้าถ้ามีโอกาสดิฉันจะมาขอความรู้เรื่องเอกสารโบราณประเภทอื่น ๆ อีกต่อไป

จบรายการ
เพลง “ความเป็นไทย”

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
เสนอ

รายการโทรทัศน์ “อยู่อย่างไทย”
เรื่อง “พ็อนรำในดาวดิงส์”

ออกอากาศ ณ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.
วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๘ เวลา ๑๗.๓๐ - ๑๘.๐๐ น.

ผู้จัดรายการ
ผู้เขียนบท
ผู้แสดง

สุรางค์ ดุริยพันธุ์
ท่านผู้หญิง สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา
อดิศักดิ์ เศรษฐพันธ์ - ดิเรก
อำนวย สิริจันทร์ - พิพัฒน์
พงษ์ลดา พิมพ์พรรณ - พงศ์ศรี
ระบำชุดดาวดิงส์ ๓ - ๔ คู่

ภาพ	เสียง
ฉาก ๑. ห้องเขียนหนังสือ มี โต๊ะเขียนหนังสือพร้อมเก้าอี้ ๑ ชุด หันออกสู่ถนน มีหนังสือ วางอยู่ ๒ - ๓ เล่ม เก้าอี้อื่นอีก ๑ - ๒ ตัว ตั้งข้างโต๊ะเล็ก มี เก้าอี้เอนอ่านหนังสือหรือไว้นอนเล่นด้วย ๑ ตัวก็ยังดี ๒. โต๊ะตั้งเครื่องโทรทัศน์ และมีเครื่องเล่นวีดีโอเทปตั้งตรงไหนแล้วแต่จะเหมาะ เพราะในบทจะมีตอนสมมุติให้เล่นวีดีโอเทป แต่บทจริงนั้นแสดงระบำดาวดึงส์รายการสด ๓. มีเทปวีดีโออยู่บนโต๊ะ ๒ - ๓ ม้วน ๔. จะมีคู่หนังสือหรือภาพประดับฝาได้ตามเห็นควร ๕. มีลานว่างอีกแห่งหนึ่งไว้แสดงระบำดาวดึงส์ คนรำมี ๓ คู่ คนตรีใช้เทป ฉากที่ลานแล้วแต่จะจัดให้เข้ากับการรำชุดนี้ เมื่อเปิดฉาก กล้องจับภาพห้องและตัวละคร ดิเรกยืนอยู่ที่โต๊ะเล่นวีดีโอเทป มือถือเทปไว้ ๑ คัลบพิพัฒน์นั่งเก้าอี้ตัวใดก็ได้ กำลังคุยอยู่กับดิเรก	ดิเรก (ถือคัลบเทปเคาะเล่นอยู่) - ที่นี้ว่าไงละพัฒน์ คุณก็ลองเทียบดูแล้วระหว่างระบำชุดดาวดึงส์กับชุดเมฆลากับรามสูตรแล้วก็พระลอยตามไก่ คุณจะเลือก

ภาพ	เสียง
	ชุดไหนเอาไปอวดเขาที่อินโดนีเซียละ พิพัฒน์ - ผมว่าเมฆลารามสุรหรือพระลอตามไก่สู่ระบำดาวดึงส์ไม่ได้นะพี่เหรอก ละครมียู่ ๒ ตัวเท่านั้น บทบาทวิ่งไล่กันซ้ำ ๆ ซาก ๆ พระลอตามไก่ก็เหมือนกัน มีสัตว์ป่าเล็ก ๆ น้อย ๆ แสดงประกอบ เมฆลารามสุรก็เรื่องของภารตะเขา พระลอกับไก่อ่นะของไทยมีแต่ละคร ๒ ตัว ดูยากต้องดูท่ารำ ฟัง เพลง คนต่างชาติเห็นจะไม่เข้าใจนัก เบื่อง่าย ระบำดาวดึงส์มีนางฟ้า เทวดา รำลวดเลี้ยวต่อกันงามดี ตัวละคร ๖ คน คึกคัก แพรพราว ผมว่าเพลงเพราะจัง ทำนองแขกฟังพอจะรู้เรื่อง คงจะดีกว่าชุดอื่น ดิเรก - จริงนะ ผมก็ว่าอย่างคุณนะแหละ มีนางฟ้า เทวดา รำร่ายท่าทางงดงาม อ่อนช้อยแบบนาฏศิลป์ไทยเรา ท่ารำเก๋ ๆ ดีนา พิพัฒน์ - แน่ละครับ ก็ท่านผู้รู้ท่านปรับปรุงทั้งบทร้อง ทั้งท่ารำ แทรกเนื้อเรื่องประสมประสานกันเป็นระบำชุดก้าวหน้า สำหรับเวลาเมื่อ ๘๐ - ๙๐ ปีมาแล้ว อย่างที่คุณแม่กะพีศรีเล่าตอนกินข้าวกลางวันดูจะเข้าที่ดีครับ เรื่องที่จะพูด อธิบายให้ที่ประชุมต่างชาติฟังก่อนนายให้ดูก็ดีนะ สังข์ทองยังเป็นเรื่องชาดกไทย ๆ ดี สวรรค์แขกกับสวรรค์ไทยคงไม่เหมือนกันหรอก เทวดานางฟ้าเราสวยกว่านะครับ ดิเรก - ข้อสำคัญ พวกอินเดียนกับอินโดนีเซียเขาคงดูออกนะ แล้วเขาจะได้เปรียบเทียบกับนาฏศิลป์ของเขาได้ถนัด เพราะเขาคงเคยเห็นรำไทยกันอยู่บ้างแล้ว สัมมนาคราวนี้มีตะวันออกหลายชาติ พิพัฒน์ - ครับ อินเดีย ชาว ญี่ปุ่น จีน เกาหลี เยอะแยะละ ก่อนนายต้องเล่าพระประวัติสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ นักปราชญ์ยอดศิลปิน

ภาพ	เสียง
พงษ์ศรีเดินถือถาดกาแฟออกมาวางไว้ แล้วผสมกาแฟแจก	ของชาติไทยให้เขารู้เสียบ้าง ระบายชุดนี้ของท่าน แสดงถึงการพัฒนาละครรำของเรา ซึ่งมีมาหลายร้อยปีให้มาเป็นละครอีกแบบหนึ่ง มีบทร้อง บรรเลงเครื่องคลอไปแบบคอนเสิร์ต มีตัวละครรำ เป็นเรื่องราวน่าดูทั้งสวยงามทั้งทันใจคนดูดี เป็นศิลปะเก่าประสมใหม่ งามทีเดียวครับ ระบายชุดนี้ผมว่า ติเรก - อ้อ เรียกว่า บรรยายสรุปเรื่องละครดึกคำบรรพ อวดให้พวกต่างชาติ รู้ถึงวิธีการอนุรักษ์ และ พัฒนาศิลปะของคนไทยเสียก่อนก็ดีนะพัฒนา ผมเห็นด้วย ทั้งที่ไม่ใครรู้เรื่องมากนัก พิพัฒน์ - แนะ พี่ศรีมาพอดี พงษ์ศรี - ตกกลางเลือกชุดไหนไปละจะตาพัฒนา ติเรก - เขากำลังตัดสินใจจะ พิพัฒน์ - เห็นจะต้องเลือกระบำดาวดึงส์แน่แล้วครับ พี่ศรี เพราะมีเรื่องคุยอวดพวกต่างชาติได้ดีด้วย ซิคครับ ระบายก็สวยแพรวพราว พงษ์ศรี - จะคุยอะไรให้เขาฟังจะ (หยิบกาแฟแจก ๒ คน แล้วนั่งลง) พิพัฒน์ - ก็เรื่องละครดึกคำบรรพที่พี่ศรีเลือกเซอร์โนโตะกินข้าวเมื่อกลางวันนะสิครับ พงษ์ศรี - คุณแม่ก็เลือกเซอร์จะ ไม่ใช่พี่คนเดียว นี่ถ้าท่านรู้ว่าเลือกระบำดาวดึงส์ละคงปลื้มใหญ่ เพราะท่านแนะไว้แล้ว ท่านชอบดูชอบอ่านละครเรื่องสังข์ทองอยู่ด้วยว่าสนุกดี พิพัฒน์ - ตี ๆ ผมจะได้เตรียมแนวเรื่องที่จะพูดเสียให้เสร็จ กลับไปบ้านจะได้เขียนคืนนี้เลย ติเรก - เอาใจใหม่เล่า ลองฉายระบำดาวดึงส์ดูอีกทีก่อน เผื่อจะเกิดความคิอะไรดี ๆ ไว้พูดให้ที่ประชุมฟัง พิพัฒน์ - (ดูนาฬิกา) นี่จะ ๔ โมงอยู่แล้วนะครับพี่เทรก ถ้าฉายซ้ำอีกก็ต้องเสียข้าวเย็นให้ผมอีกมือหนึ่งละ

ภาพ	เสียง
ดิเรก	- อ้าว สี่โมงแล้วรีนี่ เกอะน่า อย่าว่าแต่เสียงข้าวเย็นเลย นี่ก็ใกล้เวลาของว่างแล้วด้วยสิ
พงศ์ศรี	- นั่นไง หิวแล้วรีคะ ของว่างจะใช้น้ำอะไรดื่มคะ น้ำชา หรือ น้ำขวด แล้วก็ขวดอะไรดีคะ
ดิเรก	- เอาเบียร์มาดีกว่ามั้ง อย่าเอาน้ำชาเลย พัฒน์เขาไม่ใช่คือน้ำชาฝรั่งจ๊ะ
พิพัฒน์	- ไม่ละครับ เอาน้ำชาเถอะ น้ำขวดเดียวทำให้หิวคิดฟุ้งซ่าน ตามฟองเบียร์ไปจะไม่ได้เรื่องราวกินแล้วหยุดไม่ได้เสียด้วยสิ ผมถูกเมียเขাপั่นเรื่องกินเบียร์บ่อย ๆ ฟุงจะป่องหมดทรวงทรงองค์เอย จะไม่หล่อสมหน้าสมตาเขา
พงศ์ศรี	- โธ่เอ๊ย ทรงงามนักนี่พ่อคุณ
ดิเรก	- เอานะ ตกกลงลงฉายระบำดาวดึงส์อีกครึ่งนะ พัฒน์
พงศ์ศรี	- ไรจ๊ะ พี่เขยของเธอ น่ารักไหมละตาพัฒน์
พิพัฒน์	- เรื่องนี้ไม่ต้องถามผมก็ได้ ขึ้นตอบออกมา เดี่ยวถูกผีศรีตบเอา เพราะฤทธิ์รักแรงหึง
พงศ์ศรี	- (เงี้ยวมือ) เดี่ยวเถอะ ๆ เอาเสียจริง ๆ หลอก

กล้องจับภาพ

๑. ดิเรกเดินไปที่โต๊ะวีดีโอ ทำท่าจัดเครื่องฉาย

๒. ฉากที่แสดงระบำตัวระบำลงมือรำรำตามบทร้อง บรรเลงดนตรีจากเทป

๓. เมื่อการรำรำจบ ดิเรกลุกขึ้นไปปิดเครื่อง เมื่อระบำจบแล้ว กล้องจับภาพ ดิเรกลุกขึ้นไปปิดเครื่อง-โทรทัศน์บนโต๊ะ (ตอนนี้จอโทรทัศน์แสงพร่ามัวคล้ายๆ กับจบการแสดงได้ก็ยิ่งดี ทั้งนี้แล้วแต่เทคนิคของช่างภาพ)

ภาพ	เสียง
	ดิเรก - เอาละนะ ลองดูอีกหน (เดินไปที่โต๊ะวิดีโอทำเป็นใส่เทปฉาย) (ระหว่างแสดงระบำ ทั้ง ๓ คน อาจสนทนาเบาๆ นาน ๆ ครั้งหนึ่งสอคแทรกคำพูดชม เนื้อเพลง ทำรำ หรือตัวระบำ ฯลฯ เป็นคำพูดสั้น ๆ ให้ความรู้แก่ผู้ชมพอควร แต่อย่าให้รำคาญผู้ฟัง หรือเสียรสเสียอารมณ์ของผู้ชมและระบำที่แสดงอยู่) บทสนทนาต่อไปนี่ มุ่งจะให้พงศ์ศรีร้องเพลงตะเข็ง ปิดท้ายรายการ จึงอาจตัดทอนคำพูดลงได้ให้พอแก่เวลา ดิเรก - (ดูจากเก้าอี้ไปปิดเครื่องโทรทัศน์บนโต๊ะ) เข้าว่าใกล้พัฒนาคงลงเอาชุดนี้นะ พิพัฒน์ - (เน้นคำหนักแน่น) ตก-ลง-ครับ ชุดนี้แน่ ๆ อ้อพี่ศรี เอาหนังสือพระลอกับละครดึกดำบรรพ์ออกมาแล้ว วางอยู่บนโต๊ะนั่นใช้ไหมครับ ผมอยากจะดูบทร้องสักหน่อย เตรียมไว้สำหรับพูดกับที่ประชุม พงศ์ศรี - อ้อ โน่นไง (ชี้ที่โต๊ะเขียนหนังสือ) จะเอาบทละครดึกดำบรรพ์คอนสตันซ์ของดิกลิใช้ไหมจ๊ะ เคียวพี่หยิบให้เอง (ดูไปหยิบหนังสือประชุมละครดึกดำบรรพ์ของสมเด็จฯ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ เปิดคอนเนื่อร้องระบำดาวดึงส์มาชี้ให้พิพัฒน์ดูแล้วส่งให้พิพัฒน์) พิพัฒน์ - ขอบคุณครับ เอาดีกว่า ผมคิดใจเพลงดาวดึงส์ เทวโลกัง เพลงอะไรนะครับ (ดูหนังสือ) อ้อ เพลงตะเข็ง ค่ะผมจะได้เอาเนื้อเพลงไปแปลเป็นภาษาฝรั่งให้สหายต่างชาติฟังก่อนฉายวิดีโอให้เขารู้เรื่อง สวรรค์ นางฟ้า ละครไทยเรา (ดูหนังสือ) อ้อ นี่คอนบนสวรรค์ พระอินทร์กำลังจะลงมาทำศึกกับท้าวสามล เลยถูกระบำเสียก่อนให้เย็น ๆ ใจ (อ่านเนื้อเพลงดัง ๆ)

ภาพ	เสียง
(พงศ์ศรีร้องลำตะเข่งตามเวลา กำหนดเมื่อใกล้จบลดเสียง แผ่วลงจน fade out ไป ทั้ง เสียงเพลงและตัวละคร)	ร้องลำตะเข่ง
	ดาวดึงส์เทวโลกมโหฬาร เป็นที่อยู่ตำราฤทธยหารรษ์
	สารพัดงามจริงทุกสิ่งอัน สาระพันอุดมสมใจปอง
	เทพบุตรผดพรรณโฉมยง งามทรงอาภรณ์ไม่มีหมอง
	นางอัปสรอนสงวนนวลละออง งามทรงเครื่องทองและเพชรนิล
	พงศ์ศรี - เพราะดีจริง ๆ นะ กลอนของท่าน พิพัฒน์ - วิเศษจริง ๆ เอาไว้ดีกว่า ผมติดใจเพลงตะเข่งจัง ทำนองโก่ดี พิลึก พี่ศรีร้องให้ผมฟังหน่อยเถอะ ครับ แน่ะ พี่เขรก็ยิ่งใหญ่ คงอยากฟังเหมือนกัน ละน่า
	พงศ์ศรี - ก็ได้จ๊ะ ยังไม่หิวของว่างก็จะร้องให้ฟังก่อน

จบรายการ
เพลง “ความเป็นไทย”

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
เสนอ

รายการโทรทัศน์ “อยู่อย่างไทย”
เรื่อง “ชาบซึ่งสำนวนไทย”

ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.
วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๒๘ เวลา ๑๗.๓๐ - ๑๘.๐๐ น.

ผู้จัดรายการ

ผู้เขียนบท

วิทยากร

ผู้ร่วมรายการ

การสาธิตประกอบรายการ

ผู้เขียนภาพประกอบ

ผู้แสดงเพลงพื้นเมือง

พ.ต.หญิง คุณหญิง ละเอียด โปะะกะฤกษ์

ดร.สุจิต เพียรชอบ

ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์

พ.ต.หญิง คุณหญิง ละเอียด โปะะกะฤกษ์

ดร.สุจิต เพียรชอบ

ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์

นิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันทนี ฤทธิคุปต์

กาญจนา ถาวร

เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์

ชนก ไชยศิริ

พรทิพย์ สิงโตทอง

พรทิพย์ ศิริสมบูรณ์เวช

วันทนา ภูมิกาญจน์

ประเสริฐ ศรีวิเศษ

ผู้ควบคุมรายการ

ผู้ประสานงาน

สุรางค์ ฤทธิพันธุ์

นิมิต สุทธิพิทักษ์

ภาพ	เสียง
ฉาก เวทีอภิปราย กล้องจับที่ ธนรัษฎ์ ศิริสวัสดิ์ ผู้ดำเนินการ อภิปราย	เทปเสียงเพลงขวัญเมือง (เพลงประกอบรายการ) สวัสดิ์ค่ะ ท่านผู้ชมที่เคารพ วันนี้รายการ “อยู่อย่าง ไทย” ของคณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย ใน คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายก- รัฐมนตรี จัดรายการอภิปรายเรื่อง “ชาวซึ่งสำนวนไทย” สำนวนมีทุกชาติทุกภาษา แต่สำนวนไทยมีลักษณะพิเศษซึ่ง อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นวัฒนธรรมทางภาษาของไทย ในวันนี้ได้ เชิญวิทยากรสองท่าน
ศาสตราจารย์ พันตรีหญิง คุณหญิง ละเอียด โปษะกฤษณะ	ท่านแรก คือ ศาสตราจารย์ พันตรีหญิง คุณหญิง ละเอียด โปษะกฤษณะ ประธานคณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ ของไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการ นายกรัฐมนตรี
ศาสตราจารย์ ดร.สุจิต เพียรชอบ ธนรัษฎ์	ท่านที่สอง คือ ศาสตราจารย์ ดร.สุจิต เพียรชอบ อาจารย์ ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดิฉันขอประทานโทษขอเรียกอาจารย์นะคะ เพราะรู้สึกว่าจะ เป็นกันเองมากกว่า ดิฉันขอความกรุณาอาจารย์ละเอียด ได้ กรุณาอธิบายความหมายของคำว่า “สำนวน” ค่ะ ขอเรียน เชิญค่ะ
ละเอียด	ขอบคุณค่ะ คำว่า “สำนวน” ในภาษาไทยมีความหมายหลาย อย่าง เช่น สำนวนทางกฎหมาย หมายถึงข้อคดี สำนวนการ เขียนของแต่ละคน หมายถึงข้อความพิเศษ ของหนังสือแบบ หนึ่ง ๆ เช่น สำนวน ‘รงค์ วงศ์สวรรค์ แต่สำนวนที่จะพูด กันต่อไปนี้หมายถึงข้อความพิเศษเฉพาะที่ใช้คำน้อยกินความ มากและลึกซึ้ง โดยใช้ข้อความเปรียบเทียบเป็นนัย ส่วนมาก จะนำสภาพความเป็นอยู่หรือสิ่งแวดล้อมมาเปรียบเทียบ
กล้องจับผู้เขียนภาพ “ซุบมือ เปิบ” เป็นแบบลายเส้น ขณะ ที่วิทยากรอธิบาย	เช่น ซุบมือเปิบ เพราะคนไทยสมัยโบราณใช้มือเปิบอาหาร เข้าปาก ก่อนรับประทานอาหารจะซุบมือเสียก่อนเพื่อไม่ให้ ข้าวติดมือ ก่อนที่จะซุบมือเปิบ ก็ต้องหุงต้มทำอาหารมาก่อน คำว่า ซุบมือเปิบ จึงหมายความว่า ผู้ที่ไม่ได้ลงทุนอะไรมาถึง ก็เอาประโยชน์เป็นของตน สำนวนมีมานานแต่ไม่ทราบว่า เมื่อใด และก็จะเกิดขึ้นใหม่อยู่เรื่อย คนในสมัยหลังจึงไม่ เข้าใจสำนวนที่เปรียบเทียบความสมัยก่อน จึงละเลย เช่น

ภาพ	เสียง
ธนรัชฎ์	เคยให้นักเรียนต่อสำนวน “รำไม่ดี” แทนที่จะต่อว่า “โทษปีโทษกลอง” ก็ต่อคำว่า “หมู่มกีน” เพราะคำว่า “รำ” ในสำนวนสมัยก่อนเป็นกริยา การรำก็ต้องมีปีกลองให้จังหวะ แต่นักเรียนรุ่นหลังไม่เข้าใจคิดว่า “รำ” เป็นนาม เช่น รำข้าว จึงต่อความตามที่เคยเห็นว่า “หมู่มกีน” ความจริงสำนวนไทยเป็นสิ่งที่น่าศึกษามากค่ะ ขอไว้รอบ ต่อไปนะคะ ในเมื่อสำนวนเป็นการใช้คำพูดที่มีลักษณะพิเศษกว่าคำพูดธรรมดาเช่นนี้ ดิฉันใคร่ขอความกรุณาอาจารย์สุจริต เสาถึงมูลเหตุของการเกิดสำนวนในภาษาไทยด้วยค่ะ
สุจริต	เหตุที่เกิดสำนวนใช้ในภาษานั้นก็เนื่องมาจากต้องการให้การพูดและการเขียนมีรสชาติ หรือเกิดภาพให้ความรู้สึกมากกว่าการใช้ถ้อยคำธรรมดา สำนวนไทยมีที่มาจากมูลเหตุหลายประการ ส่วนมากจะเกิดจากสภาพสังคม เช่น โกลปิ่นเที่ยง
ภาพโกลปิ่นเที่ยง	สำนวน “โกลปิ่นเที่ยง” เกิดขึ้นจากในรัชกาลที่ ๕ พ.ศ.๒๔๓๐ เริ่มยิงปืนใหญ่ไม่มีลูก เวลา ๑๒.๐๐ น. ในพระนครให้รู้ว่าเป็นเวลาเที่ยงวัน คนที่อยู่ในพระนครจะได้ยิน คนที่อยู่ไกลออกไปจะไม่ได้ยินจึงเกิดเป็นสำนวน หมายถึงว่าเป็นคนบ้านนอกหรือคนที่ไม่รู้อะไร บางทีก็เกิดจากศาสนา เช่น ขนทรายเข้าวัด
ภาพขนทรายเข้าวัด	หมายถึง หาประโยชน์ให้ส่วนรวมก็มาจากการทำบุญ ก่อพระทรายที่วัด ในวันสงกรานต์ชาวบ้านจะพากันขนทรายเข้ามาก่อพระทรายในวัด ที่จริงก็มุ่งหมายเพื่อช่วยถมที่ในลานวัดให้เรียบ บางทีก็เกิดจากตำนานหรือนิทาน เช่น กลัวดอกพิกุลจะร่วง มาจากนิทานเรื่องพิกุลทอง ตัวเอกของเรื่อง
กล้องจับภาพนิสิตกำลังเขียนภาพนางพิกุลทอง พิกุลร่วงจากปาก	เมื่อพูดจะมีดอกพิกุลทองร่วงลงมา ใช้เป็นสำนวนประชดประชันผู้ที่ไม่ค่อยพูดว่า สงสัยที่ไม่ค่อยพูดเพราะกลัวดอกพิกุลจะร่วง ที่กล่าวมานี้ก็เป็นเพียงมูลเหตุที่เด่น ๆ ความจริงแล้วมูลเหตุของการเกิดสำนวนมีอีกหลายประการ
ธนรัชฎ์	ขอบพระคุณค่ะ สำนวนไทยมีที่มาจากมูลเหตุหลายประการและน่าสนใจมากทีเดียวนะคะ บรรพบุรุษท่านชาญฉลาดในการคิดถ้อยคำสร้างขึ้นเป็นสำนวนใช้ในภาษาไทยของเราเป็นจำนวนมาก เมื่อเราลองพิจารณาสำนวนไทย อาจกล่าวได้ว่ามีคุณค่าที่สำคัญที่ควรกล่าวถึงในที่นี้อยู่ ๓ ประการ คือคุณค่า

ภาพ	เสียง
สุจริต แผนภูมิสำนวน แก้วลืมหอน ตีตนไปก่อนไข้ ขมื่นกับปุน	ด้านภาษา คุณค่าด้านสะท้อนวัฒนธรรมของชาติ และคุณค่าด้านช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพสัมฤทธิ์ผลดังที่ผู้พูดตั้งใจ สำหรับคุณค่าด้านแรกคือ คุณค่าด้านภาษา ดิฉันใคร่ขอเรียน-เชิญอาจารย์กรุณาเล่าถึงคุณค่าด้านภาษาต่อเลยคะ คุณค่าด้านภาษา สำนวนไทยมีคุณค่าด้านภาษาอย่างยิ่ง เพราะสำนวนเป็นการใช้ภาษาในลักษณะที่พลิกแพลงกว่า การใช้ภาษาในรูปแบบธรรมดา สำนวนจึงมีวิธีการใช้ถ้อยคำที่น่าสังเกต คือ การใช้ถ้อยคำที่เรียบเรียงอย่างธรรมดาแต่มีความหมายพิเศษแฝงอยู่ เช่น “แก้วลืมหอน” หมายถึง คนที่ทิ้งถิ่นฐานแล้วไม่กลับมาก็เปรียบเทียบกับนกแก้วลืมหอนที่จับเสียแล้ว “ตีตนไปก่อนไข้” หมายถึง เหตุการณ์ยังไม่เกิดก็วิตกทุกข์ร้อนไปก่อน
แผนภูมิสำนวน คนตายขายคนเป็น รักดีห้ามจั่ว รักชั่วห้ามเสา สาวไส้ให้กากิน ไถ่ถามเพราะชน คนงาม เพราะแต่ง	“ขมื่นกับปุน” หมายถึง คนที่ไม่ถูกกันเลยเข้ากันไม่ได้เหมือน “ขมื่นกับปุน” ซึ่งถ้ามาผสมกันแล้วจะกลายเป็นอย่างอื่น การใช้ถ้อยคำที่มีลักษณะคล้องจองกัน เช่น คนตายขายคนเป็น, รักดีห้ามจั่ว รักชั่วห้ามเสา, สาวไส้ให้กากิน, ไถ่ถามเพราะชน คนงามเพราะแต่ง (อธิบายเน้นหนักตรง สัมผัสว่า คำใดคล้องจองกัน) มีสัมผัสอักษร จูดได้คำตอ น้ำกลิ้งบนใบบอน กระต่ายตื่นตูม
แผนภูมิสำนวน เกลือกจิ้มเกลือก มากหมอมากความ สุ่มสี่สุ่มห้า	(อธิบายเน้นหนักที่ตัวอักษร) การใช้วิธีการซ้ำคำ แล้วมีจังหวะจะโคน เกลือกจิ้มเกลือก มากหมอมากความ สุ่มสี่สุ่มห้า (อธิบายเน้นหนักที่การซ้ำคำและให้จังหวะ)
ธนรัชฎ์ ผะอบ	ขอบพระคุณค่ะ สำหรับคุณค่าด้านสะท้อนวัฒนธรรมของชาติ ดิฉันใคร่ขอความกรุณาอาจารย์ผะอบ ได้อธิบายด้วยคะ คุณค่าสะท้อนทางวัฒนธรรมก็ได้แก่ คุณค่าด้านภาษาที่อาจารย์สุจริตกล่าวมาแล้วก็นับว่าเป็นวัฒนธรรมทางภาษา

ภาพ	เสียง
ภาพยนตร์การทำมิดอร์ญิก อยุธยา	แสดงว่าปู่ย่าตายายเรา ท่านสร้างคำด้วยการเปลี่ยนความตามหลักภาษาศาสตร์ในปัจจุบัน กลุ่มคำ ๔ บ้าง ๖ บ้าง ๘ บ้าง นอกนั้นยังมีความไพเราะคล้องจองกันบ้าง เป็นจังหวะบ้าง ส่วนวัฒนธรรมทางขนบประเพณี ก็เช่น “ขนทรายเข้าวัด” นอกจากนี้ดิฉันคิดว่าวัฒนธรรมที่บันทึกเก็บไว้ในรูปของสำนวนก็คือ วิธีดำเนินชีวิตของคนไทย ซึ่งแสดงวัฒนธรรมของสังคมไทยแต่ละสมัย ดังที่ได้ยกตัวอย่างกันมาบ้างแล้ว เช่น ชุบมือเปิบ ไกลปืนเที่ยง จุดได้คำตอ เป็นต้น ดิฉันจะยกตัวอย่างอีกสักเรื่องหนึ่งนะค่ะ ซึ่งปัจจุบันนี้ก็ยังพูดกันติดปาก แต่บางคนก็ไม่ว่าที่มา เช่น “เด็กคนนี้ไม่เอาถ่านเลย” หมายถึง หัดเท่าไรสอนเท่าไรก็เป็นคนดีไม่ได้ สำนวนนี้มีที่มาจากคนในสมัยโบราณทำเครื่องใช้ไม้สอยในการทำมาหากินภายในบ้านเอง ไม่มีการซื้อหาเครื่องใช้เหล่านั้น ได้แก่ มีด พร้า ขวาน เป็นต้น ในการทำเครื่องใช้เหล่านี้ก็จะนำเหล็กมาเผาไฟที่ลูกโซนดังในภาพ จนเหล็กอ่อนตัว แล้วก็ตีเหล็กขึ้นเป็นรูปต่างๆ ดังต้องการ จนมีคำกล่าวกันว่า ในยามว่างจากการทำนา ผู้หญิงทอผ้า ผู้ชายตีเหล็ก ถ้าเหล็กไม่ดีเผาเท่าไรก็ตีให้ขึ้นรูปไม่ได้ จึงเกิดคำว่า “ไม่เอาถ่าน” ยังมีอีกสำนวนหนึ่งคือ “ฝนทั่งให้เป็นเข็ม” ทั่ง คือ เหล็กท่อนใหญ่ที่รองรับเหล็กขณะที่ถูกตี ดังที่เห็นในภาพนะค่ะ คิดดูซิจะฝนให้เป็นเข็มอย่างไรได้ จึงมีคำเปรียบเทียบถึงการทำอะไรที่สำเร็จได้ยากพยายามเท่าไรก็ไม่สำเร็จค่ะ
ธนรัชฎ์	จากที่อาจารย์กล่าวมา สำนวนไทยสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมไทยในด้านต่าง ๆ หลายด้านนะค่ะ น่าสนใจและน่าศึกษาดิฉันขอความกรุณาอาจารย์ได้กรุณาชี้แจง ถึงประโยชน์ในการนำไปใช้ในการสื่อสาร ซึ่งจะได้นำไปใช้ได้เลยค่ะ
ผะอบ	ตามตัวอย่างที่ได้กล่าวกันมาแล้วจะเห็นได้ว่า สำนวนทำให้เกิดรสในการสื่อสาร ทั้งผู้ส่งและผู้รับดีกว่าคำพูดธรรมดาการเปรียบเทียบโดยนัยทำให้เกิดความลุ่มลึกในความรู้สึก ถ้าผู้ใดศึกษาถ้อยคำเหล่านี้ไว้ไปใช้ในการพูด การเขียน ก็จะกินใจผู้อ่านและผู้ฟัง คำสั้นแต่กินเนื้อความยาวทำให้ผู้อ่านผู้ฟังเกิดอารมณ์คล้อยตาม แม้แต่เพลงพื้นบ้าน การที่พ่อเพลงแม่เพลง

ภาพ	เสียง
ธนรัชฎ์ กล้องจับภาพ ภาพนิสิตปริญญาโท ภาควิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แสดงการเล่นเพลงเหย่อย	จะร้องเพลงได้จับใจคนฟัง จะต้องมีการใช้สำนวนที่คมคาย กระบี่ใจคนฟัง ในวันนี้เราจะมีตัวอย่างการเล่นเพลงพื้นบ้านมาให้ดูด้วยใช้ไหมคะคุณธนรัชฎ์ มีค่ะ ท่านผู้ชมคะสำนวนไทยมีลักษณะพิเศษและเป็นเอกลักษณ์ทางภาษาของไทย ที่เราคนไทยควรจะอนุรักษ์ไว้ เป็นสมบัติของชาติเพียงไรนั้น ขอฝากไว้ให้อยู่ในดุลยพินิจของท่าน ต่อไปขอเชิญท่านชมการเล่นเพลงพื้นบ้านภาคกลาง โดยนิสิตปริญญาโท ภาควิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จะสาธิตให้เห็นคุณค่าของสำนวนไทย และดิฉันขอถือโอกาสขอบพระคุณผู้ร่วมรายการทุกท่าน และขอขอบคุณสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๕ อ.ส.ม.ท. ไว้ ณ ที่นี้ด้วยขอบพระคุณค่ะ

เพลง “พื้นบ้านภาคกลาง”
เพลงน้อย

- (คู่ที่ ๑) ข. ไม่เจอกันมานานแม่ตาหวานปานจะหยด
กาลเวลาผ่านไปพื้นที่ไร่ร้างจะลืม
ไธ้แม่งามเฉลยน้องง่อยสักหน่อย
เรามาท่ายสำนวนในทำนองเพลงน้อย
สำนวนเอ่ยอ้าง “ชีช้างจับคักแตน”
แม่ดอกโสนริมหนองผิวดั่งทองทาทา
เชิญแม่ตอบคำถามเถิดแม่งามเอวกลม
- ญ. ได้ฟังวาจาพี่มาทำมาถาม
แหม สำนวนง่าย ๆ พี่ชายยังไม่รู้
อันสำนวนไทยนั้นแสนประเสริฐ
“ชีช้างจับคักแตน” แม่แล้วพี่จำ
- เราเคยท่องเราเคยจดเรื่องสำนวนไทย
ขอวานแม่งามปลื้มน้องจงกล่าวไข
แม่คุณเอ๋ยอย่าน้อยใจไป
เคยร้องเล่นกันบ่อย ๆ น้องคงจำได้
ไธ้แม่ยุ้งรำแพนหมายถึงอะไร
ขอแม่จงขยับบอกลมาไว ๆ
เหมือนรวงข้าวรับลมหน่อยปะไร
- พ่อคนโง่จุ่มงำม - ไม่ทันใจ
พี่ไปหลบลงรู - อยู่ไหน
พี่ช้างไม่สมที่เกิด - เป็นไทย
น้องจะเอ่ยวาจา - กล่าวไข

ภาพ	เสียง
	งานน้อยแต่ค่า - ลงทุนใหญ่ หมายความว่าตามครรลอง - อย่างไร
(คู่ที่ ๒) ช.	พี่จะตอบจากน้องจงฟังไว้ เปรียบเทียบกับถ้อยคำน่าใส่ใจ เป็น “กิ้งก่าได้ทอง” ของทองใหญ่ ทำที่ทำงานน่าหมั่นใส่ใจ แต่ว่าพี่นี่คือลูกหลานไทย พี่จะถามนวลน้องสำนวนต่อไป
	เขาเปรียบเทียบเปรียบเปรยว่าอะไร
ญ.	น้องจะเอ่ยวจี - ตอบไป เห็นชั่วเป็นดี - ไร้ไม่ได้ จักรพัดเคียวพัดเกศ - ร่วนวาย ช่างอ่อนช้อยคงงาม - ถูกใจ เวอร์กรรมช่างน่าคล - ให้เห็นไป “เห็นนกจักรเป็นคอกบัว” - นะพี่ชาย มีสำนวนเข้าท่า - เขาวนไว แต่สำนวนยังคารัง - นิรันครไป เป็นมรดกทางปัญญา - ของไทย

เพลงเกี่ยวข้าว

ชาย เออ.....

แม่ นวลอนงค์เนื้อนิ่ม
 น้องนางเป็นสาวยุคนี้
 คงรู้แต่เรื่องคิสโก้
 รู้ไหมของไทยล้ำค่า
 บรรพบุรุษของเราเก่าก่อน
 เรียงร้อยถ้อยคำคล้องจอง
 ทั้งคำพังเพยเตือนจิต
 เคยรู้เคยเรียนหรือเปล่า
 สนใจแต่ธรรมเนียมฝรั่ง

หน้าตาจิ้มลิ้มจริงแม่ทราชมวัย
 คงจะไม่รู้ดีเกี่ยวกับเรื่องไทยไทย
 ลานสเก็คตर्फลอร์โชว์สนุกกันใหญ่
 เราควรรักษาให้มั่นคงไว้
 เจ้าบทเจ้ากลอนกว่าชาติไหนไหน
 เป็นท่วงทำนองของสำนวนไทย
 ที่ให้ข้อคิดไว้ประจำใจ
 ละแม่สาวสาวที่แก้มใสใส
 บางอย่างน่าฟังน้องก็รับไว้

เสียง

พี่ภูมิใจในชาติกำเนิด
 ขอร้องนวลน้องคนดี
 ไม่เชื่อพี่คราวนี้ละน้อง
 หอมเอ๋ยมาลัย
 เอ๋ย เอ๋ย เกี้ยวเอ๋ย หอมเอ๋ยมาลัย

หญิง. เออ.....
 ได้ฟังวาทจากกล่าวขาน
 คุณ้องนุ่งห่มเสียก่อน
 ทำทางก็เป็นคนฉลาด
 มาว่าน้องจึงขอร้องทำ
 สำนวนไทยศึกษาไว้มาก
 มาแข่งขันสรรหาสำนวน
 สำนวนไทยมีหลายลักษณะ
 ข้อหนึ่งสำนวนเตือนจิต
 หวานเป็นลม ขมเป็นยา
 ข้อสองสำนวนพูดเปรียบเทียบ
 ผิดงามเหมือนแดงร่มใบ
 ข้อสามสำนวนพูดคล้องจอง
 ข้อสี่สำนวนซ้ำคำ
 หอมเอ๋ยดอกจำปี
 เอ๋ย เอ๋ย เกี้ยวเอ๋ย หอมเอ๋ยดอกจำปี

ชาย. เออ.....
 ได้ยินสำเนียงส่งเสียงร้องทำ
 ได้กันหันทีอย่าได้รีรอ
 หญิง. อย่าช้าว่ามาเลยพี่
 ชาย. ไม่มีมูลผอมหมาไม่ชี้
 ชาย. น้ำร้อนปลาเป็น
 ชาย. ไก่เห็นตีนงู
 ชาย. งอนเหมือนซ่อนหยอ
 หญิง. ก่อร่างสร้างตัว
 หญิง. ยืนหมยยืนแมว

ที่ได้เกิดมาเป็นคนไทย
 เลิกเสียทีการเป็นสาวยุคใหม่
 จะต้องขึ้นคานทองหาคุณไม่ได้
 พี่ขอเตือนไว้จำให้ดีเอ๋ย
 พี่ขอเตือนไว้จำให้ดีเอ๋ย

ช่างน่าสงสารในตัวคุณพี่
 อย่าเพิ่งมาก่อนจะเสียศักดิ์ศรี
 ความคิดเปรื่องปราชญ์ความรู้ก็ดี
 ว่ามาซิมาอย่าชักช้ารอรี
 พูดจนติดปากเป็นข้อคิดดี
 อย่างกระบิดกระบวนชี้แพ้ชวนตี
 อย่าดูหมิ่นนะเพราะว่าน้องรู้ดี
 เป็นข้อควรคิดดำเนินชีวิ
 มาข้างเองา หัวล้านได้หรี
 ขอให้เจียบ ๆ น้องจะบอกกับพี่
 เหมือนแจ็กตั้นไฟ ขาวเหมือนสำลี
 ชื่อง่ายขายคล่อง มีสง่าราศี
 หามรุ่งหามค่ำ เข้าท่าเข้าที่
 ถ้าว่าน้องอีกที่ปากจะมีสีเอ๋ย
 ถ้าว่าน้องอีกที่ปากจะมีสีเอ๋ย

จึงรีบโคดมารับทำทันใด
 พี่ขึ้นน้องต่ออย่างนี้ดีไหม
 ตัวน้องนี้จะรีบต่อโดยไว
 หญิง. พอน้องได้ที่ชี้แพ้ไล่
 หญิง. อ้อ. น้ำเย็นปลาตาย
 หญิง. ของหมู ๆ งูเห็นนมไก่
 หญิง. นายว่าชี้ช้าพลอย เคยได้ยินไหม
 ชาย. หน้ามืดตามัว เข้าได้เข้าไฟ
 ชาย. วานรได้แก้ว ลิ่นเหมือนปลาไหล

เสียง

หญิง. วัดวาอาราม	ชาย. หามรุ่งหามค่ำ บุญหนักศักดิ์ใหญ่
หญิง. ปากบุกชุกบอน	ชาย. อีกทั้ง ผัวผ่อนท่อนสไบ
หญิง. หยักร้างตั้งท่า	ชาย. ง่อยเปลี้ยเสียขา มารยาสาไถย
หญิง. ข้ายากหมากแพง	ชาย. เห็นดำเห็นแดง สึกเสื่อเหนียวได้
ชาย. เชื่อแล้วว่าแม่แก้วตา	แคล้วคล่องหนักหนาเรื่องสำนวนไทย
หญิง. หอมเอ๋ยดาวกระจาย	แสนภูมิไฉยอยู่อย่างไทยเอ๋ย
เอ๋ย เอ๋ย เกี้ยวเอ๋ย หอมเอ๋ยดาวกระจาย	น้องแสนภูมิไฉยอยู่อย่างไทยเอ๋ย

จบรายการ
เพลง “ความเป็นไทย”

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
เสนอ

รายการโทรทัศน์ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “แม่ไม้มวยสยาม”

ออกอากาศวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๒๘ เวลา ๑๗.๐๐ - ๑๗.๓๐ น.
ณ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๘ อ.ส.ม.ท.

ผู้จัดรายการ

สุรางค์ คุริยพันธุ์

ผู้เขียนบทและดำเนินรายการ

สุรินทร์ แปลงประสพโชค

วิทยากร

สุรินทร์ แปลงประสพโชค

ผู้ร่วมรายการ

พยัคฆ์ ลูกพิมเนตร์

จิตรลดา หัซชะวณิช

นิมิต สุทธิชุติพงษ์

หนูจอน

ผู้แสดงประกอบ

ศักดิ์ เพชรยินดี

จอมไตร เพชรยินดี

คณะนักมวยเพชรยินดี

ผู้กำกับรายการ

สุรางค์ คุริยพันธุ์

ภาพ	เสียง																								
ฉาก ๑ เวทีมวยเพชรยินดี สกัด เพชรยินดี ไหว้ครู	<table> <tr> <td>ขอก้มกราบนบน้อม</td><td>ครูบา เจ้าเฮย</td></tr> <tr> <td>ทุกถิ่นทุกทุ่งคา</td><td>ทุกผู้</td></tr> <tr> <td>สูงสูดแต่พุทธา</td><td>ต่ำสู่ จันทาล</td></tr> <tr> <td>จงรับเคารพข้า</td><td>มอบให้ด้วยใจ</td></tr> <tr> <td>เถลิงศักดิ์ชายชาติเชื้อ</td><td>ชาติรี เผ่าไทย</td></tr> <tr> <td>จงหมั่นฝึกตนพลี</td><td>แกร่งกร้าว</td></tr> <tr> <td>ตามครูสั่งสอนชี้</td><td>กลเม็ด ด้วยมวย</td></tr> <tr> <td>สืบแต่โบราณโพ้น</td><td>มอบให้อนุชน</td></tr> <tr> <td>ขอพรปวงเทพไท้</td><td>ทั้งมวล</td></tr> <tr> <td>ปกปักรักษาควร</td><td>คู่ฟ้า</td></tr> <tr> <td>ลือเลื่องสะท้อนครวญ</td><td>ก้องชื่อ ชาติไทย</td></tr> <tr> <td>เป็นนักรบหาญเหี้ยม</td><td>เกริกฟ้าสะท้อนดิน</td></tr> </table>	ขอก้มกราบนบน้อม	ครูบา เจ้าเฮย	ทุกถิ่นทุกทุ่งคา	ทุกผู้	สูงสูดแต่พุทธา	ต่ำสู่ จันทาล	จงรับเคารพข้า	มอบให้ด้วยใจ	เถลิงศักดิ์ชายชาติเชื้อ	ชาติรี เผ่าไทย	จงหมั่นฝึกตนพลี	แกร่งกร้าว	ตามครูสั่งสอนชี้	กลเม็ด ด้วยมวย	สืบแต่โบราณโพ้น	มอบให้อนุชน	ขอพรปวงเทพไท้	ทั้งมวล	ปกปักรักษาควร	คู่ฟ้า	ลือเลื่องสะท้อนครวญ	ก้องชื่อ ชาติไทย	เป็นนักรบหาญเหี้ยม	เกริกฟ้าสะท้อนดิน
ขอก้มกราบนบน้อม	ครูบา เจ้าเฮย																								
ทุกถิ่นทุกทุ่งคา	ทุกผู้																								
สูงสูดแต่พุทธา	ต่ำสู่ จันทาล																								
จงรับเคารพข้า	มอบให้ด้วยใจ																								
เถลิงศักดิ์ชายชาติเชื้อ	ชาติรี เผ่าไทย																								
จงหมั่นฝึกตนพลี	แกร่งกร้าว																								
ตามครูสั่งสอนชี้	กลเม็ด ด้วยมวย																								
สืบแต่โบราณโพ้น	มอบให้อนุชน																								
ขอพรปวงเทพไท้	ทั้งมวล																								
ปกปักรักษาควร	คู่ฟ้า																								
ลือเลื่องสะท้อนครวญ	ก้องชื่อ ชาติไทย																								
เป็นนักรบหาญเหี้ยม	เกริกฟ้าสะท้อนดิน																								
ฉากที่ ๒ ค่ายมวยเพชรยินดี นักมวยกำลังซ้อม - สุรินทร์, นิमित, จิตรลดา) และหนู จอน เดิน สนทนาเข้าสู่ค่ายเพชร ยินดีและทักทายครูผู้ฝึก สอน	สุรินทร์ ท่านผู้ชมครับ วันนี้หน้ายินดีเหลือเกินเรามีโอกาสได้ มาเยี่ยมค่ายฝึกซ้อมมวยไทยที่มีชื่อมากที่สุดใ ประเทศไทยแห่งหนึ่งในขณะนี้ คือค่ายเพชรยินดี ซึ่งค่ายนี้ก็มีนักมวยระดับแชมป์เปี้ยน คือคุณสกัด เพชรยินดี คุณจอมไตร เพชรยินดี ซึ่งท่านทั้งหลาย คงจะรู้จักกันดี ค่ายฝึกซ้อมมวยแห่งนี้ คุณวิรัตน์ วัชรรัตนวงศ์เป็นเจ้าของโดยมีคุณพยัคฆ์ ลูกพินเณร์ เป็นครูผู้ฝึกสอน การมาเยี่ยมค่ายฝึกซ้อมมวยเพชร ยินดีในวันนี้เพื่อจะได้ให้ท่านผู้ชมได้รู้จักกับศิลป มวยไทย ซึ่งเป็นศิลปการต่อสู้ประจำชาติของเรา คุณพยัคฆ์ครับ มวยไทยนับเป็นศิลปการต่อสู้ ประจำชาติมาเนิ่นนานแล้วตั้งแต่สมัยปู่ย่า ตายาย เราก็มวยไทยในการต่อสู้ป้องกันตัว ป้องกันชาติ บ้านเมืองและศิลปมวยไทยก็เป็นที่ยอมรับของ นานาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครั้งหนึ่งที่เคยจารึกใน																								

ภาพ	เสียง
	ประวัติศาสตร์ ท่านผู้ชมคงจะทราบกันก็คือ ครั้นสมัยไทยเราเสียกรุงครั้งที่ ๒ ในรัชสมัยสมเด็จพระที่นั่งสุริยามรินทร์ ในครั้งนั้น คนไทยเราจำนวนมากถูกกวาดต้อนไปเป็นเชลย ในประเทศพม่าครั้งนั้น พระเจ้ากรุงอังวะก็ได้โปรดให้มีการจัดสร้างเจดีย์ใหญ่ที่เมืองย่างกุ้ง และให้มีการเฉลิมฉลองกันในงานดังกล่าว มีการเปียบมวยและชกมวยหน้าพระที่นั่ง โดยคนไทยผู้หนึ่งที่เป็นนักมวยฝีมือดีจากกรุงเก่า คือ นายขนมต้มได้เปรียบและชกกับนักมวยพม่าสามารถเอาชนะได้คนแล้วคนเล่า แม้กระทั่งนักมวยชาติอื่นเช่น มอญ เป็นต้น ก็ไม่อาจทานฝีมือนายขนมต้มได้ ต้องประสบความพ่ายแพ้ไป ถึง ๕ คน ๑๐ คน ในครั้งนี้ พระเจ้ากรุงอังวะถึงกับมีพระกระแสพระราชดำรัสความว่า “คนไทยนี้มีพิษสงรอบตัว แม้มีมือเปล่าก็ยังสามารถเอาชนะศัตรูได้ถึง ๕ คน ๑๐ คน หากมีเจ้านายที่ดีย่อมจะไม่เสียทีแก่ข้าศึกศัตรูได้” พยัคฆ์ ครับ ความจริงจากที่นายขนมต้ม สามารถเอาชนะนักมวยพม่า ได้ถึง ๕ คน ๑๐ คน เป็นที่กล่าวขวัญกันมาก แม้ทุกวันนี้คนพม่าก็ยังนับถือยำเกรงอยู่ สุรินทร์ และเราก็ถือว่านายขนมต้มเป็นนักมวยคนแรกๆ ที่ไปสร้างชื่อเสียงในต่างประเทศเป็นที่เคารพนับถือเหมือนเป็นบรมครูของนักมวยไทยจากสมัยกรุงแตกจนถึงทุกวันนี้ คุณพยัคฆ์ ครับ ผมก็คิดว่ามาถึงตอนนี้เราน่าจะมาพูดถึงอาวุธของมวยไทยสักเล็กน้อยดีไหมครับ พร้อมทั้งขอให้นักมวยได้สาธิตให้ชมด้วย พยัคฆ์ ครับ ขอเริ่มด้วยศอกก่อนนะครับ ศอกนี้นับเป็นอาวุธที่น่ากลัวของมวยไทยแม้นักมวยต่างประเทศถ้าหากจะชกกับนักมวยไทยเขาจะต้องห้ามไม่ให้ใช้ศอกและเขาเป็นอาวุธในการต่อสู้ คงใช้ได้เฉพาะหมัดกับเท้าเท่านั้น

สกดแสดงท่าการใช้ศอก

ภาพ	เสียง
สกดแสดงการตอย	สุรินทร์ ครับ คงจะพอสรุปอาวุธสำคัญ ๆ ของมวยไทยก็ได้ ๔ ประเภทคือ หมัด ศอก เข่า และ เท้าใช้หมัดครับ
	พยัคฆ์ ครับ
	สุรินทร์ ถ้าอย่างนั้นอยากจะให้คุณสกด เพชรยินดี ได้แสดงให้ชมถึงการใช้อาวุธต่าง ๆ ของมวยไทย ขอเริ่มที่หมัดก่อนก็แล้วกัน
สกดแสดงการใช้ศอก	พยัคฆ์ ครับหมัดที่นักมวยใช้กันนั้นมีหลายประเภท เช่น หมัดตรง หมัดชุกหรือหมัดช่วงรับ ซึ่งจะมีทั้งหางหมัดชก หรือคว่ำหมัด หมัดอัปเปอร์คัต หรือหมัดอัค และก็ยังมีส่วนสวิงหรือหมัดเหวี่ยงอีกด้วย
	สุรินทร์ ครับจากหมัดก็เป็นศอกซึ่งเป็นอาวุธร้ายอย่างที่คุณพยัคฆ์ได้กล่าวมา
	พยัคฆ์ ครับศอกก็มีหลายอย่างเหมือนกันใช้ได้ทั้งซ้าย และขวาที่ใช้กันมากก็มีศอกตัด ศอก ๘๐ องศา ทั้งงัดขึ้นและตีลง ศอกกระแทกไปข้างหน้า และศอกกลับ
สกด แสดงการเตะ	สุรินทร์ ครับ เมื่อชมเกี่ยวกับการใช้ศอกแล้วก็ขอเกี่ยวกับการเตะ
	พยัคฆ์ การเตะก็มีหลายอย่างเหมือนกัน อย่างการเตะเข้า-ชายโครง หากคู่ต่อสู้โดนเข้ามาก ๆ เคยมีถึงกับใส่ในแตก ชายโครงหัก แขนหัก
	สุรินทร์ กำลังของการเตะ คงจะอยู่ที่การเหวี่ยงส้นแข้งเข้าไป
	พยัคฆ์ ครับเหวี่ยงไปทั้งส้นแข้งเลย
	สุรินทร์ ปกติ จุดที่จะเตะ ที่จุดใดบ้าง
	พยัคฆ์ ลำตัวเป็นหลักครับ คือมุ่งไปที่จุดที่เป็นของอ่อนของคู่ต่อสู้
	สุรินทร์ แต่บางครั้งเห็นมีการเตะตัดหรือบางทีก็เตะก้านคอก็มี
	พยัคฆ์ การเตะตัด จะใช้ตอนจังหวะที่คู่ต่อสู้เป็นฝ่ายเตะก่อนเราก็เข้าแก้ด้วยการเตะตัดขาคู่ต่อสู้ ทำให้คู่ต่อสู้เสียหลักล้มลง
	สุรินทร์ สำหรับการเตะก้านคอล่ะครับ
	พยัคฆ์ ครับมักจะใช้ตอนคู่ต่อสู้มือตกลง ทำให้เรามีช่องว่าง

ภาพ	เสียง
สก็ดแสดงทำการใช้เข้า	ที่จะเจาะเข้าจุดได้พอดี ต้องเตะได้สูง โดยยื่นเท้าให้มันปิดช่องเอว ช่วงไหล่ แล้วเขย่งเท้าเข้าไปเตะหากโดนจัง ๆ ถึงกับน็อคต้องนอนเปลกกันไปเลยละครับ
	สุรินทร์ ครับ นอกจากเตะแล้วก็ยังมีการถีบโดยใช้เท้าเช่นกัน ซึ่งคุณสก็ด เพชรยินดีก็ได้แสดงให้ชมไปแล้ว ผมรู้สึกว่าจะละเอียดอย่างนี้หากโดนเข้าจัง ๆ มีหวังแย้ไปตาม ๆ กันละครับ ผมเห็นยังมีอีกประเภทหนึ่ง คือเข้าใช้ไหมครับ
	พยัคฆ์ ครับ นี่ก็เป็นเข้าตรงนะครับ ใช้ตอนจังหวะที่คู่ต่อสู้วิ่งเข้ามาหา หรือเสียหลักเข้ามาหา เราก็ตีเข้าสวนขึ้นไปทีบริเวณลำปี บางทีก็อาจจะโน้มศีรษะของคู่ต่อสู้พร้อมกับการตีเข้าอัดเข้าไปก็ได้
	สุรินทร์ ก็ใช้ได้ทั้งซ้ายและขวาเช่นกันใช้ไหมครับ
	พยัคฆ์ ใช่ครับ ใช้ได้ทั้งซ้ายและขวา
	สุรินทร์ ขอเขาลอยคุบังคี่ไหมครับ
	พยัคฆ์ ครับ เขาลอยนี้ใช้เมื่อคู่ต่อสู้วิ่งเข้ามา หรือยืนอยู่เฉย ๆ เราก็โคดพุ่งเข้าไปพร้อมทั้งตั้งเขอัดเข้าไปด้วย
	สุรินทร์ คงจะรุนแรงมาก เพราะน้ำหนักคนทั้งคนบวกับแรงพุ่งเข้าไปด้วย
	พยัคฆ์ ก็ยังมีการขึ้นเข้าอีกประเภทหนึ่งครับ คือเข้าโค้ง วิธีการนี้จะต้องจับคู่ต่อสู้แล้วเหวี่ยงเข้าโค้งเข้าหา คู่ต่อสู้บริเวณชายโครงทั้งซ้ายและขวา วิธีการตีเข้าที่ถูกวิธีนั้นจะต้องรู้มปลายเท้าไว้ ทำให้เข้าแหลมขึ้นและทำร้ายคู่ต่อสู้ได้หนักหน่วงขึ้น
	สุรินทร์ เคยได้ทราบมาว่า นักมวยบางคนก็จะสามารถใช้อาวุธ คือหมัด เท้า เข่า ศอกได้ครบเครื่อง แต่บางคนก็ถนัดใช้เพียงบางอย่าง
	พยัคฆ์ ครับ เป็นเรื่องจริง เพราะบางคนมีพรสวรรค์และมีความเชี่ยวชาญที่จะฝึกได้ครบถ้วน บางคนก็ถนัดใช้เพียงบางอย่าง ต้องยอมรับว่าสมองแลความถนัดของแต่ละคนไม่เหมือนกัน

ภาพ	เสียง
	สุรินทร์ ในเมื่อมีความถนัดเพียงบางอย่างจะเอาชนะคู่ต่อสู้ได้หรือไม่ พยัคฆ์ ก็ได้เหมือนกัน อยู่ที่ความอดทน มานะ ขยันหมั่นซ้อม เชื่อฟังครูบาอาจารย์ โอกาสที่จะชนะคู่ต่อสู้ตลอดไปก็ได้ สุรินทร์ นี่คงเป็นหลักประจำใจของนักมวยหรือผู้สนใจในอาชีพนี้ พยัคฆ์ ครับ คือต้องมีความขยัน อดทน มีความพยายามที่จะฝึกฝนในอาชีพนี้ และทุกสิ่งที่เป็นของมัวเมาต้องตัดออกไป เชื่อฟังครูบาอาจารย์โดยเฉพาะความแข็งแกร่งของร่างกายเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นการกินอยู่ต้องตามเวลาแม้การหลับนอนก็ต้องเป็นเวลาเช่นกัน สุรินทร์ ฟังจากที่คุณพยัคฆ์เล่ามานี้ คงพอจะสรุปว่า นักมวยจะต้อง มีระเบียบวินัย มีการฝึกฝนตลอดเวลาตามหลักของมวยไทยนั้น ผมทราบว่า มีจุดเด่นอยู่ ๒-๓ อย่างคือ ประการแรก พลະกำลังจะต้องเข้มแข็งมีความอดทน การเข้ามวยต้องรวดเร็ว พยัคฆ์ ครับ ต้องเข้าเร็วออกเร็วและขยันออกอาวุธทำร้ายคู่ต่อสู้ ขณะเดียวกันก็ต้องพยายามแก้ทางมวยของคู่ต่อสู้ด้วย สุรินทร์ ครับ นอกจากนั้นก็ยังมีปฏิภาณไหวพริบ แก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้เก่งและจุดสำคัญนั้น ต้องรอบรู้ศิลปะมวยไทย ซึ่งแน่นอนที่สุดเพราะทุกอาชีพนั้นหากเราจะหวังในความสำเร็จ ย่อมต้องศึกษาให้รอบรู้ในศิลปวิชาวิชานั้น ผมก็คิดว่าเราน่าจะมาดูถึงศิลปะมวยไทย เริ่มตั้งแต่ขึ้นเวทีจนไปสู่การชกเลยดีไหมครับ
ฉากที่ ๓ เวทีมวย สักดา แสดงท่าไหว้พระศรีก่อนขึ้นเวที	สุรินทร์ คุณพยัคฆ์ครับ ขอเริ่มที่การขึ้นเวทีก่อนดีไหมครับ ก่อน会上เวทีนั้นนักมวยต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง พยัคฆ์ ครับก่อนขึ้นเวทีนักมวยทุกคนจะต้องไหว้พระแม่-พระศรีเสียก่อน

ภาพ	เสียง
สีกัด แสดงการรำไหว้ครู	สุรินทร์ ครับ คุณณสัฏจะตั้งอกตั้งใจ ไหว้มากทีเดียวนะครับ พยัคฆ์ เพราะว่าถือกันว่าเวทิมวยนั้นย่อมจะมีเจ้าที่เจ้าทาง จำเป็นที่นักมวยจะต้องบอกกล่าวกันเสียก่อน
	สุรินทร์ เอ๊ะ! ผมเห็นคุณสัฏจะทำท่าหีบดินใส่ศีรษะ ทำไปทำไมครับ
	พยัคฆ์ ครับเพื่อเป็นมงคลกับตนเอง
	สุรินทร์ แล้วการก้าวขึ้นสู่เวทีจะก้าวเท้าไหนก่อน ผมสังเกตดูบางคนก็ก้าวเท้าซ้ายบางคนก็ก้าวเท้าขวา
	พยัคฆ์ เรื่องนี้นักมวยเขาจะทดลองหายใจดูทางจมูกแต่ละข้าง หากข้างใดสะดวกก็ให้ก้าวเท้าด้านนั้นขึ้นสู่เวที ถือเป็นเคล็ดอย่างหนึ่งของนักมวย
	สุรินทร์ ครับตอนนี้คุณสัฏก็ได้ขึ้นสู่เวทีแล้ว ก็เริ่มไหว้ครูกันแล้วละครับ
	พยัคฆ์ ครับต้องเริ่มไหว้ที่มุมตัวเองหรือมุมคู่ต่อสู้ก็ได้ แต่โดยมากแล้วนักมวยมักจะไหว้ที่มุมของตนเอง โดยจะไหว้เพื่อระลึกถึงพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชา รวมทั้งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นักมวยนับถือ
	สุรินทร์ ครับหลังจากไหว้ที่มุมแล้ว นักมวยก็จะมาไหว้กลางเวที เริ่มด้วยการไหว้ครูในท่าถวญบังคม หรือท่าเทพนมซึ่งถือเป็นทำนองเพื่อระลึกถึงครูบาอาจารย์ บิดามารดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ รวมทั้งแม่พระธรณีและเทพเบื้องบน คุณพยัคฆ์ครับปกติจะไหว้กี่ทิศทางครับในท่าเทพนมนี้
	พยัคฆ์ ปกติจะไหว้เพียง ๓ ทิศทางเท่านั้น คือ ด้านหน้า ซ้ายและขวายกเว้นทิศทางด้านหลัง
	สุรินทร์ ครับการไหว้ครูนี้คุณแล้วนักมวยจะต้องใช้สมาธิมากทีเดียว และมีความตั้งใจไหว้เพื่อระลึกถึงพระคุณของสิ่งต่างๆ ที่ได้กล่าวไว้ เพื่อให้ประสิทธิ์ประสาทความแข็งแรงและเป็นสวัสดิมงคล ในการต่อสู้ในวันนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จุดเด่นของมวยไทยอยู่ที่กำลัง ความอดทน รวดเร็ว ปฏิภาณไหวพริบ และศิลปะมวย โดยเฉพาะการไหว้ครู เป็นช่วงที่ทำให้

ภาพ	เสียง
	ตนเองมีสมาธิเป็นสำคัญ คุณพัยค์ม์ คว้ารู้สึกว่าคุณสัปดาห์ จะเป็นนักมวยที่มีศิลปะการร่ายรำไหว้ครูได้สวยงามมาก พัยค์ม์ คว้าถือได้ว่าไหว้ครูได้ถูกต้องและสวยที่สุดในประเทศไทย ขณะนี้เคยได้ชมเปี่ยนการไหว้ครูสวยถึง ๓ ปีซ้อน ซึ่งสนามมวยเวทีลุมพินี ได้จัดประกวดขึ้นกล่าวคือเวทีมวยลุมพินีได้จัดการแข่งขันการไหว้ครูขึ้นเพื่ออนุรักษ์ศิลปมวยไทย และปรากฏว่า สักด เพชรยินดี เป็นผู้ชนะเลิศติดต่อกันถึง ๓ ครั้ง สุรินทร์ คว้าสำหรับการร่ายรำของคุณสัปดาห์ ในขณะที่เป็นท่าพรหมสี่หน้า ซึ่งเป็นท่ารำต่อจากถวายบังคม ท่านี่เห็นไหว้ไปทั้ง ๔ ทิศเลยนะคว้า และต่อจากท่านี่ก็เป็นการอย่างสามชุก เป็นการร่ายรำในทำยืนก่อนจะย่างเท้าไหนออกไป ผมรู้สึกว่่านักมวยจะต้องตรวจการหายใจอีกแล้วละคว้าว่าข้างไหนจะสะดวก พัยค์ม์ คว้าก็ต้องลองดูเหมือนการขึ้นเวทีละคว้า ว่าลมหายใจข้างไหนสะดวกก็จะย่างเท้านั้นออกไปก่อน ดูจากลีลาการอย่างสามชุก จะเป็นการข่มขวัญคู่ต่อสู้ได้มากที่สุด เป็นการเดินเท้าให้สัมพันธ์กับไม้มวย นักมวยจะมีสมาธิเกิดพลังจิตที่เข้มแข็งมีอำนาจแสดงออกมาทั้งการรุกและการรับ เท้าที่ทราบมา การเดินเท้านี่ประกอบด้วย ลักษณะการเดินถึง ๓ ลำดับคือ เริ่มจาก ม้ายอง, เสือย่าง และสิงห์ยาตร์ เป็นลำดับสูงสุด เค้ากันว่าเคยมีผู้ฝึกสำเร็จสามารถฝึกได้ถึงขั้นสิงห์ยาตร์ เมื่อเริ่มเดินเท้านั้นก็สามารถข่มขวัญคู่ต่อสู้จนมืออ่อนเท้าอ่อนได้ พัยค์ม์ คว้าต่อจากทำอย่างสามชุกก็จะเป็นท่าหงส์เหินไหว้ ออกไปทั้ง ๔ ทิศ สุรินทร์ คว้าบางทีท่าหงส์เหินนี้สมัยก่อนอาจจะเรียกว่า ยุงพ่อนหางก็ได้ คือลำดับท่าไหว้ครูในสมัยก่อนมีชื่อเรียกตามลำดับคือ ท่าเทพนม ปฐม พรหม เทพนิมิต นกยูงพ่อนหาง นารายณ์ขว้างจักร

ภาพ	เสียง
สุรินทร์	พยัคฆ์ต้อนรับกว้าง อย่างสามชุก คุ่มเชิงครุ คุตัสกร และ พ่อนลงเชิง ลีลาการไหว้ครุของนักมวยแต่ละค่ายรู้สึกจะไม่ เหมือนกันใช่ไหมครับคุณพยัคฆ์
พยัคฆ์	ครับแต่ละค่ายจะไม่เหมือนกัน คงจะมีเฉพาะท่า หลักๆ เท่านั้น ในสมัยนี้นักมวยก่อนขึ้นเวทีต้อง ไหว้ครุให้เป็นเสียก่อน ถ้าไหว้ไม่เป็นเวทีจะปรับ โทษ
สุรินทร์	อย่างน้อยต้องมีท่าหลักอะไรบ้างครับที่นักมวยจะ ต้องทำได้เสียก่อนที่จะขึ้นเวทีได้
พยัคฆ์	อย่างน้อยต้องอย่างสามชุกเป็นถือว่าใช้ได้ ทำอื่นๆ นักมวยไม่ค่อยได้หัดกันเพราะหาครูบาอาจารย์เก่าๆ สอนไม่ได้
สุรินทร์	ครับก็น่าเสียดายนะครับที่ทำท่าไหว้ครุต่างๆ นับวัน ก็จะสูญหายไปก็ยิ่งน่าดีใจที่คุณศักดิ์ สามารถจำท่า ไหว้ครุไว้ได้มากทีเดียว ครับรู้สึกว่าคุณศักดิ์ก็ ได้แสดงท่าหงส์เหิรผ่านพ้นไปแล้วทำต่อไปคงจะเริ่ม นารายณ์แผลงศรแล้วใช่ไหมครับ
พยัคฆ์	ครับก็เป็นการชมขวัญคู่ต่อสู้ ทุกครั้งที่คุณศักดิ์ขึ้น ชกมวยไม่ว่าจะเป็นการชกธรรมดาหรือป้องกัน ตำแหน่งเขาจะต้องแสดงท่านี้ออกไป เริ่มด้วยการ- กระเทียบเท้า ๓ ครั้งแล้วถอยออกมา ทำท่าแผลงศร เข้าใส่คู่ต่อสู้ ๓ ครั้ง ๒ ครั้งแรกไม่ถูกเป้าและครั้งที่ ๓ ถูกเป้าหมาย
สุรินทร์	ครับแหลมคุณศักดิ์เยี่ยมเลยนะครับ และจากนั้นก็ เดินอย่างสามชุกแบบนี้ เป็นอันเสร็จสิ้นการไหว้ครุ แล้วใช่ไหมครับคุณพยัคฆ์
พยัคฆ์	ใช่ครับ
สุรินทร์	ก็พอจะสรุปว่าท่าไหว้ครุที่คุณศักดิ์ได้แสดงให้ชมนี้ นะครับ ก็เริ่มจากการไหว้ที่มุมเวทีเพื่อระลึกถึง พระคุณบิดามารดา ครูอาจารย์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ เคารพนับถือ จากนั้นก็จะเริ่มไหว้กลางเวทีในท่านั่ง

ภาพ	เสียง
ฉากที่ ๔ การต่อสู้ สก็อต เพชรยินดี และ จอมไตร เพชรยินดี แสดงการต่อสู้	เริ่มด้วยท่าถวายเป็นมงคล พรหมสี่หน้า อย่างสามชุก หงส์เหิร นารายณ์แผลงศร และพ่อนลองเชิง ในตอนท้ายเป็นอันเสร็จสิ้นขบวนการไหว้ครู และหลังจากไหว้ครูเสร็จ นักมวยก็ต้องเดินเข้ามาม เพื่อให้ครูผู้ประสาทวิชาถอยคองคดออก และจะเริ่มการต่อสู้ต่อไป พยัคฆ์ การต่อสู้นี้สมัยก่อนนักมวยต้องใช้อาวุธให้เป็นทุกอย่างจึงจะมีโอกาสชนะคู่ต่อสู้ได้มาก สมัยนี้แตกต่างออกไปมากแม้ไม้ต่าง ๆ ไม่ค่อยจะมีอาศัยกำลังเข้าแลกกัน แม้กระนั้นก็ตามมวยไทย เราก็อยังมีพิษสงที่ต่างชาติเกรงกลัวกันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เข้าและศอก เมื่อเราเกิดไปชกกับนักมวยยุโรป เขามักจะเกี่ยงไม่ยอมให้นักมวยของเราใช้ศอกและเข้าเพราะเป็นอาวุธที่รุนแรงมาก นอกจากนั้นเรายังต้องต่อน้ำหนักให้เขาอีกด้วย นับว่าทำความหนักใจให้กับนักมวยเราไม่ใช่น้อย แต่เราก็อยังชนะ
ฉากที่ ๕ แสดงท่าแม่ไม้มวยไทย สก็อต เพชรยินดี และจอมไตร เพชรยินดีแสดง	สุรินทร์ คุณพยัคฆ์ครับเรื่องของมวยไทยนับว่าแม่ไม้มต่าง ๆ นับว่ามีพิษสงมากทีเดียว มีทั้งแม่ไม้มที่ใช่แก้ทางมวยคู่ต่อสู้และเป็นแม่ไม้มที่ใช่จู่โจม ทุกวันนี้เป็นอย่างไรรับเรื่องของการใช้แม่ไม้มของนักมวยไทย พยัคฆ์ ผมรู้สึกว่าจะถอยหลังลงไปมาก เพราะปัจจุบันนี้ครูมวยเก่า ๆ ก็มักจะไม่ค่อยสอนลูกศิษย์หรือแม่ไม้มบางอย่างก็เป็นเพียงแต่รู้แต่จะมาใช้จริงหรือถ่ายทอดลูกศิษย์ไม่ได้ นักมวยแต่ละคนจึงมีแม่ไม้มน้อยไม่เหมือนยุคก่อน ๆ แม่ไม้มมวยไทยแต่ละชนิดไม้มว่าจะเป็นศอกกลับ กวางเหลียวหลัง หรือ จระเข้ฟาดหาง จะต้องฝึกกันเป็น เดือน ๆ จึงจะสามารถใช้ได้ อย่างคล่องแคล่ว วางแผนที่จะใช้ลูกไม้ใดที่จะเอาชนะเขาได้

ภาพ	เสียง
แสดงปิดปากชกด้วยศอก	สุรินทร์ และบางครั้งก็ไม่มีโอกาสจะใช้ด้วยใช่ไหมครับ พยัคฆ์ ครับ เพราะต้องขึ้นอยู่กับจังหวะ เช่น จระเข้ฟาดหาง จังหวะที่ใช้ได้คือคู่ต่อสู้ต้องบุกเข้ามาและเราใช้จระเข้ฟาดหางออกไปถูกพอดี
	สุรินทร์ หมายถึงว่านักมวยจะต้องมีไหวพริบดีมากทีเดียว พยัคฆ์ ครับ ต้องมีพรสวรรค์เพราะจังหวะอย่างนี้หาได้ยากทีเดียว
	สุรินทร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผมคิดว่าจะต้องคู่ต่อสู้ให้ออกเสียก่อน แล้ววางแผนที่จะใช้ลูกไม้ใดที่จะ เอาชนะเขาได้ ผมคิดว่าตอนนี้อยากจะขอให้สาริตีให้ดูถึงแม่ไม้มวย บางอย่างดีไหมครับ ครับขอทำที่ชกด้วยศอกสักท่าดีไหมครับ เห็นมีชื่อว่า ท่าปิดปากชกด้วยศอก
	พยัคฆ์ ครับท่านี้บางทีก็เรียกว่าพันด้วยศอก ท่านี้เป็นไม้ตายอันหนึ่งที่ทำให้คู่ต่อสู้มีบาดแผล
	สุรินทร์ ท่านี้นักมวยจะมีจังหวะการใช้อย่างไรครับ
	พยัคฆ์ ท่านี้เราจะใช้กับคู่ต่อสู้ที่หมัดหนัก ตั้งใจมาชกอย่างเดียวเราก็ต้องแก้ด้วยศอกสั้นเข้าไปที่บริเวณคางหรือคิ้วโดยลักษณะการใช้คู่ต่อสู้จะปล่อยหมัดออกมาก่อนแล้วเราใช้แขนข้างหนึ่งปิดปิดหมัดคู่ต่อสู้ออกไปพร้อมกับใช้ศอกอีกข้างหนึ่งตีเข้าที่ปลายคางหรือบริเวณคิ้ว
แสดงกวางเหลี่ยมหลัง	สุรินทร์ แหมถ้าถูกเข้าจัง ๆ คงจะแยเหมือนกัน ครับขอทำต่อไปที่ใช้กันมาก ๆ เห็นมีกวางเหลี่ยมหลังอีกท่าหนึ่ง ท่านี้เป็นอย่างไรครับ
	พยัคฆ์ ท่านี้จะใช้สันเท้าถีบคู่ต่อสู้บริเวณช่วงท้องน้อยถึงลูกอัณฑะท่านี้อันตรายมาก จะใช้ท่านี้ก็ต้องเป็นจังหวะที่คู่ต่อสู้บุกกล้าเข้ามาผู้ที่จะใช้แม่ไม้นี้ต้องมีพรสวรรค์และฝึกมาอย่างดีหรือเมื่อคู่ต่อสู้กล้าเข้ามาก็รีบกลับหลังใช้สันเท้าถีบเข้าไปที่บริเวณท้องน้อย ซึ่งจะหยุดคู่ต่อสู้ได้หากถูกจัง ๆ จะจุกและล้มแบบไม่ต้องนับกันเลย

ภาพ	เสียง
แสดงท่าจรเข้ฟาดหาง	สุรินทร์ เห็นมีอีกท่าหนึ่ง เรียกว่าจรเข้ฟาดหางไข้ใหม่ ครับไข้เหมือนกันหรือเปล่า พยัคฆ์ จรเข้ฟาดหางนี้ จะไข้เมื่อคู่ต่อสู้มีอตกเปลอจะดึงเท้าของฝ่ายที่จะกระทำและวกนุกเข้ามาก็เป็นจังหวะที่ผู้กระทำเหวี่ยงเท้ากลับหลังเข้าที่ปลายคางหรือชอกคอ นับเป็นกลมวยนุกที่ดุเดือดและรุนแรงอาจถึงคอหักได้
แสดงศอกกลับ	สุรินทร์ ขออีกสักท่าได้หรือไม่ครับ รู้สึกว่าท่าศอกกลับก็รู้สึกใช้กันมากและรุนแรงทีเดียว พยัคฆ์ คือท่าศอกกลับนี้จะใช้ตอนคู่ต่อสู้เปลอและมีอตก โดยฝ่ายจะกระทำพยายามล่อหลอกให้คู่ต่อสู้มีอตกเราก็บุกเข้าไปตีศอกกลับอย่างรวดเร็ว บริเวณใบหน้าหรือคาง
แสดงการตีเข้าอัด	สุรินทร์ ถ้าเกิดคู่ต่อสู้หลบได้ละครับ พยัคฆ์ ครับคู่ต่อสู้ก็จะจับและตีเข้าอัดได้ทันที นับว่าท่าศอกกลับนี้หากว่าพ้นถูกก็ตีไป ถ้าพ้นไม่ถูกจะเสียเปรียบคู่ต่อสู้ที่ตั้งรับอยู่ได้ สุรินทร์ ครับ คือท่ามวยทุกทางนี้นับว่ามันมีของแถมกันอยู่ ดังนั้นผู้ที่คือนักมวยจึงต้องมีชั้นเชิงล่อหลอกเพื่อจะมีโอกาสปล่อยไม้ให้ไม่ตายออกไป กล่าวกันว่าเชิงมวยไทยนั้นกลอกกลิ้งยิ่งกว่าน้ำบนใบบอนเสียอีก คุณพยัคฆ์ครับมีข้อห้ามกันบ้างหรือเปล่าว่าการใช้แม่ไม้แต่ละอย่างนั้นหากตัดสินใจแล้วต้องทำทันที พยัคฆ์ ครับ ดังเลไม่ได้เลยครับ เพราะคู่ต่อสู้จะอ่านเชิงเราออกว่าจะมาไม้ไหน ควรจะใช้เลยซึ่งหากคู่ต่อสู้แก่ได้เราก็ต้องเปลี่ยนใช้ทำอื่นจุ่มทันที แล้วค่อยกลับมาใช้ท่าเดิมอาจจะได้ผล คือทำเป็นกลดลงคู่ต่อสู้ สุรินทร์ ครับ เห็นยังมีอีกท่าหนึ่งที่ใช้กันมากในมวยเตะทั่วไปคือพยายามเตะรวบขาคู่ต่อสู้ พยัคฆ์ อ้อ เขาเรียกว่าตาเถรกวาดวัดครับ สุรินทร์ ขอคุณสักนิดดีไหมครับ

ภาพ	เสียง
แสดงท่าตาเถรกวาดวัด	พยัคฆ์ ครับกลมวยไม้นี้ใช้จุดโจมตีส่วนล่างของคู่ต่อสู้อย่างรุนแรงเมื่อคู่ต่อสู้ยกขาขึ้นเตะเราก็จะหลบต่ำแล้วเตะรวบเข้าที่ขาอีกข้างหนึ่งของคู่ต่อสู้ ทำให้ล้มทั้งยืนได้
แสดงท่าแม่ไม้ต่าง ๆ	สุรินทร์ ครับ นี่เป็นส่วนหนึ่งของแม่ไม้มวยสยามที่นำมาเสนอต่อท่านผู้ชม มวยไทยนั้นยังมีแม่ไม้ต่าง ๆ อีกมากมายผู้ที่จดจำและสามารถใช้แม่ไม้มวยได้อย่างคล่องแคล่วครบถ้วนย่อมจะเป็นนักมวยที่ไม่มีผู้ใดจะทัดทานได้ เช่นนายขนมต้มที่ได้ยกเป็นตัวอย่างสามารถเอาชนะพม่าได้ถึง ๘-๑๐ คน ศิลปมวยไทยนั้น จึงนับได้ว่าเป็นศิลปการต่อสู้ที่พวกเราทุกคนควรอนุรักษ์และสืบทอดศิลป์เหล่านี้ไว้ ให้คงอยู่ตลอดไป ขอขอบคุณ คุณพยัคฆ์ และท่านผู้ชมทุกท่าน สวัสดีครับ

จบรายการ
“เพลงความเป็นไทย”

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

เสนอรายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “ว่าความในศาล”

ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ไทย ที วี ซี ช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.
วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๒๘ เวลา ๑๗.๐๐-๑๗.๓๐ น

ผู้จัดรายการและเขียนบท
วิทยากร

พิธีกร
ผู้ร่วมรายการ

ผู้ควบคุมรายการ
ผู้ประสานงาน

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ
นิยม ติวตานนท์ (ผู้พิพากษา)
พลประสิทธิ์ ฤทธิ์รักษา
ชนิดา รัชพงษ์เมือง
ชัยสิทธิ์ ตราฐธรรม (อัยการ)
จรัส กาญจนขจิต (ทนายความ)
วินิจ ศรีวิจารณ์ (จำเลย)
คุณหญิง กรองแก้ว ปทุมานนท์ (ยาย)
ดวงตา เรื่องวินิตวงศ์ (หน้าบัลลังก์)
ค.ศ.บุญเลิศ มหาโยธี (ตำรวจ)
สุรางค์ คุริยพันธ์
นิมิต สุทธิชุติพงษ์

ภาพ	เสียง
๑. เริ่มจับภาพ-ศาลยุติธรรม พระบรมรูปกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ - ประชาชนขึ้นบันไดศาล - ชื่อรายการ “ว่าความในศาล” และผู้ร่วมรายการ	เพลงประจำรายการ “ขวัญเมือง”
๒. พิธีกร-ไหว้ผู้ชม (ชนิดา รัชพลเมือง)	สวัสดีค่ะ ท่านผู้ชมที่เคารพ วันนี้รายการ “อยู่อย่างไทย” จะขอพาท่านผู้ชมไปเยี่ยมศาลยุติธรรมค่ะ เพราะว่าชื่อรายการของเราวันนี้คือเรื่อง “ว่าความในศาล” อีกสักครู่เราจะขอเสนอจากการตัดสินใจคดีในศาลซึ่งคัดแปลงจากบทความเรื่อง “เขายังผมข้างหลัง” ของนายนิยม ตีวุฒานนท์ ในหนังสือชื่อ “มาสนุกกับกฎหมาย” ของคณะกรรมการประชาสัมพันธ์ กระทรวงยุติธรรม ในโอกาสนี้ดิฉันขออนุญาตแนะนำวิทยากรและผู้ร่วมรายการในละครสั้น ๆ เรื่องนี้ท่านแรกคือ
๓. นิยม ตีวุฒานนท์	คุณนิยม ตีวุฒานนท์ ที่จะแสดงเป็นผู้พิพากษา ในอดีตท่านเคยเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาล จังหวัดศรีสะเกษ เป็นอธิบดีผู้พิพากษาศาล ๓ นครราชสีมา และเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา ท่านเป็นผู้พิจารณาตัดสินคดีเรื่องนี้มาแล้วด้วยค่ะ ท่านที่สอง ก็แสดงเป็นผู้พิพากษาค่ะ ท่านคือ
๔. พลประสิทธิ์ ฤทธิ์รักษา	คุณพลประสิทธิ์ ฤทธิ์รักษา ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกระทรวงช่วยราชการที่สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ ท่านที่สามคือ
๕. ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม - ฉายภาพ ห้องพิจารณาคดี ผู้พิพากษา ยัยการ ทนาย จำเลย และหน้าบัลลังก์ นั่งประจำที่	คุณชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม ผู้พิพากษาประจำกระทรวง ช่วยราชการที่สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการเช่นเดียวกัน ท่านรับบทบาทเป็นอัยการในคดีนี้ค่ะ ส่วนผู้ร่วมรายการที่ยังมีได้แนะนำนั้น ท่านผู้ชมจะได้พบในละครค่ะ โปรดสังเกตนะคะว่า ในห้องพิจารณาคดี ท่านผู้พิพากษาจะนั่งที่บัลลังก์ ยัยการซึ่งเป็นโจทก์นั่งทางด้านซ้ายมือของท่านผู้ชม ส่วนทนายจำเลยและจำเลยนั่งทางขวามือของท่านผู้ชม ตัวละครอื่น ๆ ท่านผู้ชมจะได้พบในละครค่ะ ในนามของคณะอนุกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย ดิฉันขอขอบพระคุณ

ภาพ	เสียง
มีคนมาฟังคดี คือ ยาย และคนอื่น ๆ อีก ๑๐ คน ๖. ศาล (นิยม)	ท่านปลัดกระทรวงยุติธรรม และท่านอธิบดีผู้พิพากษาศาล-อาญา ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์แก่รายการนี้อย่างดียิ่ง ขอเชิญชมละครได้แล้วค่ะ คดีนี้ัยการเป็นโจทก์ฟ้อง นายวิทย์ เจือจาน เป็นจำเลย ในคดีอาญา ข้อหาต่อสู้ขัดขวางการจับกุมและพยายามฆ่า เจ้าพนักงาน ตำรวจซึ่งปฏิบัติงาน ตามหน้าที่ เป็นความผิด ตามประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา ๑๓๘, ๑๔๐, ๒๘๕, ๘๐ จำเลย จะให้การว่าอย่างไร
๗. จำเลย(วินิจ ศรีวิจารณ์)	กระผม นายวิทย์ ไม่ได้ทำผิดตามที่โจทก์ฟ้อง ตามวันเวลา เกิดเหตุกระผมยืนดูเขาเล่นไฮโลอยู่ในหมู่บ้าน ต่อมาเมื่อตำรวจ ไปจับนักเล่นการพนัน ทุกคนต่างวิ่งหนี กระผมก็วิ่งหนีด้วย เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ปืนยิงกระผมข้างหลัง ถูกที่สะบักซ้าย กระผมล้มลงและหมดสติ มารู้สึกตัวที่โรงพยาบาล ตำรวจ กลับแจ้งข้อหากระผมฐานต่อสู้ขัดขวางการจับกุม และพยายามฆ่าเจ้าพนักงานที่ปฏิบัติการตามหน้าที่ซึ่งไม่เป็นความจริง ครับผม
๘. ศาล (นิยม)	วันนี้ัยการเตรียมพยานมาพร้อมไหม
๙. ัยการ (ชัยสิทธิ์)	พร้อมครับ
๑๐. ภาพัยการซักพยาน ตำรวจทำท่าพูดทั้ง ๒ ฝ่าย ๑ นาที	พิธีกร - ขณะนี้ตามสถานการณ์จริง ัยการจะซักพยาน ตำรวจ ต่อจากนั้นนายจำเลยซักพยานตำรวจ ด้วย แต่เนื่องจากเวลาจำกัด เราจึงขอฉายให้
๑๑. ภาพทนายจำเลยซักถาม พยานตำรวจ ทำท่าพูด-ฟัง ๒ ฝ่าย (๑นาที)	เห็นภาพเท่านั้น ตามคำเบิกความของพยานตำรวจ สรุปได้ว่าในวันเกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจออกตรวจท้องที่ไปถึงหมู่บ้านที่เกิดเหตุ ขณะนั้นเป็นเวลากลางวัน (เวลาเท่าไรลืมเสียแล้ว) ได้พบ จำเลยที่กลางหมู่บ้าน จำได้ว่าจำเลยนี้เป็นผู้ต้องหาในคดีปล้นทรัพย์ จึงเข้าทำการจับกุม จำเลยวิ่งหนีไม่ยอมให้จับ ตำรวจจึงไล่ตาม จำเลยหันกลับมา และยกปืนพกสั้นขึ้นจ้องมาทางตำรวจ ตำรวจจึงหมอบลงกับพื้นดิน ขณะนั้นจำเลยกับตำรวจอยู่ห่างกันประมาณ ๑๐ เมตร ทันใดนั้น

ภาพ	เสียง
	จำเลยได้ ยิงปืนใส่ตำรวจ ๑ นัด ตำรวจใช้ปืน เอ็ม.ท. ยิงโต้ตอบไปทันที ๑ นัด กระสุนปืนที่ จำเลยยิงไม่ถูกตำรวจ แต่กระสุนปืนของตำรวจยิง ถูกจำเลยล้มลง ตำรวจเข้าไปจับจำเลยได้พร้อม ปืนลูกซอง สั้น ๑ กระบอก ซึ่งมีปลอกกระสุน- ปืนลูกซองคาอยู่ในลำกล้อง ๑ ปลอก กันตามตัว จำเลย ได้กระสุนปืนลูกซองอยู่ในกระเป๋ากางเกง ของจำเลยอีก ๑ นัด แจ้งข้อหาจำเลยฐานต่อสู้ ขัดขวางการจับกุม และพยายามฆ่าเจ้าพนักงาน ตำรวจซึ่งปฏิบัติการตามหน้าที่
๑๒. ยัยการ พุดกับศาล (ชัยสิทธิ์)	หมดคำให้การของพยานโจทก์แล้วครับ
๑๓. ศาล พุดกับทนายจำเลย (นิยม)	จำเลยจะสืบพยานวันนี้เลยไหม
๑๔. ทนายจำเลย (วินิจ ศรีวิจารณ์)	วิทย์ (จำเลย) - ขอสืบวันนี้เลยครับ
๑๕. ภาพจำเลยยืนที่คอก พยาน ทนายจำเลย ซักถาม (๑ นาที)	
๑๖. ศาล (นิยม)	ศาล - ศาลขอพักการพิจารณาคดี ๑๐ นาที
๑๗. ภาพ ผู้พิพากษาทั้งสอง ปรึกษาคดีกัน (๑ นาที)	พิธีกร - ขณะนี้ตามสถานการณ์จริง ท่านผู้พิพากษาทั้ง- สองกำลังปรึกษาคดีกัน สรุปว่าเมื่อดูตามสำนวน พยานโจทก์ และคำให้การของจำเลยแล้วเห็นว่า พยานหลักฐานมัดตัวจำเลยแน่นหนา (พยานบุคคล) ศาลเห็นว่า ควรจะแนะนำให้ จำเลยรับสารภาพ เพื่อโทษหนักจะได้เป็นเบา
๑๘. ศาล (นิยม)	ศาล - จำเลยยืนขึ้น
๑๙. จำเลยยืนที่คอกพยาน (วินิจ)	เรื่องนี้พยานหลักฐานมัดตัวจำเลยแน่นหนา มาก จำเลยไม่มี ทางรอด ควรจะรับสารภาพเสียที ๆ ศาลยังมีทางลดโทษให้ ได้บ้าง
๒๐. จำเลย (วินิจ)	กระผมรับไม่ได้ครับ เขายังกระผมข้างหลังจริง ๆ ครับผม

ภาพ	เสียง
๒๑. ศาล (นิยม)	ดูรายงานชั้นสูตรบาดแผลแล้ว แพทย์ไม่สามารถให้ความเห็นได้ว่า กระสุนปืนที่ตำรวจยิงจำเลยนั้น เข้าทางข้างหน้าหรือข้างหลัง
๒๒. จำเลย (วินิจ)	กระผมถูกยิงข้างหลังจริง ๆ ครับผม
๒๓. ศาล (นิยม)	เฮ้! จันทอกละให้ดูซิ
๒๔. ศาลดูผลที่ตัวจำเลยทั้งด้านหลังและด้านหน้า กล้องจับภาพระยะใกล้ ให้เห็นผลเป็น ดวงตา วัดผลที่ตัวจำเลย	ข้างหน้า ๓ เซนติเมตร ข้างหลัง ๕ เซนติเมตร ข้างหลังต่ำ ข้างหน้าสูง
๒๕. ดวงตา	ฟังคำพิพากษา ทุกคนยืนขึ้น คำพิพากษาในพระปรมาภิไธย พระมหากษัตริย์ คดีอาญา ระหว่าง พนักงานอัยการโจทก์ กับนายวินิจ เจือจาน จำเลย
๒๖. ศาล คัดสิน (นิยม พุด) กับโจทก์และจำเลย)	คดีนี้ศาลได้พิจารณาหลักฐานของโจทก์และจำเลยแล้วเห็นว่า แม้พยานหลักฐานของโจทก์จะสอดคล้องต้องกัน แต่ก็ปราศ- จากน้ำหนักอันควรเชื่อฟัง เพราะหลักฐานบาดแผลของจำเลย แสดงให้เห็นว่าจำเลยถูกยิงข้างหลังจริงตามที่จำเลยนำสืบ ศาลไม่อาจลงโทษจำเลยได้ จึงพิพากษายกฟ้องปล่อยตัวจำเลย พ้นข้อหาไป
๒๗. ยาย (คุณหญิงกรอง- แก้ว) ยกมือไหว้ท่วมหัว น้ำตาไหลด้วยความดีใจ	เจ้าประกัน ! ศาลท่านช่างยุติธรรมดีจริง ๆ พ่อวิทย์ของยายได้ บารมีศาลคุ้มครอง ไม่ต้องติดคุกแล้ว
๒๘. ยายกับหลานสนทนา กันนอกห้องพิจารณาคดี ยายลูบหลังหลาน หลานแสดงท่าดีใจ	เฮ้อ ! หมดเคราะห์หมดโชคกันเสียทีนะ หลานนะ โชคดี เหลือเกินที่ท่านผู้พิพากษาท่านรอบคอบ เวลาท่านมองดูผล ที่ด้านหลัง และด้านหน้า ดูท่านจ้องอย่างพิถีพิถะจริง ๆ สมแล้วที่ท่านเป็นศาลให้ความยุติธรรมแก่ประชาชน ขอให้ ท่านเจริญ ๆ เป็นที่พึ่งของประชาชนตลอดไปเถิด
๒๙. จำเลย (วินิจ)	พ้นทุกขไปทีนะครับยาย ผมรู้สึกเหมือนตายแล้วเกิดใหม่ นี่ ถ้าท่านคัดสินให้ผมผิดต้องติดคุกละก็ ผมเป็นแหกคุกจริง ๆ ผมจะเข้าป่าครับยาย แต่ที่บ้านเมืองยังมีชื่อมีแป ผมไม่คิดไป ไหนหรอกครับ เพราะศาลยังเป็นที่พึ่งของประชาชนอยู่

ภาพ	เสียง
๓๐. ยายหลานพากันเดินไปตามทางเดิน หลานประคองยายจนภาพจางไป	
๓๑. พิธีกร (ชนิดา)	ท่านผู้ชมก็ได้ชมละครไปแล้วนะคะ คงจะพอทราบกระบวนการว่าความในศาดว่ามีขั้นตอนอย่างไรบ้าง ตอนนี้นัดฉันได้เชิญท่านผู้พิพากษา นิยม ตีวตานนท์ มาร่วมสนทนา ในประเด็นสำคัญ ๆ ดิฉันได้เรียนเชิญ คุณหญิง กรองแก้ว ปทุมมานนท์ ผู้แสดงเป็นยายมาร่วมวงสนทนาด้วย ขออนุญาตเรียกท่านว่า อาจารย์นะคะ เพราะในอดีตท่านเป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยครูสวนสุนันทา ปัจจุบันแม้ท่านจะเกษียณอายุแล้ว ท่านก็ยังรับหน้าที่เป็นผู้พิพากษาสมทบ ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางอยู่เรียกว่า อยู่ในวงการกฎหมายเหมือนกัน อาจารย์มีประเด็นอะไร ที่จะเรียนถาม ท่านผู้พิพากษาไหมคะ
๓๒. คุณหญิง กรองแก้ว	ตอนนี้ดิฉันขอลาออกจากตำแหน่งยายแล้วนะคะ แต่ก็ขอเรียนว่าดิฉันรู้สึกประทับใจจริง ๆ ที่ศาลได้ ให้ความยุติธรรมแก่จำเลยอย่างแท้จริงก็เลยจะเรียนถามว่า อะไรเป็นเหตุให้ท่านเฉลียวใจเชื่อหลักฐานปากแผลของจำเลยคะ คงจะต้องมีหลักวิชาในเรื่องนี้อยู่เหมือนกันใช่ไหมคะ
๓๓. ผู้พิพากษา (นิยม)	มีครับ เป็นหลักวิชาทางนิติเวชวิทยา เรื่องนี้ผมเคยศึกษามีความรู้มาบ้าง...(อธิบายหลักเกี่ยวกับ วิธีกระสุนที่ยิงจากทางข้างหลัง ถ้าผลอยู่ต่ำกว่าผลด้านหน้า แสดงว่าจำเลยถูกยิงข้างหลังจริง
๓๔. พิธีกร (ชนิดา)	ขอบพระคุณค่ะ ที่ท่านได้กรุณาชี้แจงเรื่องนี้ นับเป็นความรู้อันมีค่าอย่างยิ่ง เพราะสามารถใช้เป็นเครื่องมือของศาลในการให้ความยุติธรรมแก่จำเลยได้ หวังว่าท่านผู้ชมก็คงจะพลอยอบอุ่นใจไปด้วยนะคะ "ที่เรามีศาลยุติธรรมไว้เป็นที่พึ่งของประชาชน มีอีกประเด็นหนึ่งค่ะ ที่มีผู้สงสัยและฝากให้เรียนถาม คือ สงสัยว่าทำไมศาลจึงไม่ลงโทษตำรวจที่ยิงจำเลยข้างหลังล่ะคะ

ภาพ	เสียง
๓๕. ผู้พิพากษา (นิยม)	เป็นคำถามที่ดีครับ ผมขอตอบว่า ศาลมีหน้าที่พิจารณาและตัดสินคดีเท่าที่มีผู้ฟ้อง และมีหลักฐานประกอบเท่านั้น ส่วนการที่จะลงโทษตำรวจที่ยิงจำเลยนั้น ยังทำไม่ได้เพราะว่าจำเลยจะต้องไปแจ้งความก่อน แล้วจึงจะดำเนินคดีต่อไปได้ ส่วนมากจำเลยไม่ติดใจเอาเรื่อง เพราะเมื่อศาลยกฟ้องปล่อยตัวจำเลยไป จำเลยก็ดีใจมากแล้วครับ
๓๖. พิธีกร (ชนิตา)	ท่านมีข้อคิดหรือข้อสังเกตอะไรบ้างคะ เกี่ยวกับการตัดสินคดีนี้
๓๗. ศาล (นิยม)	ผมเห็นว่า ในการตัดสินคดี ผู้พิพากษาจะต้องมีความรู้ให้ทันเหตุการณ์ และสามารถนำความรู้นั้น มาประกอบคดีได้ เราจะต้องให้ความยุติธรรมแก่จำเลยในคดีนี้ ตอนเริ่มพิจารณาผมก็หนักใจเหมือนกัน แต่ผมนึกถึงหลักนิติเวชขึ้นมาได้ว่า ผลที่ถูกยิงนั้น บาดแผลทางด้านที่ลูกปืนเข้าจะต้องเล็ก ส่วนบาดแผลทางด้านที่ลูกปืนออกจะต้องใหญ่ พอเปิดดูรายงานชันสูตรบาดแผล เขายืนยันไว้ว่า แผลข้างหน้าและข้างหลังเท่ากัน ทำเอาผมเกือบจนปัญญา แต่แล้วผมก็นึกถึงวิธีการสุณ กระสุนปืนคาบไบนั้นแหลมมาก แผลเข้าและแผลออกอาจจะเท่ากันก็ได้ เพราะฉะนั้นเราต้องคำนึงถึงวิธีการสุณด้วย ถ้าเป็นจริงตามคำให้การของจำเลย แผลข้างหลังจะต้องอยู่ระดับต่ำ เมื่อตรวจดูแผล ก็เห็นว่าสมจริงตามที่จำเลยให้การ ศาลจึงไม่เชื่อคำของตำรวจ ผมก็มีข้อคิดอย่างนี้แหละครับ คือคิดว่าเราต้องให้ความเป็นธรรมแก่จำเลย เมื่อความจริงปรากฏตามที่จำเลยยืนยัน
๓๘. พิธีกร (ชนิตา)	ขอบพระคุณค่ะ เสียเวลาที่เวลาของเราหมดเสียแล้ว ที่จริงยังมีเรื่องที่น่าสนใจอีกหลายประเด็น ดิฉันขอขอบพระคุณท่านผู้พิพากษาและคณะผู้ร่วมแสดงในรายการนี้ทุกท่าน และขอขอบพระคุณกระทรวงยุติธรรมเป็นอย่างยิ่งที่กรุณาอนุญาตให้ข้าราชการของท่านมาร่วมรายการนี้ในห้องพิจารณาคดีของศาล นับเป็นการประชาสัมพันธ์ที่ได้ผลกว้างขวางทีเดียว ดิฉัน

ภาพ	เสียง
	ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์คุณหญิงกรองแก้ว ปทุมานนท์ ด้วยนะคะที่กรุณารับบทบาท “ยาย” ได้สมจริง รายการ “อยู่อย่างไทย” ก็ขอกราบลาท่านผู้ชมในโอกาสนี้ สวัสดีค่ะ.

จบรายการ
เพลง “ความเป็นไทย”

คณะอนุกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

เสนอรายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “กังวานเสียงพิน”

ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.
วันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๒๘ เวลา ๑๗.๐๐ - ๑๗.๓๐ น.

ผู้จัดรายการและถอดแถบบันทึกเสียง
วิทยากร

ท่านผู้หญิง สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา
ท่านผู้หญิง สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา
พรชัย ศรีสารคาม

ผู้ร่วมรายการ

สวาด คาทุมมา (พิน)
สมบัติ สิมหล้า (แคน)
อภิญา ถิระชัย (ชอ)
ทวี พิมพ์สิน (ไหของ)

ผู้ประสานงาน

ประชา พระแก้ว
นิมิต สุทธิชุติพงษ์

ผู้ควบคุมรายการ

สุรางค์ คุริยพันธ์

ขอขอบคุณวงดนตรี “แกนนีสาน” วิทยาลัยครูมหาสารคาม กรมการฝึกหัดครู
กระทรวงศึกษาธิการ

ภาพ	เสียง
๑. ห้องรับแขกเวลาคุยกัน ๒. ฉากลานข้าวไว้แสดงดนตรี กล้องจับสองฉากนี้สลับกันตามที่เขียนกำหนดไว้	สมโรจน์ - อาจารย์พรชัยคะ ทำไมเราจึงต้องมานั่งคุยกันตรงนี้ในวันนี้ ดันเหตุก็เพราะเสียงพิณเมื่อสักครู่นี้เอง ดิฉัน ได้ยินเป็นครั้งแรกสำหรับวงดนตรี “แกนนีสาน” แล้วก็รู้สึกซาบซึ่งมากเหลือเกินเมื่อ ๓ ปีมาแล้ว ต้องวิ่งตามขึ้นไปฟังอีก จนกระทั่งเผลอฝันว่า ทำอย่างไรหนอจึงจะเชิญวง “แกนนีสาน” ของวิทยาลัยครูมหาสารคามมาออกโทรทัศน์ ให้ท่านผู้ชมได้พลอยชมของดีของวิทยาลัยนี้ด้วย ก็เชิญมาได้สำเร็จตามความประสงค์ วันนี้ดิฉันอยากจะขอให้อาจารย์อธิบายถึงเรื่องของพิณ ซึ่งทางอีสานเรียกว่า พิณ แต่ทางภาคเหนือดูเหมือนจะเรียกว่า ซึง พิณมีที่เริ่มตั้งแต่พิณโบราณมาเป็นกระจับปี่แล้วมาเป็นรูปแบบนี้เท่าที่ดิฉันฟังพิณมาแล้ว พิณของอีสานนี้ดิฉันจะมีอุปาทานหรืออย่างไรก็ไม่ทราบได้ ว่ามันพูดออกมาเป็นภาษาคนได้ให้เรารู้ว่ ตอนนี้โศก ตอนนี้งำล้งสนุก ร่าเริง เพราะฉะนั้นอยากจะให้อาจารย์ช่วยอธิบายสักหน่อยว่า ทำนองโศก ทำนองร่าเริง หรือทำนองอะไรต่าง ๆ นั้นเรียกว่า ลาย ใช้ไหมคะ มันมีลายใหญ่น้อย แล้วแต่แต่ละจังหวัด (อีสาน) ก็มีลายใหญ่น้อยของตัว ซึ่งถ้าเป็นลายชื่อเดียวกัน อาจมีทำนองเหมือนกันหรืออย่างไร แล้วบันไดเสียงระดับเสียงต่างกันหรือไม่ อยากให้อธิบายสักหน่อยค่ะ พรชัย - ท่านผู้ชมครับ พวกผมจะคุยกันเผื่ออย่างไรท่านผู้ชมฟังแล้วเห็นว่าอาจไม่ถูกต้องก็แล้วแต่จะติชมเถิด โชคดีของวง “แกนนีสาน” ของวิทยาลัยครูมหาสารคามที่ได้มีโอกาสแสดงให้ท่านชม เพื่อเป็นความรู้บ้างนะครับ ในเรื่องของพิณ ถ้าว่ากันแล้วชาวอีสานเรียกกันหลายชื่อ เช่นलगแห่งก็เรียกว่า พิณ लगถิ่นก็ออกเสียงเพี้ยนเป็น พิม ถ้าทางอุบลหรือศรีสะเกษเขาก็เรียกว่า ซุง เสียงใกล้เคียง ๆ กับทางเหนือซึ่งเขาเรียกว่า ซึง ส่วนทำนองนั้นมีแปลก ๆ หลายทำนองอยู่ คือเขาก็เลียนทำนองของแคนนั่นเอง ต้องเอาแคน

ภาพ	เสียง
	เป็นตัวแบบเป็นตัวอื่น ผมอยากจะเรียนให้ทราบ เสียงสักชนิดหนึ่งว่า พินั้นทำจากอะไร ที่เขานิยมมากที่สุดแต่โบราณมาก็ทำจากไม้ขนุน ซึ่งชาวอีสานเรียกว่า หมากมีและสายที่จะใช้ตีแต่เดิมจริง ๆ มีอยู่สองสาย เป็นสายเหล็ก ลวดเหล็ก จึงจะทนแล้วก็มีเสียงสูง แต่ปัจจุบันนี้วิทยาศาสตร์ก้าวหน้า พวกพินก็เปลี่ยนจากสายเหล็กสายลวดมาใช้สายเบรคของจักรยาน แล้วก็มาเป็นสายกีตาร์ราคาไม่แพงนัก เสียงก็เพราะขึ้น แล้วปัจจุบันช่างทำพินเขามีความสามารถ เอาพินไป บรรเลงผสมเครื่องดนตรีชนิดอื่น โดยเพิ่มสายเข้าไปอีก ให้มีโอกาสได้ประสานเสียงได้ครบ ดังนั้น ปัจจุบันแทนที่พินจะมีสองสาย ก็มีสามสายบ้าง บางตัวมีถึงสี่สายก็มี คล้าย ๆ กีตาร์นั่นแหละครับ แต่รูปร่างของพินอีสานไม่สวยครับ ดูไกล ๆ ก็คล้ายคล้าย คลับคลากับแมนโดลินของฝรั่ง เสียงก็เลยจะแปลก ๆ ขึ้น บางทีเล่นโดยไม่ต้องอาศัยเครื่องไฟฟ้าผสม สมโรจน์ - ก็คงฟังเหมือนเสียงแมนโดลิน พรชัย - เหมือน ๆ กันครับ แต่ปัจจุบันเวลาเข้าเครื่องดนตรีชนิดอื่น ก็ต้องอาศัยคอนแทค (Contact) เครื่องไฟฟ้าช่วย สมโรจน์ - นี้นะซิคะ สามารถพัฒนาเอาเข้ากับคอนแทคนี้แหละ จึงทำให้เพิ่มความหวาน ความกังวานจึงเกิดขึ้น ดิฉันเข้าใจดีค่ะว่าหลักของดนตรีอีสานคือ แคน ๆ เป็นของเก่าสืบทอดมาแต่แล้ว แต่เสียงของแคนเท่าที่หูของดิฉันฟังนั้นแสดงถึงความกว้างใหญ่ไพศาลของท้องดินอันสงบสงัด เสียงซอของอีสานนั้นบอกถึงชีวิตอีสานว่า สงบ วังเวง แต่แคนนั้นบอกว่า ถึงสงบสงัดก็ร่าเริง พินนั้นบอกความหวาน มันพูดออกมาได้ก็พูดด้วยพินนี้แหละ วันนี้จึงต้องนำเอาพินมาเป็นหลัก และอยากให้อาจารย์พูดอธิบาย อย่่างไรก็แล้วแต่ และขอให้เล่นพินให้ฟังด้วย พรชัย - ครับ ผมจะพาท่านไปพบกับหมอพิน คือ

ภาพ	เสียง
กล้องจับคนคิดพิณที่ลานข้าว จบลายพิณแล้ว กล้องจับผู้พูด ที่ห้องรับแขก	คุณสวาท คาทุมมา เนื่องจากท่านผู้หญิงบอกว่า พิณ มันสามารถพูดได้ เพราะฉะนั้นผมก็อยากเรียนให้ลอง ฟังเสียงพิณ ลายแรก ก็คือลายสุดสะแนน ลายก็คือ ทำนองนะครับ ลายพิณคงพูดภาษาคนตรีให้ฟัง คุณสวาทครับขอลายสุดสะแนน เชิญฟังนะครับ (พิณทำลายสุดสะแนน) สมโรจน์ - อาจารย์พรชัยคะ ได้ฟังลายสุดสะแนนแล้วเมื่อ นี้ มันบอกว่ารำเรง อยากจะเรียนถามว่า คำว่า “สุดสะแนน” คงเป็นภาษาที่แปลได้ ดิฉันเคยได้ยิน บางคนบางครั้งว่า เรียก ลายสุดสายแนน แล้วเอา ความว่าอย่างไรคะ พรชัย - ผมก็เคยได้ยินเขาว่ามาจากคำว่า สายแนน คือ สายที่ทำให้คนเกิดมา สมโรจน์ - แล้ว “แนน” ละคะ แปลว่าอะไร พรชัย - แนนก็คือ บุญเพสันนิวาสแต่ชาติปางก่อน เมื่อฟัง ดนตรีลายนี้แล้ว ก็ทำให้คนนึกถึงรำลึกถึงความหลัง ก็คือเรียกเอาลายดนตรีของอีสานตามจินตนาการ ความรู้สึกนึกคิด จึงเรียก ลายสุดสะแนน ลายชื่ออื่น ก็มีครับ สมโรจน์ - แต่ก็คงเป็นการรำลึกถึงอย่างมีความสุขนะคะ จึงมีทำนองรื่นเริง คราวหนึ่งดิฉันได้ฟังลายหนึ่ง จับใจมากไพเราะ เพราะมีทำนองเศร้า ไพเราะ เหลือเกิน คล้าย ๆ ระลึกถึงความหลังที่เศร้า วังเวก ว่าเหว่ จำได้ว่า ลายชื่อ แม่ฮ้างกอมลูก พิณทำได้ ไหมคะ พรชัย - ปกติแล้ว ลายนี้เหมาะที่สุดคือ แคนครับ พิณ ทำไม่ได้ดี พิณเหมาะก็ ลายปู่หลาน ปู่ฟังติดอก ติดใจจนยอมละทิ้งหลานตามไปฟังเสียงพิณ ก็คิดว่า จะให้ท่านฟังเหมือนกัน สมโรจน์ - อยากฟังที่มันดูเศร้าบ้าง ลายอะไรดีคะ พรชัย - ก็ลองเอาลายลมพัดพร้าว ต่อจากปู่หลานครับ สมโรจน์ - ลมพัดพร้าว ก็คือ พัดใบมะพร้าวใช่ไหมคะ

ภาพ	เสียง
กล้องจับคนฝึกเล่นพิณ จบลายแล้วกล้องจับคนพูดกัน	พรชัย - ครับ เขาตั้งชื่อลายตามอาถรรพ์กิริยา หรือความเคลื่อนไหวของธรรมชาติ เอามาตั้งเป็นชื่อได้ อย่างเมื่อตะกี้ ก็ตั้งตามจินตนาการ (ลายสุดสะแนน) นี่ก็จะเอามาจากแบบของธรรมชาติ ลมพัดฟ้าหรือพัดไฟ สมโรจน์ - ค่ะ ลองฟังพิณดูอีกลายหนึ่ง แล้วจะได้เข้าใจ พรชัย - ครับ เชิญฟังลายลมพัดฟ้า (หม่อพินเล่นลายปูะหลานและลมพัดฟ้า) สมโรจน์ - อาจารย์คะ เมื่อก็ลายลมพัดฟ้าใช้ไหมคะมีเสียงลมแต่ไม่ใช่เพราะอาจารย์บอกว่า ลมพัดฟ้า ก็เลยนึกว่ามีเสียงลม แต่อยากจะถามว่า เป็นลายซึ่งพัฒนาจากของเก่าชนิดไหนมาใช้ไหมคะ ไม่ใช่เก่าแต่ทั้งหมดนี้ พรชัย - ครับ ตอนท้าย ๆ จะเห็นว่ามี การเปลี่ยนแปลงทำนองเป็นพัฒนาจากลำเต้ย ซึ่งเป็นลำที่เกิดขึ้นใหม่ที่สุด เป็นจังหวะสนุก สมโรจน์ - นี่ถ้าคิดค้นเป็นปู คิดค้นก็ต้องวิ่งตามเสียงพิณไป เพราะพิณตัวนี้เสียงไพเราะมาก ที่นี้อยากให้อาจารย์ลองให้เล่นลายใหญ่อย่างเช่นลายใหญ่โบราณ หรืออย่างพัฒนาตีคะ หรือจะเล่นทั้งสองอย่าง พรชัย - อย่างโบราณดีกว่าครับ สมโรจน์ - ค่ะ เพราะลายใหญ่โบราณซาบซึ้งดีเหมือนกัน ฟังช้า ๆ พรชัย - ตอนนี้ะครับ ท่านผู้หญิง ผมอยากให้เข้าสู่บรรยากาศโบราณ ๆ สักนิด คือสมัยก่อนหนุ่มสาวชาวอีสานตกเย็นรับประทานข้าวเย็นเสร็จแล้ว ก็มักจะไปเที่ยวสาว ที่ภาษาอีสานเขาว่า ไปเล่นสาวคือไปเที่ยว ไปคุยสาว แล้วจะมีเครื่องดนตรีที่สำคัญก็คือแคน กับพิณ ดัดไปเป่าไป สาว ๆ ที่บ้านได้ยินก็จำเสียงแคนเสียงพิณของแฟนตัวได้ จนถึงกับสะกิดแม่ ลายนี้เรียกว่า ลายสาวสะกิดแม่ สมโรจน์ - แหม ชื่อลายเพราะมาก พรชัย - ครับ ลองฟังดูสิครับ เย็น ๆ ดีแบบสมัยเก่า สมโรจน์ - ที่นี้ก็เข้าวงขึ้นนะค่ะ ค่ะ

ภาพ	เสียง
กล้องจับคนเล่นพิณกับคนแคน จบลายแล้วกล้องจับคนพูดกัน	(แคนและพิณเล่น ลายสาวสะกิดแม่) สมโรจน์ - อาจารย์คะ เพลงลายใหญ่ที่เรียกว่า สาวสะกิดแม่ เป็นเพลงโบราณนั้นนะคะ สนุกซาบซึ่งมากทีเดียว คนแคนชื่ออะไรคะ พรชัย - อ้อ ผมลืมแนะนำไปครับ ชื่อ คุณสมบัติ สิมหล้าครับ แก่ออกจะอาภัพไปหน่อย คือนัยน์ตาเสียครับ สมโรจน์ - แต่ก็มีอะไรชุดเซยอย่างสำคัญมากทีเดียวค่ะ ดิฉันจะพูดถึงว่าตามธรรมเนียมแล้ว เมื่อเล่นเพลงนี้ละก็พวกสาว ๆ ต้องลงไปละ พรชัย - ครับ เพราะจังหวัดพะเยาครึกครื้นมาก สมโรจน์ - ไม่ต้องสาวละค่ะ ดิฉันแก่ออย่างนี้ ยังฟังแล้วต้องนั่งกระดิกเท้าตลอดเวลาเพราะฟังแล้วอยู่เฉย ๆ ไม่ได้ที่นี้อยากให้อาจารย์แนะนำลายอื่นต่อไปอีก พรชัย - ครับ อันนี้จะเป็นลายเก่าแก่อีกลายหนึ่ง เรียกว่าลายจัวขึ้นภู ลายนี้เื่องมาแต่ พ่อค้าชาวอีสานที่เรียกกันว่า นายฮ้อย หรือนายร้อยนะครับ ตอนวัวต้อนควายมาขายทางภาคกลาง ช่วงจังหวัดนี้ก็ต้องข้ามเทือกเขาคงพญาเย็น สมัยก่อนวัวมี โปง หรือลูกกะพรวนแขวนคอนะครับ ตอนวัวขึ้นเขา ทางมันแคบและชัน ต้องขึ้นช้า ๆ เนื่องจากโปงที่แขวนมีอยู่หลายตัว วัวมันออกันอยู่ เสียงโปงก็ประสานกันช้า ๆ ฟังเย็น ๆ หู สมโรจน์ - อ้อ ก็แปลว่าโปงนั้นต้องทำระดับเสียงต่างกันมันถึงจะประสานกันได้ พรชัย - ครับ ก็มีลักษณะอย่างนั้นแหละครับ ทำนองเพลงนี้เดิมทีเดียวแคนเอาไปทำขึ้นก่อน พอแคนทำแล้ว พิณก็ทำได้เหมือนกัน เสร็จแล้วภายหลังก็มีเครื่องดนตรีอีกชนิดหนึ่ง นิยมเล่นเพลงทำนองนี้เรียกว่าโปงलग แต่ก็มีรูปเป็นระนาดแขวนไปเสียแล้ว เพราะฉะนั้นอยากให้ท่านผู้หญิงลองฟังลายโปงलगนี้ว่าพิณทำลายนี้ได้ไพเราะมากน้อยเพียงไหน

ภาพ	เสียง
กล้องจับคนเล่นพิณ จบลายแล้วกล้องจับคนพูดกัน	สมโรจน์ - เอาความว่า ลายนี้เป็นลายจากเสียงโปงลาง แต่เอามาเล่นด้วยแคน พิณก็ทำได้ เรียกว่า ลายจั่วขึ้นภู มีประวัติที่น่าสนใจมากนะคะ (พิณเล่นลายจั่วขึ้นภู) สมโรจน์ - เมื่อตะกี้คือ ลายจั่วขึ้นภูนะคะ เป็นลายที่อาจารย์ว่าได้มาจากเสียงโปงลาง แล้วแคนนำมาทำเป็นลาย พิณก็เอามาบ้าง เป็นลายโบราณ พรชัย - ครับ สมโรจน์ - ต่อไปนี่ก็แล้วแต่อาจารย์เถิด เพราะดิฉันเองก็ไม่มีความรู้หนักได้แต่ฟัง ได้เกร็ดมานิด ๆ หน่อย ๆ อยากฟังนั้นอยากฟังนี้ก็มาบอกกับอาจารย์ว่า ขอให้เล่นลายนั้นลายนี้ ประกอบกับคำอธิบายเพื่อท่านผู้ชมทั้งหลายพลอยได้รับทราบไปบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่เขาสึกซึ่งมากนะคะดนตรีอีสานนี้นะ อยู่ในหัวใจคนอีสานที่เดียว มีภาษาเฉพาะของคนตรีของเขา ซึ่งดิฉันเองก็ไม่ค่อยถนัด ตอนนี้อย่างซักถามได้นิดหน่อย อยากจะให้เล่นให้ฟังเป็นส่วนใหญ่ เอาละคะ อาจารย์จะให้เล่นลายอะไรอีก พรชัย - เนื่องจากว่า คนตรีนี้พอเราฟังแล้วจะรู้ว่ามันทั้งจังหวะเร็ว จังหวะช้า แต่คุณลักษณะแล้ว ทำนองคนตรีหรือทำนองหมอลำก็ตาม ถ้าเป็นทำนองช้า ๆ เย็น ๆ มักจะมาจากทางอุบล เหมือนกับที่เราฟังมาหลายลายที่ผ่านมาแล้ว แต่ถ้าทำนองเร็ว ๆ กระชั้น ๆ มักจะเป็นของทางอุดรขอนแก่น ทางมหาสารคามนะครับ ผมว่าลองฟังเปรียบเทียบทำนองช้า ๆ ที่ผ่านมากับทำนองอุดรขอนแก่นดูบ้าง ลักษณะจะออกไปทางลำเพลินนะครับ สมโรจน์ - นี่แสดงว่า คนอุบลกับคนอุดรขอนแก่นมีลักษณะนิสัยแตกต่างกัน ทางอุบลช้า ๆ เย็น ๆ ตั้งแต่โบราณนะคะ แต่คนอุดรขอนแก่นเป็นคนสนุก ใจเร็วดีแต่ก็เหมือนกับคนไทยทั้งหลายนั่นแหละค่ะ เชิญฟังค่ะ (พิณเล่นลายลำเพลิน)

ภาพ	เสียง
จบฉายแล้วกล้องจับคนพูดกัน	สมโรจน์ - ฟังเพลิน ลำเพลิน หรือฟังก็เพลิน แล้วก็นำลำด้วยซิคะ อันนี้เป็นสาเหตุของอุครซอนแก่น พรชัย - เป็นทำนองของอุครซอนแก่น ค่อนข้างเร็ว สมโรจน์ - ค่ะ ค่อนข้างเร็ว ที่นี้มีลายที่เกี่ยวกับเรื่องของลำทางวรรณคดีบ้างไหมคะ พรชัย - มีครับ มีการละเล่นหมอลำ ทำนองนั้นเกิดขึ้นมาเมื่อตอนช่วงที่มีร้าวเกิดขึ้นในประเทศไทย ที่คนเขากำลังนิยมร้าวกันนะครับ สมโรจน์ - อ้อ! ก็ไม่ก็สิบปีมานี้เองนะคะ พรชัย - ครับ แต่งเพลงร้าวเป็นทำนองอีสาน เอาเนื้อหาและการละเล่นลักษณะเหมือนกับเรื่องสังข์-คิลปชัย ของภาคกลาง แต่ทางอีสานเขาเรียกว่าสินไช มีทำนองเร็ว แปลกกว่าที่ทำนองฟังมา แต่ถ้าจะให้ดีต้องเล่นกับแคนจึงจะเพราะ ผมอยากให้ฟังลายสินไช สมโรจน์ - นี่เป็นลายเกิดขึ้นใหม่ เกี่ยวกับวรรณคดีเรื่อง สินไช พรชัย - ครับ
กล้องจับภาพคนเล่นพิณและแคน	(พิณและแคนเล่น ลายสินไช)
จบฉายแล้วกล้องจับคนพูดกัน	สมโรจน์ - แหม อยากฟังนาน ๆ จัง สินไชนี้ ดิฉันอยากให้ท่านผู้ชมดูไผ่ของสักนิกหนึ่ง เกี่ยวกับเรื่องเอาไผ่ของมาทำจิ้งหะไฟเพราะไม่แพ้เครื่องจิ้งหะของภาคกลางของไทย หรือของฝรั่งเลยทีเดียวนะ ขอทราบสักนิกหนึ่งว่าความคิดเป็นอย่างไร แล้วจะได้ฟังอื่นต่อไป เพราะเวลาก็ใกล้เข้ามาแล้ว พรชัย - ก็เป็นไผ่น้ำปลาเปล่า ๆ นั่นแหละครับ เห็นว่าน่าจะเหมาะดี ถ้าเอามาตัดแปลง ก็เอายางสดี้มาชิงรอบปาก แล้วก็ดึงเป็นทำนองเสียงสูงต่ำ สลับกับเสียงเบส สมโรจน์ - คิดขึ้นเองรีคะ อาจารย์คิดทำกันเอง พรชัย - ก็พวกเราชาวอีสานนี่แหละครับ คิดขึ้น มีใบเล็ก ใบใหญ่ ใบโตเสียงทุ้ม ใบเล็กเสียงแหลม

ภาพ	เสียง
กล้องจับคนเล่นซอแล้วหันมาจับคนพูดกัน กล้องจับวงดนตรี	สมโรจน์ - ค่ะ แล้วคนที่ทำจิ้งหะไหชื่ออะไรคะ พรชัย - คุณทวี พิมพ์ลิ้ม ครับ ที่นี้อยากให้ส่งท้ายรายการผสมทั้งพิณ ทั้งแคน ทั้งซอ และไหซอ ท่านก็คงจะเคยได้ยินเพลงที่เขาบรรเลงทั้ง พิณ แคน ซอมาแล้ว ตอนนี่ซอเป็นส่วนประกอบ ก็อยากให้ซอขึ้นก่อน สมโรจน์ - เคี้ยวค่ะ คนเล่นซอ ชื่อ..... พรชัย - ชื่อ คุณอภิญา ธีระชัย ครับ สมโรจน์ - ซุซอให้คู่สัณคิดได้ไหมคะ พรชัย - ซอคันนี้เป็นซอของครูของเรา ซอเก่าซอเก่าทำจากกะลามะพร้าวตาเดียว เพราะฉะนั้นถึงจะแตกจะเปี้ยวก็ต้องประดับประดาไว้นะ ลองฟังดูครับ (ซอเล่นสั้น ๆ) พรชัย - เอาละ อย่างนี้ละ ซอขึ้นก่อนแล้วเล่นประสมทั้งวงเลย (ซอขึ้นนำ แล้วเล่นประสมทั้งวงและปล่อยให้ครบเวลาจึงเฟด (Fade) เสียงออกไป

จบรายการ
เพลง “ความเป็นไทย”

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

เสนอรายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “ไทรภูมิในงานจิตรกรรมไทย”

ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ไทยทีวีสี ช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.
วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๒๘ เวลา ๑๗.๐๐ - ๑๗.๓๐ น.

ผู้จัดรายการ
วิทยากร
ผู้ร่วมรายการ
ผู้ประสานงาน
ผู้ควบคุมรายการ

ท่านผู้หญิง สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สน สิมাত্রัง
ท่านผู้หญิง สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา
นิมิต สุทธิพิพิพงษ์
สุรางค์ คุริยพันธุ์

ภาพ	เสียง
สมโรจน์	สวัสดิ์คะวันนี้ดิฉันได้เชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สนิมาตราง์ ซึ่งเป็นอาจารย์สอนอยู่ในคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ท่านสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะไทย และยังเป็นอาจารย์พิเศษคณะศิลปศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสอนพิเศษที่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และยังสอนวิชาวิจิตรศิลป์ ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไซ้ไหมคะ
สน สมโรจน์	ครับ ที่เชิญท่านมาวันนี้ก็เพราะได้อ่านผลงานของท่านเกี่ยวกับสรุปผลเรื่องไตรภูมิพระร่วง ๒ ครั้ง ได้เห็นผลงานอันน่าชื่นชมเป็นอันมาก ดิฉันเห็นว่าเรื่องไตรภูมิพระร่วงเป็นเรื่องที่คนไทยในพุทธศาสนาได้พบเห็นอยู่ทั่วประเทศ เพราะมีเรื่องอยู่ในวัดของพุทธศาสนา ก็เห็นว่ามิใช่ประโยชน์ดี อยากจะขอเรียนถามอาจารย์สักหน่อยหนึ่งก่อนว่า เรื่องของไตรภูมิพระร่วงนี้ พูดถึงพระร่วงก็ต้องหมายถึงว่า เป็นเรื่องราวแปดร้อยปีมาแล้ว ตามความคิดเห็นของอาจารย์ ๆ คิดและเข้าใจว่ากระไรบ้าง
สน	ขอบคุณครับที่ให้เกียรติมาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ ในโอกาสนี้จะครับเรื่องไตรภูมิพระร่วงนี้ เป็นที่ทราบดีว่าเป็นวรรณกรรมศาสนา เชื่อว่าพระร่วงองค์นี้คือ พระยาสิทธิท ท่านแต่งขึ้นราวปี ๑๘๘๘ (ชูหนังสือ) เล่มนี้เป็นฉบับที่กรมศิลปากรพิมพ์ครั้งแรก เป็นฉบับที่ค่อนข้างจะอ่านยาก เพราะในขณะนี้ก็ทราบว่าทางราชบัณฑิตยสถานกำลังพยายามที่จะแปลความให้ถูกต้อง หรือชำระให้ถูกต้อง ผมอยากจะขอแนะนำอีกชุดหนึ่ง คือเป็นไตรภูมิเช่นเดียวกัน แต่ไม่ใช่เป็นฉบับของพญาสิทธิท แต่ว่าเป็นฉบับของรัชกาลที่หนึ่งโปรดเกล้าฯ ให้พระยาธรรมปรีชา ซึ่งเป็นอาลักษณ์ในรัชกาลที่หนึ่งประพันธ์เรียบเรียงขึ้นมาใหม่ ทั้งสองฉบับนี้ใจความหลักคล้ายกัน แต่วิธีประพันธ์กับสำนวนตามยุค ตามสมัยจึงต่างกันไป สำหรับท่านที่สนใจศึกษาเปรียบเทียบในชั้นรายละเอียด แต่ในชั้นนี้จะขอล่าวแนะนำหนังสือ ๒ เล่มนะครับ ผมใคร่ขอแสดงความคิดเห็นว่า ในเนื้อความของไตรภูมิพระร่วงนี้ ที่จริงแล้วต้องการจะแสดงเรื่องสถานะของชีวิต

ภาพ	เสียง
	แต่เราเรียกเป็นภาษาชาวบ้านว่า สามโลกบ้าง หรือโลกสาม หรือภพสาม แต่ภาษาวรรณกรรมใช้ว่า ไตรภูมิก็ฟังเพราะสถานะชีวิตทั้งสาม หมายถึง กามภูมิ รูปภูมิ อรูปภูมิ แต่คนระดับชาวบ้านนั้นอาจคิดผิดคิดว่าเป็นแค่ นรก มนุษย์ สวรรค์ ซึ่งค่อนข้างจะเข้าใจยังไม่ถูกต้องนัก ทีนี้เรื่องไตรภูมิพระร่วงนี้ อยากจะเรียนท่านผู้หญิงว่า นอกจากความรู้เกี่ยวกับสถานะชีวิตทั้งสามแล้ว ยังมีความรู้ อันหนึ่งคือ จักรวาลวิทยาแบบพุทธศาสนาหินยานของเราที่ เข้าใจมาแต่โบราณ จักรวาลวิทยานี้บรรพหรือแทรกเข้ามาเป็น ส่วนเสริมเพื่อแสดงว่าสถานะชีวิตทั้งสามอยู่ในตำแหน่งไหน ของจักรวาล หรือมีที่อยู่อย่างไร ผ่านภาพที่เห็นนี้คือ แผนภูมิ ชีวิตของสัตว์โลกของท่านอาจารย์ธนิศ อยู่โพธิ์ ซึ่งผมลอกของท่านมาเพื่อมาแสดงในโอกาสนี้ ในแผนภาพนี้แสดงสถานะ ชีวิตทั้งสามแบบนระครับ ข้างบนที่เป็นสีฟ้านี้ทั้งหมดคือ อรูปภูมิ ซึ่งหมายถึงพรหมที่ไม่มีรูป มีทั้งหมด ๔ ชั้นด้วยกัน ส่วนสีเขียว ทั้งหมดคือ รูปภูมิ หรือ พรหมมีรูป ๑๖ ชั้นนระครับ รายละเอียดนั้นผมจะขอข้ามนระครับ ส่วนสีเหลืองทั้งหมดนี้คือ เทวโลก ๆ มี ๖ ชั้น มีจาตุมหาราชิกา ดาวดึงส์ ยามา ดุสิต นิมมาน ปรมิ เรียกว่าเป็นเทวโลกหก หรือ สวรรค์หกชั้น ถัดลงมาก็เป็นแดนมนุษย์ ได้แดนมนุษย์ก็เป็นแดนอสุรกาย เปอตีร์จฉาน นรก ทั้งสามอย่างนี้รวมกันเรียกว่า กามภูมิ ๑ รูปภูมิ ๒ อรูปภูมิก็เป็น ๓ เป็นสถานะชีวิตสามแบบ ในสถานะชีวิต ทั้งสามแบบนี้ ท่านอาจารย์ธนิศ บอกว่า ถ้าหาก รักษาศีลห้า ก็จะส่งผลเป็นเรื่องของกฎแห่งกรรมว่าจะได้เกิด มาเป็นมนุษย์ ถ้าหากว่าได้ทำบาปทุจริตก็จะอยู่ในอสุรกาย เปอตีร์จฉาน นรก ถ้าทำงานสุจริต ถืออุโบสถศีล ก็จะได้ เกิดขึ้นเทวโลก แต่ในชั้นที่เป็นพรหมทั้ง ๑๖ ชั้นนี้ เข้าใจว่า จะต้องเป็นพระสงฆ์ ที่ไปเสวยชาติในภพต่อไป อันนี้เป็น รายละเอียดของชีวิตนระครับ ผมอยากขอให้ดูแผนภาพที่สอง ซึ่งผมพยายามถอด- ความออกมาจากหนังสือไตรภูมิพระร่วง แต่เป็นการถอดความ แบบเป็นสามมิติ ในไตรภูมิพระร่วงจะพยายามสอดแทรก จักรวาลวิทยาเข้าไป โดยบอกว่าใจกลางจักรวาลหรือโลกที่เรา

ภาพ	เสียง
	อยู่ที่นี่ มีเขาพระสุเมรุเป็นแกนกลาง ยอดเขาพระสุเมรุนี้คือที่อยู่ของสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เป็นที่ประทับของพระอินทร์จอมเทพนะครับ บริเวณที่เป็นเชิงเขาพระสุเมรุนี้ เป็นที่อยู่ของจาตุมหาราชิกา เหนือเขาพระสุเมรุขึ้นไปอีก ที่เป็นวิมานในอากาศก็คือ ชั้นยามา ชั้นดุสิต สวรรค์ชั้นนิมมาน ชั้นปรนิมมิตินี้ตัวเขาพระสุเมรุนั้นอธิบายว่ามีเขาวงแหวนล้อมรอบทั้งหมด ๑๖ วงด้วยกัน เขา ๑๖ วงนี้ ภาษาวรรณคดีเรียกว่า เขาสัตตบริภัณฑ์ คือเครื่องล้อม ๑๖ ชั้น ในเครื่องล้อมแต่ละชั้นจะมีแม่น้ำ เรียกว่า สัตตันทรรค คั่นอยู่ระหว่างภูเขา เครื่องล้อมนี้จะลดหลั่นกันมาเรื่อย ๆ เขาวงเล็กที่สุดอยู่วงนอกสุดชื่อว่า ยุคนธร เขายุคนธรนี้เองก็มี ตัวราหู วันดีคืนดีจะขึ้นมาอมจันทร์ อมพระอาทิตย์ ทำให้เกิดเป็น สุริยคราส จันทรคราส ในระดับของเขายุคนธร จะมีพระอาทิตย์ พระจันทร์ ซึ่งเป็นเทพ โคจรในลักษณะเวียนขวารอบ เมื่อพ้นจากวงเขายุคนธรในสุดท้าย จะเป็นมหาสมุทรกว้างใหญ่ไพศาล ไปจนจดขอบโลก ส่วนจดขอบโลกจะมีกำแพงจักรวาล ๆ เป็นตัวห่อหุ้มเอาไว้เหมือนเป็นอ่าง ในมหาสมุทรที่กว้างใหญ่นี้จะมีทวีป เป็นจุดพิกัดประจำทิศต่าง ๆ อันนี้เป็นจุดพิกัดอยู่ทางด้านทิศตะวันออกก็คือ บรูพวิเทหะ เป็นแดนที่อยู่ของมนุษย์ หมายความว่าไม่ใช่เป็นมนุษย์ของเรา อาจเป็นนักสิทธิ์ วิทยาธร คนธรรพ์ และพระยาคฤหาสน์ต่าง ๆ อยู่ที่นี่ ส่วนทิศตะวันตกมีชื่อว่า อมรโคยาน รุปร่างของทิศตะวันตกนี้ ทวีปเป็นรูปครึ่งวงกลม ตะวันออกบรูพวิเทหะ เป็นรูปวงกลม ส่วนทิศเหนือ อุตตรกุรุทวีป เป็นแดนอมมนุษย์เช่นเดียวกัน จะเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ส่วนทางด้านทิศใต้ ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ของมนุษย์เราเอง ตามความเชื่อของพระพุทธศาสนาแบบโบราณ ก็ว่าชื่อชมพูทวีป มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมบ้าง มีการพรรณนาลักษณะใบหน้าคนเป็นหน้ารูปไข่บ้าง แล้วบอกว่าสัณฐานของทวีปต่าง ๆ เหล่านี้ก็คือ มนุษย์ต่าง ๆ ที่อยู่ในทวีปทั้งสิ้น จะมีรูปหน้าเป็นแบบนั้นด้วย หน้าตามนุษย์ชมพูทวีปเราก็มีใบหน้ารูปไข่หรือออกมาในเค้าโครงเป็นรูปสามเหลี่ยม ถ้ามนุษย์ในอมรโคยานทวีปก็ออกเป็นรูปพระจันทร์เสี้ยว ยังนึกหน้าไม่ออกว่า

ภาพ	เสียง
สมโรจน์	หน้าเป็นอย่างไร บุรพวิเทหะยังพอจะนึกได้ แต่อุตรกรูทวิปหน้าจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ทั้งหมดนี้คือลักษณะที่ถอดเป็นสามมิติออกมาจากหนังสือไตรภูมิ ส่วนสวรรค์ที่เป็นชั้นพรหมก็จะล่องลอยเป็นทิพย์วิมานอยู่ในอากาศนะครับ ส่วนทางใต้มหาสมุทรลงไปมีก้อนหินอยู่สามก้อน หนูนกนักษัตรวางเอาไว้ คือหนูนกเขาพระสุเมรุ แล้วก็เป็นครานของอสูรครับ เท่าที่อาจารย์อธิบายมานี้แหละ ผู้ที่อยากทราบรายละเอียดก็ต้องไปอ่านหนังสือไตรภูมิพระร่วง แต่ว่าแผนผังของจักรวาลชัดเจนเห็นถนัด ว่าความเข้าใจของคนโบราณเป็นอย่างไร ที่นี้ดิฉันจะเรียนถามคำถามข้อที่สองต่อไป ที่ว่า สารของไตรภูมินี้ไปปรากฏอยู่ในจิตรกรรมฝาผนังของวัดไทยเรา ซึ่งวัดไทยมีเป็นหมื่น ๆ วัด จึงอยากจะทราบว่าวิธีที่จิตรกรได้นำภาพลงเป็นจิตรกรรมฝาผนังนั้น มีวิธีลงภาพสร้างภาพอย่างไร
สน	จิตรกรรมไทยที่เกี่ยวข้อง หรือใช้เรื่องของไตรภูมิมาเขียนภาพนี้ ส่วนใหญ่กรณีของภาพกลางจะเขียนไว้ที่ผนังด้านหลังของพระพุทธรูปประธาน จะเขียนเป็นฉากจักรวาลเต็มผนังทั้งผืนเลยครับ ถ้าเรามองในระยะตั้งแต่ประตูเข้าพระอุโบสถหรือวิหาร ก็จะได้เห็นพระพุทธรูป มีฉากสามเหลี่ยมเป็นรูปจักรวาลอยู่ข้างหลัง เป็นตัวลดหลั่นน้ำหนัก หรือช่วยเสริมให้ห้องอากาศในเชิงศิลปะดูงดงามขึ้น แล้วเรื่องเหตุผลที่นำฉากจักรวาลมาเกี่ยวข้องนี้ ส่วนใหญ่นำมาเพื่ออธิบายพุทธประวัติส่วนหนึ่ง อธิบายพระพุทธรูปประวัติตอนเสด็จไปโปรดพระพุทธมารดา เมื่ออยู่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ รวมทั้งตอนที่เสด็จจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ลงมายังเมืองสังกัสสะผ่านภาพนี้เป็นแผ่นภาพที่ผมร่างขึ้น เพื่อพยายามอธิบายความคิดของช่าง การร่างภาพนี้ก็ได้อาศัยสิ่งที่มีอยู่แล้วในวัดมาประมวลเข้าด้วยกัน ผมอยากชี้แจงว่า ช่างไทยของเรานี้คิดแบบอุดมคติ หมายความว่า เป็นเรื่องการยึดแบบของธรรมชาติ แล้วมาจินตนาการบวกกับความเชื่อของตัวเองให้สอดคล้องกัน และให้มีความงดงามอย่างที่ช่างนิยมหรือสังคมไทยเห็นดีเห็นชอบนิยม

ภาพ

เสียง

ภาพที่เห็นอยู่ตรงกลางคือเขาพระสุเมรุ ยอดเขาคือปราสาทไพชยนต์ ซึ่งเป็นที่ประทับของพระอินทร์ ส่วนมุมปราสาทที่ผมชี้ก็คือ เจดีย์จุฬามณี ส่วนต้นไม้ก็คือต้นไม้ปาริชาติ เขาทางด้านนี้มี ๗ ยอด และอีกด้านหนึ่งก็มี ๗ ยอด เขาทั้งหมดคือเขาวงแหวน สัตตบริภัณฑ์นั่นเอง เพียงแต่ที่เราคิดภาพออกมาในทางพยายามให้เป็นสองมิติ เพราะฉะนั้นจึงเหมือนกับฝาครึง ดังนั้นภูเขาหัวละเจ็ดลูก ก็หมายถึงเขาวงแหวนนั่นเอง ส่วนเชิงเขาพระสุเมรุนี้มีวิมานอีกสี่ อันนี้คือจตุรมหาราชิกา ส่วนใต้เขาพระสุเมรุมีปลาอานนท์ ซึ่งเป็นปลาที่หนุนไต่โลกเอาไว้ ทางด้านนี้เป็นพระอาทิตย์ทรงราชสีห์ ที่ทรงม้านี้คือพระจันทร์ วิมานในอากาศเหล่านี้คือชั้นของพรหม รูปพรหมสี่ แล้ววิมานเหล่านี้คือพรหม ๑๖ ชั้น ถ้าวัดลงนับดู จะได้วิมาน ๑๖ หลังนะครับ ส่วนสิ่งที่น่าสนใจอีกก่อนหนึ่งก็คือว่า ในมหาสมุทรตามความเชื่อของคนโบราณ มีทวีป อยู่ ๔ ทวีป ๆ ที่มีลักษณะเป็นวงรูปไข่คือ ชมพูทวีปทางทิศใต้ ส่วนวงกลมนี้คือ บุรพวิเทหะ ทางทิศตะวันออก ถ้าเราโยงมา ตรงกับทิศตะวันตกก็คือ อมรโคยาน ทิศใต้ถ้าโยงขึ้นไปก็คือ ทิศเหนือ จะเป็นอุตรกุรุทวีป ส่วนดินแดนที่เราเห็นอยู่นี้เป็น การขยายความในพุทธประวัติเล็กน้อยคือ พุดถึงชมพูทวีป ภาควิทยาในลักษณะที่นำพุทธประวัติในตอนออกบวชก็ติดอนนมกปาฏิหาริย์ก็ตีมาสอดคล้องกันไว้ ส่วนขอบที่เห็นอยู่คือ ขอบจักรวาล ซึ่งอาจออกมาเป็นรูปตัวยู เหมือนเป็นอ่างกระทะ บางครั้งขอบจักรวาลจะมาจบตรงกลาง ซึ่งมีตัวราหูที่เอามาใช้ในโศภนวิหารนี้ จะออกมาในรูปเป็นเทพพิทักษ์ ศาสนานะครับ

ส่วนตอนล่างของจิตรกรรมฝาผนังโดยทั่วไป ก็มักจะเขียนเป็นฉาคนรก ๆ มีเนื้อความมากมาย ส่วนใหญ่นำเรื่องพระมาลัยซึ่งไปโปรดสัตว์ในนรกมาแทรกเอาไว้ขมุนรกต่าง ๆ อาจออกมาเป็นรูปหม้อ มีสัตว์นรก เปเรต อสุรกาย ที่ต้องตกทุกข์ได้ยาก รูปนี้เป็นปราสาทหรือถ้ำที่อยู่ของยมบาลนั่นเอง อันนี้เป็นภาพจิตรกรรมไทย ซึ่งช่างประดิษฐ์ขึ้น แล้วเขียนไว้หลังพระประธานของวัด มีคำถามอยู่ว่า ทำไมถึงเน้นปราสาทของพระอินทร์ให้ใหญ่โต ขอเรียนให้ทราบว่า ในเรื่อง

ภาพ	เสียง
	ของเทพทั้งหมดแล้ว ถือว่าพระอินทร์เป็นเทพที่นับถือศาสนาพุทธ เป็นเทพผู้อุปถัมภ์พุทธศาสนาโดยตรง และเป็นเทพคู่กับพระศานามาศลอกเวลา พระอินทร์เป็นจอมสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ แล้วบังเอิญเรื่องที่เขียนนี้เป็นเรื่องที่ต้องการแสดงตอนพระพุทธเจ้าโปรดพระพุทธรูปมารดา ซึ่งหลังจากสิ้นพระชนม์แล้วก็ไปเกิดเป็นเทพในสวรรค์ชั้นดุสิต แต่พระพุทธเจ้าเสด็จขึ้นไปเชิญพระพุทธรูปมารดามาฟังธรรม คืออภิธรรมนั่นเอง ผมจะขอ นำแผ่นลายเส้นซึ่งคัดลอกมาจากจิตรกรรมฝาผนัง ด้านหลังพระประธานของพระอุโบสถวัดคงคารามที่อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี สำหรับวัดนี้อาจมีปัญหาในเรื่องของขนาดเนื้อที่ผนัง ช่วงก็เลยพยายามออกแบบให้กระชับ ก็คือมีเขาพระสุเมรุอยู่ แต่เขาตัดบริภัณฑ์นั้นน้อยลงไปนิดหนึ่ง ขอบกำแพงจักรวาลไม่มีให้เห็น แต่มีมหาสมุทร มีชมพูทวีป บุรพวิเทหะ อุตตรกุรุ อมรโคยาน จะมีข้อสังเกตอยู่อย่างหนึ่ง คือชมพูทวีปนี้รูปสามเหลี่ยมนั้น ช่วงอาจมองเป็นรูปสามเหลี่ยมกลับหัว หรือสามเหลี่ยมตั้งก็ได้นะครับ อันนี้เป็นภาพลายเส้นที่ถอดมาจากวัดสระเกศ พระอุโบสถวัดสระเกศนี้อยากจะบอกว่าเป็นแผนภาพที่สมบูรณ์ภาพหนึ่งนะครับ มีเขาพระสุเมรุ มีปราสาทพระอินทร์ และมีชายาทั้งสามของพระอินทร์ คือ นางสุจิตรา สุธรรมมา สุันทา และมีนกกระยางก็คือ นางสุชาดา ส่วนอันนี้ก็คือ เขาตัดบริภัณฑ์นั่นเอง ภูเขาที่เห็นอยู่นี้ก็กำแพงจักรวาล และนี่คือ ทวีปทั้งสี่ ส่วนทางด้านนี้เป็นการขยายความเกี่ยวกับชมพูทวีป ว่าในชมพูทวีปนี้มีเขาอยู่ ๕ ลูกด้วยกัน เขาสุทัตตภูฏ จิตตภูฏ กาลภูฏ ไกลาส และคันธมาทน์ เขาทั้ง ๕ นี้เป็นแอ่งน้ำใหญ่ หุบเขามีแอ่งน้ำคือ สระอโนดาต น้ำนี้มีทางออกเป็นสี่ทาง คือ ปากช้าง ปากม้า ปากวัว ปากสิงห์ ทั้งสี่ทางนี้น้ำจะไหลไปชมพูทวีปทั้งทวีปนะครับ อันนี้คือช้างฉัททันต์ และตระกูลต่าง ๆ ตอนใต้บรรยายถึงฉาคนรก ที่เห็นเป็นสี่เหลี่ยมนี้คือขุมนรก ที่อาจารย์อธิบายเมื่อกี้นี้จะกะ ภาพวัดสระเกศชัดดีมาก แต่ภาพวัดคงคารามบางไปนิดหน่อย ทำให้แสดงให้เห็นว่าความคิดของช่างที่นำมาลงจิตรกรรมฝาผนังนี้เทียบดูกับที่

ภาพ	เสียง
	แผนผังเมื่อสักครู่นี้ มีอะไรที่แตกต่างกันนิดหน่อย บ้างก็มีปลาอานนท์บางอันเป็นก้อนแล้ว นี่อาจมีที่มาจากพระพุทธศาสนาในลังกา หรืออินเดีย แล้วเรามาตัดแปลง รู้สึกว่าจะมีมหายานปนเข้ามานิดหน่อยแล้ว คือมีพระมาลัย จึงทำให้อยากจะถามคุณว่า การที่ช่างไทยวางภาพไตรภูมิไว้หลังพระประธานนั้นต้องมีเจตนาแน่ เมื่อก็อจารย์ก็บอกว่าโดยมากต้องวางไว้หลังพระประธาน มองเข้าไปจากประตูหน้า จะเห็นภาพหลังของพระประธาน ถ้าพระประธานงามมาก ภาพเข้ามีส่วนด้วยก็คงสวย เจตนาจะเป็นอย่างไร ขอเรียนถามสักนิดนะค่ะ
สน	ครับ เจตนาของการนำภาพมานี้ อันดับแรกผมก็สอบถามคุณว่า ทำไมต้องเจาะจงเอารูปพุทธประวัติตอนพระพุทธเจ้าโปรดพระพุทธมารดา ก็เชิญไปอ่านในบานแพนงเดิมในหนังสือไตรภูมิพระร่วง ซึ่งมีข้อความที่น่าสนใจอยู่ ขอย่านในที่นี้เลยนะครับ
สมโรจน์	“จึงได้สร้างไตรภูมิภณานิมนต์ใส่เพื่อใด ใส่เพื่อมีอรรถพระอภิธรรม และจะใคร่เทศนาแก่พระมารดาท่าน”
สน	ค่ะ บางรูปถึงต้องมีกาย ไทยใหญ่เรียกว่า กายเงิน คือบันไดลงจากดาวดึงส์ สำหรับพระพุทธเจ้าลงจากเทวโลก ก็แสดงว่าเป็นเรื่องที่แสดงลักษณะของช่างศิลป์อาจารย์ก็เป็นช่างศิลป์ปะ ภาพไตรภูมิที่ฉายมานั้น ให้คุณค่าในทางศิลป์อย่างไร เราเห็นจะต้องลดเวลาเสียแล้ว เสียค่ายมากค่ะ
สน	ในทางศิลป์นี้มีสองลักษณะนะครับคือ จิตรกรรมที่มาใช้นี้ ใช้ในฐานะเป็นตัวตกแต่ง หรือจิตรกรรมที่มาใช้นั้น ใช้ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของตัวสถาปัตยกรรม ความหมายคำว่าส่วนที่เป็นตัวตกแต่งนั้นหมายความว่า ตัวสถาปัตยกรรมนั้นสมบูรณ์ด้วยความคิดในเชิงช่างอยู่แล้ว ตัวตกแต่งจะมีก็ได้ไม่มีก็ได้ อีกความหมายหนึ่งก็คือ จิตรกรรมนั้นถูกคิดขึ้นพร้อมกับตัวสถาปัตยกรรม เพื่อให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสถาปัตยกรรม
สมโรจน์	ก็จำเป็นต้องมี
สน	ครับ จำเป็นต้องมี ในกรณีนี้ตัวจิตรกรรมทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ทางศาสนา ให้อาคารทางศาสนามีความหมายครบถ้วน ทางศาสนาอาจจะมีมีความหมายในลักษณะเป็น

ภาพ	เสียง
สมโรจน์	สถานสมมุติของพุทธภูมิ หรือเป็นสถานสมมุติแห่งความบริสุทธิ์ เป็นสถานสมมุติของทิพย์วิมานในพุทธประวัติ อาจให้ทุกคนที่เข้าไปในอาคารแล้ว เหมือนกับเข้าไปอยู่ในมิติใหม่ มิติซึ่งไม่ใช่เป็นโลกียะอย่างข้างนอก อันนี้ก็มีความคิดเห็นว่า สำหรับกรณีจิตรกรรมฝาผนังในภาคกลางที่ได้ออกแบบไตรภูมิไว้ข้างหลังพระประธานนี้ โดยทั่วไปออกมาพร้อมกับแนวความคิดที่เป็นส่วนของสถาปัตยกรรม ถ้าไม่มีอาคารก็รู้สึกว่าจะค้อยคุณค่าไป แล้วพอเข้าไปในอาคาร เห็นพระประธาน ก็จะต้องนึกทางฝ่ายสูง คือฝ่ายบุญก็ต้องนึกว่า ตัวต้องทำบุญจึงจะได้ไปพบไปเห็นวิมานนั้น ก็ต้องให้ละบาปเสีย ท่านก็มีเจตนาที่เรียกว่า มีจิตวิยาสูงมากทีเดียว รูปเหล่านี้เป็นแต่เพียงสัญลักษณ์ สำหรับคนสมัยใหม่เราจะต้องตีความหมาย ไขใหม่คะ ที่นี้อาจารย์จะมีภาพอะไรอีกไหมคะ
สน สมโรจน์	ผมมีภาพสไลด์ให้ชมหลายวัด เป็นของจริงให้ชม ศิริกะ วัดที่อาจารย์เห็นสมควรว่าน่าดู เพราะวัดมีเยอะอย่างที่คิดกันว่า แต่วัดที่แสดงภาพไตรภูมิที่จะนำเสนอถึงแก่นการศึกษา เช่น บางแห่งมีปลาอานนท์ บางแห่งมีก้อนเส้าอย่างที่คิดกันตามไว้ แผ่นดินไหวโบราณก็ว่าปลาอานนท์ที่ไหวตัว
สน	จิตรกรรมฝาผนังที่เป็นภาพไตรภูมิเก่าแก่ที่สุดสำหรับภาคกลางก็คือ ตำหนักพระพุทธโฆษาจารย์ วัดพุทธโสธรวรย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตำหนักนี้เป็นตำหนักเรือนสองชั้น มีลักษณะเป็นแบบฝรั่งแต่หลังคาไทย เชื่อว่าสมเด็จพระเพทราชาท่านทรงสร้างถวายแก่พระอาจารย์ของท่านเอง คือสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์เขียนเป็นประวัติศาสนา ตอนพระพุทธโฆษาจารย์เสด็จไปลังกา แต่ว่าผนังด้านสกัดด้านหนึ่งเขียนเป็นฉากไตรภูมิครับ แต่เป็นที่น่าเสียดายว่ารายละเอียดของภาพนี้ลบเลือน
สมโรจน์	เสียดายมากคะ
สน	ผมก็เลยถอดเป็นลายเส้นออกมา เพื่อจะให้เห็นได้ง่ายขึ้น แต่กระนั้นผมก็ถอดในลักษณะที่รักษาเค้าโครงของหลักฐานเดิม เลยทำให้ดูเข้าใจยากอยู่เหมือนกันที่เราเห็นตรงกลางนั้นคือเขาพระสุเมรุครับ แล้วก็ตรงระหว่างหน้าต่าง

ภาพ	เสียง
	นั้นเป็นชมพูทวีป เป็นรายละเอียดของชมพูทวีป ต่อไปอีก วดหนึ่งเขียนขึ้นในราว พ.ศ.๒๒๗๗ สมัยพระเจ้าบรมโกศ สมัยปลายอยุธยา อยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี วัดเกาะแก้วโพธาราม ครัว ฝาผนังอันนี้อยู่ด้านหน้าพระประธาน ที่เราเห็นเป็นเสา ขึ้นมานั้นคือ เขาพระสุเมรุ แล้วก็เห็นเป็นวิมานในอากาศ แล้วก็เห็นดาวซึ่งเป็นไปตามลักษณะดาราศาสตร์แบบโบราณ มี ดาวลูกไก่ และดาวอะไร ๆ ร้อยแปด ขอให้ดูภาพทยอยลดเส้น ของวัดเดียวกัน คือวัดเกาะแก้วแห่งนี้ ต่อไปที่ภาคเหนือที่ เก้าแก่อายุประมาณ ๔๐๐ ปี ราว พ.ศ.๒๒๐๐ - ๒๓๐๐ คือ วัดพระธาตุลำปางหลวง มีจิตรกรรมฝาผนังอยู่ แต่มีได้เขียนไว้ ด้านหลังพระประธาน แต่เขียนไว้เป็นภาพประกอบในเรื่อง ประวัติพระอินทร์ครับ
สมโรจน์ สน	วัดนี้สำคัญมาก
	ครัว สำคัญมาก ภาพนี้อยู่ในวิหารน้ำแต้ม ต่อไป ภาพนี้อยู่บนคอสอง คือเป็นแผงไม้ตั้งแต่แปหัวเสาลงมา อาคารเป็นลักษณะอาคารโถง ที่เราเห็นอยู่ี่ลบเลือนมาก แต่ก็ยังพอมองเห็นเค้าของภาพจักรวาลในประวัติพระอินทร์ ภาพต่อไป ที่ภาคเหนือที่มีภาพจักรวาล ก็ที่วัดป่าแดด ที่ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ อยู่หลังคอยอินทนนท์ ไม่ได้ เขียนไว้ที่หลังพระประธาน สำหรับกรณีภาคเหนือ นั้น จิตรกรรมด้านหลังพระประธานไม่นิยมเขียนเป็นภาพไตรภูมิ แต่อาจไม่มีภาพหรืออาจมีเพียงเป็นภาพต้นโพธิ์ อันนี้เป็น คติฝ่ายเหนือ ซึ่งไม่เหมือนกับทางฝ่ายภาคกลางนะครับ ต่อไป ครัว ภาพที่เราเห็นอยู่ี่ เป็นภาพพุทธประวัติ ตอนขึ้นไป โปรดพุทธมารดา
สมโรจน์ สน	นั่นคือบันไดนาคะ
	ครัว อันนี้ผมถอดเป็นลายเส้น แล้วมาตั้งแสดงไว้ที่ หอศิลป์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อ ๒ ปีที่แล้วครับ ถอดเท่าตัวจริง วัดในสมัยอยุธยาที่อยู่นอกตัวเกาะอยุธยา คือวัดใหญ่อินทาราม จังหวัดธนบุรี ด้านหลังพระประธาน เป็นภาพไตรภูมิสมบูรณ์ที่สุด เป็นฉากเดียวที่มีปลาอานนท์ เห็นชัดที่สุด
สมโรจน์	ค่ะ งามมากทีเดียว

ภาพ	เสียง
สน	ต่อไปเป็นรายละเอียดภาพจักรวาลด้านหลังพระ- ประธานของวัดใหญ่อินทารามนะครับ ต่อไปภาพที่เห็นเป็น ถอยคลายเส้นนี้ เป็นภาพที่ด้านหลังพระประธานของวัดพระ- แก้วหรือวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระบรมมหาราชวัง วัดในรัชกาลที่หนึ่งที่เหลือมาถึงเรา แล้วไม่ถูกแต่ต้องมากนัก คือ วัดราชสิทธิาราม ซึ่งเป็นวัดฝ่ายอรัญญิก
สมโรจน์	วัดพลับรีคะ
สน	ครับ วัดพลับ ด้านหลังพระประธานก็เป็นภาพจาก ไตรภูมิเช่นเดียวกัน ภาพต่อไป เป็นภาพถอยคลายเส้นของวัด คูสีดาราม อยู่ปากคลองบางกอกน้อย ต่อไปเป็นภาพของวัด โบสถ์สามเสน ซึ่งนับเป็นโชคดียังไม่ถูกรื้อ เพราะเจ้าอาวาส ท่านเห็นคุณค่าคงพระอุโบสถหลังนี้ไว้ สร้างพระอุโบสถหลัง ใหม่ก็มีภาพที่เหลือรอดมาถึงเรา แล้วก็ เป็นภาพจักรวาล ๆ ชุด นี้มีเด่นในเรื่องภาพของพระอาทิตย์พระจันทร์ เขียนพระ- อาทิตย์โคจรรอบเขาพระสุเมรุ
สมโรจน์	อ้อ ! ออกจากเขาสุคนธร อีสันธร นั้นรีคะ
สน	ครับ ลักษณะที่เขียนให้เห็นเส้นโคจร ที่เป็นทางของ พระอาทิตย์พระจันทร์ ยังมีอีกวัดหนึ่ง ที่วัดไชยทิศ อยู่ฝั่ง ธนบุรีนี่เอง ภาพลายเส้นนี้เป็นภาพของวัดสุวรรณาราม คลอง บางกอกน้อย มีข้อสังเกตว่า ภาพนี้มีบันไดทอดลงมาจาก สวรรค์ มาสู่เมืองสังกัสสะ พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากดาวดึงส์ นั่นเอง
สมโรจน์	คะ วันศกบาตรเทโว
สน	ต่อไปครับ ภาพนี้อยู่ด้านหลังพระประธานในอุโบสถ ของวัดสุวรรณคีรี เป็นวัดของคันทรกุล ณ สงขลา อยู่ริมฝั่ง ทะเลสาบสงขลา ภาพนี้เห็นชัดเจนว่า ภาพด้านหลังจะสัมพันธ์ กับพระประธานอย่างไร
สมโรจน์	คะ ทางส่วนสี่คณะคะ
สน	ครับ ส่วนสี่ ต่อไปครับ ภาพนี้เป็นสภาพภายในของ อุโบสถวัดคงคาราม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ภาพ ต่อไป เป็นด้านหลังพระประธานของวัดสระเกศ พระประธาน ขนาดใหญ่มาก แต่ด้านหลังพระประธานค่อนข้างจะทึบหรือ มืดไปหน่อย ต่อไป เป็นภาพลายเส้นเพื่อแสดงให้เห็นภาพ

ภาพ	เสียง
สมโรจน์ สน	ด้านหลังพระประธานชัดเจนขึ้น เกี่ยวกับภาพไตรภูมิด้านหลังพระประธานนี้ยุ่งยากมาก เพราะเวลาถ่ายรูปไม่อาจย้ายพระประธานได้ ในขณะเดียวกันก็ต้องถ่ายคู่กับพระประธานด้วย และก็ต้องให้เห็นผนังภาพทั้งหมด ต่อไป ผมใคร่แนะนำวัดในสมัยรัชกาลที่ ๕ อยู่จังหวัดสระบุรี ชื่อ วัดหนองยางสูง วัดนี้มีสิ่งที่แปลกไปจากภาพไตรภูมิอื่น ๆ ทั้งหมด ก็คือว่าบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์นั้นไม่เขียนปราสาทไพชยนต์ แต่เขียนรูปเจดีย์จุฬามณี แล้วก็เขียนเรื่องพระมาลัยขึ้นไปนมัสการพระจุฬามณี อันนี้เป็นวิวัฒนาการของจิตรกรรมฝาผนังจากไตรภูมิ เป็นการสอดคล้องกับความนิยมของคนในสมัยรัชกาลที่ ๔ และ ๕
สมโรจน์ สน	นี่คงสืบมาจากปลายสมัยอยุธยาแล้ว ครับ หันมานิยมเรื่องจุฬามณี ต่อไปครับ ภาพนี้อยู่ที่จังหวัด อุตรดิตถ์ พระธาตุทุ่งยั้ง อำเภอลับแล แห่ม วัดนี้สำคัญมากทีเดียวละค่ะ ต่อไปครับ ด้านหน้าก่อนเข้าสู่ตัวอาคารวิหารหลวงวัดพระธาตุทุ่งยั้งนี้ ตรงบริเวณหน้าบันตอนในของมุข เขียนเป็นสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เขียนจุฬามณีเป็นประธานของภาพ แล้วมีพระมาลัยมานมัสการ แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า ปัจจุบันถูกลบไปแล้ว ผมจะขอภาพสุดท้ายให้เห็นว่าผนังเดียวกันนี้บริเวณตรงหน้าบันตอนในถูกลบไปหมด
สมโรจน์	น่าเสียดายมาก ขอขอบพระคุณอาจารย์มาก ดิฉันเองก็ได้รับความรู้ขึ้นอีกมากค่ะ หวังว่าท่านผู้ชมคงจะได้เห็นประโยชน์ แล้วควรไปชมวัดตามที่อาจารย์สนได้แนะนำไว้ เพราะเป็นวัดพิเศษที่มีเรื่องของไตรภูมิงาม ๆ ขอสวัสดิ์ท่านนี้นะค่ะ

จบรายการ
เพลง “ความเป็นไทย”

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

เสนอรายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “การละเล่นในพระราชพิธี”

ออกอากาศ ณ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.
วันจันทร์ที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๒๘ เวลา ๑๗.๐๐ - ๑๗.๓๐ น.

ผู้จัดรายการและเขียนบท
วิทยากร

ผู้ร่วมรายการ

ปัญญา นิตยสุวรรณ
พ.ศ.หญิง คุณหญิงผะอบ ไปะกะฤชณะ
ปัญญา นิตยสุวรรณ
นิมิต สุทธิพิพิพงษ์

การละเล่นชุด ระเบง โมงครุ่ม กุลาตีไม้
ของกรมศิลปากร

ภาพ	เสียง
การละเล่นชุด ระเบง กษัตริย์น้อยใหญ่เด่นออกมาตาม จังหวะเพลง	- ปี่พาทย์ทำเพลงแทงวิสัย - กษัตริย์ - โอละพ่อขอถวายบังคม โอละพ่อประนมกรทั้งปวง โอละพ่อบัวตูมทั้งปวง โอละพ่อบัวบานทั้งปวง โอละพ่อเทวัญมานอก โอละพ่อยกออกจากเมือง โอละพ่อจะไปไกรลาส รักแก้วข้าเอยจะไปไกรลาส รักพี่ข้าเอยจะไปไกรลาส รักน้องข้าเอยจะไปไกรลาส รักแก้วข้าเอยจะไปไกรลาส รักแก้วข้าเอยจะไปชมนก รักแก้วข้าเอยจะไปชมไม้ รักพี่ข้าเอยจะไปชมไม้ รักน้องข้าเอยจะไปชมไม้
พระกาลออก	พระกาล - โอละพ่อพระกาลมาแล้ว กษัตริย์ - โอละพ่อขวางหน้าอยู่ไย โอละพ่อหลีกไปให้พ้น พระกาล - โอละพ่อเราไม่ให้ไป กษัตริย์ - โอละพ่อพร้อมกันทั้งปวง โอละพ่อตั้งคบะทั้งปวง โอละพ่อกงศรทั้งปวง โอละพ่อแผลงศรทั้งปวง พระกาล - โอละพ่อสลับทั้งปวง - ปี่พาทย์ทำเพลงร่ว - พญาเดิน - พระกาล - โอละพ่อพินขึ้นทั้งปวง
เห็นกษัตริย์น้อยใหญ่เดินทาง กลับ แล้วตัดไปที่วิทยากร กับผู้ร่วมรายการ	กษัตริย์ - โอละพ่อยกกลับเข้าเมือง - ปี่พาทย์ทำเพลงเชิด - นิมิต - คุณหญิงกรับ การละเล่นที่จบไปนี้ ชื่อระเบง ใช้ไหมกรับ

ภาพ	เสียง
	ผะอับ - ถูกแล้วค่ะคุณนิมิต ระเบงเป็นการละเล่นของหลวงในพระราชพิธี เช่น พระราชพิธีโสกันต์ และสมโภชช้างเผือก การละเล่นของหลวงในพระราชพิธีมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา นอกจากระเบงแล้วยังมีโหมงครุ้ม กุลาตีไม้ แทงวิสัย และกระฮั่วแทงควาย แต่วันนี้เวลาจำกัด กรมศิลปากรจะแสดงให้เราดูเพียง ๓ ชุด คือ ระเบง โหมงครุ้ม และกุลาตีไม้
นิมิต	- อาจารย์ปัญญาครับ ทำไมเขาจึงเรียกการละเล่นชุดนี้ว่า ระเบงละครับ
ปัญญา	- ผมเคยอ่านจากหนังสือเรื่องระเบงที่อาจารย์ธนิศ อยู่โพธิ์ อธิศอริบตีกรมศิลปากร ท่านเขียนไว้มีใจความว่า คงจะเคยมีคนได้ยินเขาพูดกันว่า ไปดูละเม็งละคร ถ้าคิดว่าละเม็งกับละครเป็นอย่างเดียวกันก็เห็นที่จะเป็นความคิดที่เกือบผิด เพราะมีการเล่นอยู่อย่างหนึ่งเขาเรียกว่าระเบง ฟังเสียงใกล้กับละเม็ง ระเบงเป็นการละเล่นของหลวง เข้าใจว่าน่าจะเป็นละเม็งที่ชอบเรียกกันเพี้ยนไปให้เข้ากับคู่กับละครนั่นเอง
	ผะอับ - คุณปัญญาคะ คำว่าระเบงที่เป็นชื่อการละเล่นชุดนี้ มีบางท่านคิดอย่างสนุก ๆ ว่า คงจะตั้งชื่อตามเสียงของพวกกษัตริย์น้อยใหญ่ที่ร้องกันระเบ็งเซ็งแซ่ คนไทยชอบเรียกชื่อการเล่นหรือการบรรเลงตามเสียงที่ได้ยิน เมื่อได้ยินเสียงระเบ็งเซ็งแซ่ก็เลยตั้งชื่อการละเล่นชุดนี้ว่าระเบง แต่เหตุผลข้อนี้คุณนิมิตอย่าถือเป็นเรื่องจริงจังเลยนะ
นิมิต	- คุณหญิงครับ ตามเรื่องของการเล่นระเบงที่บอกว่ากษัตริย์น้อยใหญ่จะไปเขาไกรลาสนะไปทำไมครับ
ผะอับ	- ดิฉันเคยอ่านหนังสือศาสน์สมเด็จ จำได้ว่า สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงพระนิพนธ์มีใจความว่า พวกกษัตริย์ร้อยเอ็ดเจ็ดพระนครจะไปไกรลาสทำไมกันก็ไม่ทราบ ใน

ภาพ	เสียง
	คำร้องมีว่า รักแก้วข้านี้เคยจะไปไกรลาส เป็นความว่าจะไปตามหาผู้หญิง ซึ่งพระองค์ก็ไม่ทรงทราบเค้าเรื่องนิทานทำนองนี้มาก่อนเลย
นิमित	- แล้วอาจารย์ปัญญาทราบไหมครับว่า กษัตริย์เหล่านั้นจะไปไกรลาสทำไมครับ
ปัญญา	- เรื่องกษัตริย์น้อยใหญ่จะไปที่เขาไกรลาสนั้น ภายหลังมีท่านผู้รู้เล่ากันว่ากษัตริย์เหล่านั้นจะไปช่วยงานโสกันต์พระขันธกุมารที่เขาไกรลาส แต่ผมคิดว่าน่าจะไปงานโสกันต์พระคเณศมากกว่า
นิमित	- เหตุผลล่ะครับ
ปัญญา	- เหตุผลก็คือ พิธีโสกันต์ที่เขาไกรลาสตามตำนานกล่าวว่า มีอยู่ครั้งเดียวคือพิธีโสกันต์พระคเณศ พิธีโสกันต์ครั้งนั้นจัดเป็นพิธีใหญ่ พระอิศวรมีรับสั่งให้เทพเจ้าทุกองค์เสด็จไปร่วมในพิธีพระนารายณ์กำลังบรรทมหลับเหนือบัลลังก์ พญอนันตนาคราช ยังถูกปลุกบรรทมให้เสด็จไปในงานพระนารายณ์ตื่นบรรทมขึ้นมาจึงตรัสอย่างว่าคาญว่า ลูกหัวหายกวนใจจริง พอตรัสจบเคียรพระคเณศก็หายไปทันที พระอิศวรมีรับสั่งให้เทวดาไปหาศิริষะมาต่อ แต่เทวดาหาเท่าไร ๆ ก็ไม่พบ ในที่สุดก็ไปพบช้างนอนหันหัวไปทางทิศตะวันตก จึงตัดหัวช้างนำมาต่อให้
นิमित	- มิน่าละ พระคเณศถึงมีศิริษะเป็นช้าง และเขาห้ามคนนอนหันหัวไปทางทิศตะวันตก คงจะกลัวโดนตัดหัวนะครับ
ผะอบ	- คุณปัญญาคะ กษัตริย์น้อยใหญ่เหล่านั้นก็คงจะได้รับหมายเกณฑ์ให้ไปร่วมพิธีด้วย แล้วทำไมพระกาลจึงมาห้ามไม่ให้ไปล่ะคะ
ปัญญา	- เรื่องพระกาลมาห้ามไม่ให้ไปนี่ก็มีท่านผู้รู้กล่าวว่า ไม่ใช่พระกาลหรอกครับ ที่จริงคือพระขันธกุมาร เพราะแต่ก่อนการเล่นระเบงผู้ที่มาห้ามขึ้นยกออกมาด้วย จึงเข้าใจว่าเป็นพระขันธกุมาร เพราะพาหนะของพระขันธกุมารคือนกยูง ส่วน

ภาพ	เสียง
	พระกาลขึ้นกแสก แต่ภายหลังจากการค้นคว้าหาหลักฐานก็ทำให้ทราบว่าผู้ที่มาห้ามมิให้กษัตริย์น้อยใหญ่ไปเข้าไกรลาสคือพระกาล เพราะในบทร้องประกอบการเล่นระเบงมีบทของผู้ที่ออกมาขัดขวางร้องเป็นบทของพระกาลว่า โอละพ่อพระกาลมาแล้ว นอกจากนี้ยังปรากฏหลักฐานในหนังสือโคลงคันเรื่องโสกันต์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นคำโคลงบาทสุดท้ายในโคลง ที่ทรงบรรยายเกี่ยวกับการเล่นระเบงว่า กาลเทอดขรรค์ช้อง ท้าวนกยูง และบาทสุดท้ายของโคลงบทต่อมาว่า กาลแกว่งขรรค์คว้างคว้าง หว่างแปลง ผะอบ - เรื่องพระกาลมาขัดขวางมิให้บรรดากษัตริย์น้อยใหญ่ไปเข้าไกรลาสนั้น คงจะจริง เพราะถ้าเป็นพระขันธกุมารจะมาห้ามทำไม ในเมื่อท่านผู้รู้ก็เล่างานโสกันต์ครั้งนั้นเป็นงานโสกันต์ของพระขันธกุมารเอง ถึงคุณปัญญาจะคิดว่าเป็นงานโสกันต์ของพระคเณศก็ตามที่ พระคเณศกับพระขันธกุมารนั้น บางตำรายังกล่าวว่า เป็นเทพโอรสของพระอิศวรองค์เดียวกัน เรื่องอะไรที่พระขันธกุมารจะมาห้ามมิให้ไปงานของพระองค์เอง เป็นอันว่าพระกาลเป็นผู้มาห้ามกษัตริย์เหล่านั้นไม่ให้ไปเข้าไกรลาส น่าจะถูกต้องตามการค้นคว้าของท่านผู้รู้แน่ะคะ นิมิต - อ้าวแล้วนกยูงที่พระกาลขัดขวางห้ามตามที่อาจารย์ปัญญาบอกว่าไม่ใช่พาหนะของพระกาล เพราะพระกาลขึ้นกแสกล่ะครับ จะไม่ขัดกันหรือครับ ปัญญา - เรื่องพาหนะที่พระกาลขี่ ซึ่งตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาทำเป็นตัวนกยูงนั้น ผมเข้าใจว่าคงจะมุ่งทำเพื่อให้เป็นสัตว์สวยงามมากกว่าจะเจตนาเป็นอย่างอื่น ปัจจุบันนี้การเล่นระเบงก็ไม่มีนกยูงประกอบแล้วครับ พระกาลเดินออกมาเอง อย่างที่แสดงไปเมื่อสักครู่นี้ยังไ้ครับ

ภาพ	เสียง
ตัดเห็นการละเล่นโหมงครุ้ม จบแล้วตัดกลับไป วิทยากรกับผู้ร่วมรายการ	ผะอับ - ที่เป็นอย่างนี้เข้าใจว่าคงจะแก้ข้อขัดแย้ง เรื่องพระกาลขึ้นกแตกไม้ไชนกยงนั่นเอง แล้ว อีกอย่างหนึ่งในปัจจุบันนี้ก็ไม่มีการเล่นระเบงใน พิธีหลวงอีกต่อไปแล้ว นาน ๆ จึงจะเล่นเป็น แบบการแสดงมหรสพหรือเล่นเพื่อเป็นการสาธิต การทำตัวนกยงประกอบการเล่น จึงเป็นการ ลงทุนมากและยุ่งยากเกินไป จึงเลิกทำตัวเป็นนก ยงประกอบการเล่นระเบง
	ปัญญา - คุณหญิงครับ การละเล่นของหลวงในพระ- ราชพิธีชุดโหมงครุ้ม พร้อมแล้วครับ เชิญคุณหญิง ชมครับ - การละเล่นโหมงครุ้ม -
	นิมิต - ทำไมเขาถึงเรียกการเล่นชุดนี้ว่าโหมงครุ้มล่ะครับ อาจารย์ปัญญา
	ปัญญา - ผมเข้าใจว่าเขาคงจะเรียกตามเสียงโหม่งที่ดี ดังโหม่ง และเสียงกลองที่ดีดังครุ้ม
	ผะอับ - การเล่นอย่างนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อิหลัด- ถัดทา
	นิมิต - ทำไมเรียกอย่างนั้นล่ะครับ อาจารย์ปัญญา
	ปัญญา - เขาเรียกตามเสียงที่ผู้ตีฆ้องร้องบอกว่าอิหลัด- ถัดทา อย่างที่คุณนิมิตได้ฟังและชมการเล่น เมื่อก็นี้ยังงัยล่ะครับ
	ผะอับ - คุณปัญญาคะ กลองที่ใช้ตีประกอบการเล่น โหมงครุ้มนะ ดิฉันรู้สึกว่าจะโตกว่ากลองทักตะกะ
	ปัญญา - ครับ เขาเรียกกลองโหมงครุ้ม หน้ากลองกว้าง ประมาณ ๕๕ เซนติเมตร หนึ่งหน้ากลองเขียน ลายด้วยสีเพื่อให้สวยงามครับ
	ผะอับ - การเล่นโหมงครุ้มจำกัดคนเล่นไหมคะ
	ปัญญา - ก็ต้องเล่นตั้งแต่ ๒ กลุ่มขึ้นไปครับ จะมีก็ กลุ่มก็ได้ คนเล่นกลุ่มหนึ่งมี ๔ คน ยืนอยู่ด้าน หน้ากลองข้างละคน และด้านหลังกลองอีก ข้างละคน

ภาพ	เสียง
	นิมิต - คุณหญิงศรีบ การเล่นโม้กลุ่มมีมาตั้งแต่เมื่อไหร่ครับ ผะอบ - โม้กลุ่มก็เป็นการละเล่นของหลวงในพระราชพิธี ที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเหมือนระเบงนั่นแหละ พระมหานาคกล่าวไว้ในบุญโผนว่าคำฉันท์ว่า เวลากลางวันมีโม้กลุ่มซึ่งใช้ผู้ชายเล่นในบทที่ว่า “โม้กลุ่มคณาชาย กลเพศพึงแสง ทับทรวงส่องแสง ก็ตระกุดโกคำ” ปัญญา - การละเล่นของหลวง ที่นิยมเล่นต่อจากโม้กลุ่มก็คือ กุลาตีไม้ ซึ่งผู้เล่นแต่งกายชุดเดียวกับโม้กลุ่ม ถือไม้กำพด ๒ มือเหมือนกัน แต่ไม่มีกลองประกอบการเล่น คุณหญิงลองชมสิครับ
ตัดเห็นการละเล่นชุดกุลาตีไม้	- การละเล่นชุด กุลาตีไม้ - ศักดิ์านภาพ เลิศล้ำแดนไตร สิทธิครุมอบให้ จึงแจ้งฤทธา เชี่ยวชาญชัย เหตุไฉนพา พระเดชพระคุณปกเกล้า ไพรฟ้าอยู่เย็น
จบการละเล่นชุดกุลาตีไม้	
ตัดไปที่วิทยากรกับ	
ผู้ร่วมรายการ	ผะอบ - กุลาตีไม้นี้ ในหนังสือ “ศาสนสมเด็จ” สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ท่านอ้างว่าเป็นของอินเดีย และสมเด็จฯ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ก็ทรงยืนยันว่าเป็นของอินเดียแน่ เข้าใจว่าไทยเราคงได้แบบอย่างมาจากอินเดียตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เลยนำมาเป็นการละเล่นของหลวงในพระราชพิธีต่อจากโม้กลุ่ม ปัญญา - ครับ เรื่องนี้อาจารย์มนตรี ตราโมท ก็เขียนไว้ในหนังสือสารานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถานเล่ม ๓ ว่า การเล่นกุลาตีไม้ได้แบบอย่างมาจากการเล่นพื้นเมืองที่ชาวอินเดียนำเข้ามาเป็นแน่ เพราะในอินเดียตอนใต้มีการเล่นของชาวพื้นเมืองอย่างหนึ่งเรียกว่า ทัณฑรต คือ

ภาพ	เสียง
กำลังเลื้อยออกมาเห็นคุณหญิง ผะอบลุกขึ้น นิมิตไหว่ปัญญา ปัญญาไหว่ตอบ คุณหญิงผะอบ เดินออก ปัญญาเดินตามไปส่ง เฟดเข้าที่	ระบำไม้ ลักษณะการเล่นคล้ายกับกลุลาตีไม้ที่ แสดงผ่านไปเมื่อกี้นี้มากครับ แต่ของอินเดียเขา มีคนตีฉิ่งรักษาจังหวะที่เรียกว่า ตาลัม รวมอยู่ใน วงด้วย ผะอบ - น่าเสียดายนะคะที่เวลาของเรามีน้อย วันนี้ ดิฉันเลยได้ดูการเล่นของหลวงในพระราชพิธี เพียง ๓ ชุดเท่านั้นเอง การเล่นอย่างนี้ไม่ได้มี ให้ดูบ่อยนักนะคะ เพราะปัจจุบันนี้ พระราชพิธี ต่าง ๆ ที่จะมีการเล่นของหลวงก็เลิกไปแล้ว ปัญญา - ก็น่าเป็นห่วงอยู่เหมือนกันครับ แต่เรื่องนี้ กรมศิลปากรก็ไม่ได้นิ่งนอนใจ ได้อนุรักษ์การ เล่นของหลวงในพระราชพิธีไว้ทุกชุด และ พยายามจัดแสดงในโอกาสต่าง ๆ อยู่เสมอ การที่ คุณหญิงกับคุณนิมิตมาชมและถ่ายภาพยนตร์ เพื่อนำไปฉายเผยแพร่ต่อไป ก็เป็นการต่ออายุ การเล่นของหลวงในพระราชพิธีให้เป็นที่แพร่- หลายต่อไปครับ ผะอบ - ดิฉันขอขอบคุณกรมศิลปากรที่กรุณาอนุเคราะห์ จัดการเล่นของหลวงในพระราชพิธีให้ชมและ ถ่ายภาพยนตร์ในวันนี้ และขอขอบคุณคุณปัญญา มากค่ะที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี พรรคพวก ที่มาถ่ายภาพยนตร์เตรียมตัวกลับกันแล้ว ดิฉันลา ละค่ะ ปัญญา - (ไหว่) สวัสดีครับ

จบรายการ

เพลง “ความเป็นไทย”

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

เสนอรายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “ฝีมือช่างสิบหมู่”

ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๘ อ.ส.ม.ท.
วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๒๘ เวลา ๑๗.๐๐-๑๗.๓๐ น.

ผู้จัดรายการ
ผู้เขียนบท

วิทยากร
พิธีกร

ผู้ประสานงาน

ผู้ควบคุมรายการ

ประพัฒน์ แสงวณิช

สนั่น สมพันธ์

อดิศักดิ์ เชื้อรัตน์

ณรงค์ บัวสุวรรณ

สนั่น สมพันธ์

วันเพ็ญ เข็นตระกูล

นิมิต สุทธิพิทักษ์

สุรางค์ ดุริยพันธุ์

ภาพ	เสียง
ฉากห้องทำงานของหัวหน้าช่างสิบหมู่ ตกแต่งด้วยศิระหวั- โชน และเครื่องแกะสลักต่าง ๆ วางประดับไว้มุมหนึ่งของห้อง กล้องจับภาพพิธีกร พิธีกร (หญิง)	สวัสดิ์ค่ะ ท่านผู้ชม ในชีวิตประจำวันของคนเราที่มี ความสะดวกสบายนั้น ก็ต้องขอบคุณบรรดาช่างต่าง ๆ อย่าง มากมายที่ได้เพียรพยายามสร้างเครื่องอำนวยความสะดวก ต่าง ๆ ให้เราได้ใช้สอยก็ไม่ต้องมองอื่นไกลหรอกค่ะ แค่ว่า ตัวเราก็จะเห็นได้ว่ามีผลงานจากฝีมือช่างอยู่มากมาย เช่น เสื้อผ้าที่เราสวมใส่อยู่นี้เกิดจากฝีมือช่างตัดเสื้อผ้าที่บรรจง ตัดแต่งให้เราได้สวมใส่อย่างอบอุ่นสบายและสวยงาม กล่าว เพียงแค่นี้ก็คิดว่าคงทำให้ท่านผู้ชมมองเห็นแล้วนะคะว่า งานช่างนั้นมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนเราเป็นอย่างมาก และที่สำคัญนอกเหนือจากสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวเราแล้ว ผลงานของช่างฝีมือผู้ชำนาญงานทางด้านศิลปะก็ได้ฝากงาน ศิลปกรรมอันล้ำค่าประดับประดาเสริมแต่งบ้านเมืองให้มีสีสัน สวยงามงดงาม เป็นศรีสง่าแก่บ้านเมืองมาโดยตลอดตราบนาน ทุกวันนี้ สำหรับเรื่องราวของช่างที่ทางรายการจะนำมาเสนอ แก่ท่านผู้ชมในวันนี้ คือเรื่องราวของฝีมือช่างไทยโบราณหรือ ช่างสิบหมู่ ซึ่งนับว่าสำคัญและได้สร้างผลงานอันน่าภาคภูมิใจ ไว้ให้ชาติบ้านเมืองอย่างมากมาย สำหรับผู้ได้รับเชิญมาร่วม รายการในวันนี้ นับได้ว่าเป็นผู้หนึ่งที่ทุ่มเทชีวิตทำงานเพื่อ อนุรักษ์ฟื้นฟูงานช่างสิบหมู่ช่างไทยโบราณของเราให้คงอยู่ และก้าวหน้าจัดได้ว่าสำคัญมากคนหนึ่งในยุคปัจจุบัน ท่านผู้ ชมปัจจุบันเป็นหัวหน้างานช่างสิบหมู่สังกัดกองหัตถศิลป์ กรม- ศิลปากร ท่านผู้นั้นคือ อาจารย์สนั่น สมพิน ค่ะ สวัสดิ์ค่ะ
หัวหน้างานช่างสิบหมู่ พิธีกร	สวัสดิ์ครับคุณวันเพ็ญ สวัสดิ์ครับท่านผู้ชม คำว่าช่างสิบหมู่ สำหรับคนรุ่นใหม่แล้วคงจะไม่ค่อย เข้าใจกันมากนักกว่าหมายถึงอะไรหรือมีอะไรบ้าง อาจารย์สนั่น จะกรุณาช่วยอธิบายพอให้เกิดความเข้าใจแก่ผู้ชมสักหน่อยได้ ไหมคะ
หัวหน้างานช่างสิบหมู่	ครับ ก่อนอื่นกระผมต้องขอเรียนชี้แจงในที่นี้ก่อนว่า

ภาพ	เสียง
	ช่างสิบหมู่ นั้นเป็นชื่อเรียกคณะช่างคณะหนึ่ง ซึ่งในคณะของช่างนี้มีงานช่างอยู่หลายอย่างด้วยกันในเรื่องนี้ยังมีผู้ที่เข้าใจผิดอีกเป็นจำนวนมาก โดยคิดว่าช่างสิบหมู่ก็คือ มีงานช่างอยู่สิบช่าง ความจริงแล้วไม่ถูกต้อง เพราะบางยุค บางสมัยมีมากกว่าสิบก็มี และแต่ละหมู่ช่างก็ไม่ได้มีช่างทำงานเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ชื่อก็บอกอยู่แล้วว่า “หมู่” การที่จะเป็นหมู่ได้ก็แสดงว่าจะต้องมีหลาย ๆ ช่างรวมกันเป็นหมู่และมีด้วยกันเป็นสิบ ๆ หมู่ คือ แสดงว่ามีมากหรือมีหลายช่างมาอยู่ร่วมกันนั่นเอง และช่างทุก ๆ หมู่ต้องทำงานประสานกัน แต่เดิมนั้นช่างก็คงทำงานประกอบอาชีพกันเป็นอิสระ แต่เมื่อมีกิจกรรมสำคัญที่จะต้องทำร่วมกันอย่างเช่น การสร้างปราสาทราชวัง ต้องอาศัยช่างหลาย ๆ ช่างมาร่วมกันสร้าง การรวมตัวของช่างต่าง ๆ เหล่านี้จะมีมาแต่ครั้งใด สมัยใด ก่อนสมัยสุโขทัยนานเท่าใดยังไม่มีหลักฐานยืนยัน แต่จากหลักฐานโบราณวัตถุ โบราณสถานที่เหลืออยู่เป็นเหตุทำให้เชื่อแน่ว่างานช่างสิบหมู่คงมีมานานแล้ว ช่างสิบหมู่นั้น แต่เดิมเป็นหน่วยงานช่างหลวงที่มีมาแต่สมัยโบราณ ดังปรากฏหลักฐานทางเอกสารในการปกครองบ้านเมืองที่จัดเป็นแบบจตุสดมภ์ คือ เวียง วัง คลัง นา ซึ่งมีราชการที่จะต้องให้ช่างฝีมือประดิษฐ์งานอยู่เสมอและเป็นประจำ จึงจำเป็นต้องมีช่างไว้เพื่อกิจการนั้น ๆ อยู่หลายช่าง ตามที่มีชื่อปรากฏอยู่ในทำเนียบศักดินาพลเรือน และ ทหารในกฎหมายเก่าว่ามีช่างอยู่ถึงสิบหมู่ด้วยกัน คูในภาพนะครับ คือ ช่างเขียน ช่างแกะ ช่างกลึง ช่างปั้น ช่างหล่อ ช่างไม้ ช่างปูน ช่างบุ ช่างรัก ช่างหุ่น และช่างกระตาศ โบราณเขาได้แบ่งช่างสิบหมู่ไว้ดังที่ท่านผู้ชมได้ชมตามภาพนั้นแหละครับ คะ ก็คงพอจะทำให้ท่านผู้ชมเข้าใจบ้างแล้วนะคะว่าช่างสิบหมู่ หมายถึงอะไร และแบ่งออกเป็นช่างอะไรบ้าง สำหรับประวัติความเป็นมาของช่างสิบหมู่มีมาอย่างไร และได้สืบทอดมาถึงปัจจุบันอย่างไรคะ ช่างสิบหมู่นั้น เข้าใจว่าจะมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย แต่ไม่ปรากฏหลักฐานเอกสารให้ทราบอย่างแน่ชัด ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาจึงปรากฏหลักฐานดังที่ได้เขียนไว้ในกฎหมาย-

พิธีกร

หัวหน้างานช่างสิบหมู่

ภาพ	เสียง
ข้อภาพ ร. ๕	ตราสามดวง ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ก็มีหลักฐานเอกสารแนชัด ข้างสิบหมื่นเป็นหน่วยงานระดับกรม และมีเจ้ากรมระดับพระยา เจ้าพระยา เป็นผู้ควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด
ภาพ ร.๖	ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงจัดตั้งข้างสิบหมื่นขึ้นเป็นกรมข้าง สังกัดกระทรวงโยธาธิการ สำหรับเป็นที่รวบรวมช่างที่กระจัดกระจายอยู่ตามที่ต่างๆ หลายแห่งเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อสะดวกแก่ทางราชการในพระองค์ เรียกว่ากรมช่างสิบหมู่ นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวยังทรงมีพระบรมราโชบายจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดช่างขึ้น แต่เป็นที่น่าเสียดายว่ายังไม่ทันได้สำเร็จ พระองค์ได้เสด็จสวรรคตเสียก่อน ครั้นถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงโอนกรมช่างสิบหมู่ไปขึ้นกับกรมศิลปากร และทรงดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดช่างขึ้น โดยพระราชทานนามว่า “โรงเรียนเพาะช่าง” ขึ้นกับกระทรวงธรรมการ และต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้แยกงานช่างสิบหมู่ไปขึ้นกับกระทรวงวัง ตั้งเป็นกรมวังนอก ปฏิบัติงานช่างสิบหมู่ทั้งหมด จนสิ้นรัชสมัยของพระองค์ หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้ว กรมวังนอกก็ถูกยุบ นำเอางานช่างจากกรม วังนอกมาขึ้นอยู่กับกรมศิลปากร ในช่วงระยะที่กรมศิลปากรได้รับช่างฝีมือดีชำนาญงานในทุกสาขาอยู่มากมายเป็นเหตุให้งานช่างสิบหมู่ในช่วงนั้นมีชื่อเสียงมาก ได้มีการรวบรวมช่างไว้กองเดียวกัน เรียกว่า “กองประณีตศิลปกรรม” ต่อมาได้มีการจัดวางระเบียบราชการสำนักงานและกรมในกระทรวงธรรมการใหม่ ได้มีการเปลี่ยนแปลงจากกองประณีตศิลปกรรมจัดตั้งเป็นกองหัตถศิลป์ขึ้นปฏิบัติงานช่างสิบหมู่สืบต่อมา และในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ กองหัตถศิลป์ได้ถูกยุบเปลี่ยนเป็นแผนกหัตถศิลป์ปฏิบัติงานช่างสิบหมู่ขึ้นกับกองสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ในระยะหลัง ๆ ข้างที่มีฝีมือและชำนาญเริ่มแก่ตัวลงและเสียชีวิตไป โดยไม่ได้มีการถ่ายทอดวิชาความรู้ไว้ ทำให้ขาดแคลนช่างฝีมือที่ชำนาญ และหาผู้ปฏิบัติงานด้านนี้ได้ยากลงทุกวัน ประกอบกับไม่ค่อยมี
ภาพโรงเรียนเพาะช่าง ภาพ ร. ๗	
ภาพกรมศิลปากร	
ภาพกองหัตถศิลป์ กรมศิลปากร	

ภาพ	เสียง
ภาพการทำงานของช่างในงานช่างสิบหมู่	ผู้สนใจเรียนทางช่างด้านนี้เพราะเป็นงานยาก ประกอบกับวัฒนธรรมตะวันตกหลังไหลเข้ามา ทำให้ผู้มีฝีมือหางานทำได้ยากกว่าเรียนทางด้านอื่น ปัจจุบันงานด้านช่างสิบหมู่ที่ปฏิบัติอยู่ในกรมศิลปากร มีฐานะเป็นฝ่ายขึ้นกับกองหัตถศิลป์ โดยได้แบ่งย่อยเป็นงานต่าง ๆ ตามหน้าที่ความรับผิดชอบ เฉพาะเรื่องรวม ๑๑ งานด้วยกัน คือ งานธุรการฝ่ายช่างสิบหมู่ งานช่างเขียน งานช่างไม้ประณีต งานช่างแกะสลัก งานช่างมุก งานช่าง-ลายรดน้ำ งานช่างโลหะ งานช่างปั้น งานช่างหล่อหุ่นและลายงานช่างกระจกและช่างปิดทอง งานช่างประณีตศิลป์ และช่างจิราภรณ์ และงานช่างพุทธศิลป์สถาปัตยกรรม รวม ๑๑ งานด้วยกัน ก็อาจจะแตกต่างจากที่โบราณเขาแบ่งไว้ ทั้งนี้ก็เพื่อความเหมาะสมกับสภาวะความต้องการของราชการในปัจจุบัน
หัวหน้างานช่างสิบหมู่	ครับ ที่เล่ามานี้ก็คือเรื่องราวโดยย่อของช่างสิบหมู่จากอดีตจนถึงปัจจุบัน
พิธีกร	เมื่อพูดถึงงานช่างสิบหมู่ก็รู้สึกว่าจะมีอยู่มากมายหลายช่างด้วยกัน อยากทราบว่าแต่ละช่างมีความสำคัญอย่างไรและเขาทำอะไรกันบ้างคะ
หัวหน้างานช่างสิบหมู่	เรื่องนี้ก็เห็นจะต้องขออธิบายแต่เพียงโดยย่อของแต่ละช่างเพื่อทราบเป็นแนวเท่านั้น เพราะถ้าจะอธิบายโดยละเอียดในทุกช่างเห็นจะต้องใช้เวลามากทีเดียว
ภาพช่างกำลังเขียนภาพหรือออกแบบ	ช่างแรกที่จะพูดถึงได้แก่ช่างเขียน ซึ่งจัดได้ว่าเป็นแม่บทของกระบวนการช่างทั้งหลาย เพราะไม่ว่าจะเป็นงานช่างใดก็ตาม มักจะต้องอาศัยการเขียน การวาด เพื่อวางแผนกะเกณฑ์เสียก่อนเสมอ เพราะการทำงานขั้นแรกของช่างก็คือการเขียนและการออกแบบก่อนที่จะนำไปปฏิบัติจริงซึ่งเมื่อการเขียนได้เกิดขึ้นแล้วก็จะไปเป็นแบบและเป็นหลักในการปฏิบัติต่อไป ช่างเขียนจะต้องเขียนได้ทั้งลายและภาพ ดังนั้นในงานช่างเขียน จึงได้มีการวางแผนวาดสำหรับช่างเขียนไว้ ๒ ช่างใหญ่ ๆ คือ
ภาพลายกนกทั่วไป	๑. ช่างเขียนลาย ผู้เป็นช่างเขียนจะต้องรู้จักแม่ลาย

ภาพ	เสียง
ภาพลายกนกสามตัว ภาพลายกนกใบเทศ ภาพกนกเปลว	ซึ่งได้แก่ กนกสามตัว ใบเทศ ก้านชด และลายอื่น ๆ เป็นต้น ตัวลายเหล่านี้จะเป็นต้นแบบ ให้สามารถลอกลายได้ ซึ่งช่างเขียนมักเรียกว่า ผูกลาย จะต้องฝึกหัดกันนานจนเชื่องมือหรือชำนาญ จึงจะสามารถเขียนได้เป็นอย่างดี
ภาพลายกนกทั่วไป	๒. ช่างเขียนภาพ หมายถึง ภาพพระ, นาง, ยักษ์, ลิง และคชระ ภาพพระนางนั้นรวมถึงภาพมนุษย์ คน ภาพเทวดา นางฟ้า ด้วย ในกระบวนภาพนั้นมีภาพพระ ภาพนาง เป็นภาพหลักและต้นแบบสำหรับฝึก
ภาพจิตรกรรมเรื่องราวเกียรติ	ต่อมาได้แก่การเขียนภาพวานร ภาพยักษ์ อสุรกายต่าง ๆ เป็นต้น ในหมวดนี้ภาพที่นิยมเขียนได้แก่ ภาพรามเกียรติ์ตอนต่าง ๆ
ภาพสัตว์ต่าง ๆ ในจิตรกรรมฝาผนัง ภาพช่างไม้กำลังทำงาน ภาพหุ่นไม้	ส่วนภาพคชระ หมายถึง ช้างและสัตว์ต่าง ๆ ซึ่งส่วนมากในภาพไทยจะเขียนเป็นสัตว์หิมพานต์รูปสัตว์ประคิษฐ์ขึ้น ช่างที่สองที่จะกล่าวต่อไป คือ งานช่างไม้ประณีต งานช่างไม้ประณีตเป็นงานช่างไม้ฝีมือ ทั้งงานโกธนหุ่นขึ้นรูปงานช่างไม้ประณีต เช่น ลวดบัว และงานเครื่องไม้สูง เช่น เครื่องยอดต่าง ๆ เป็นต้นว่า ยอดบุษบก ยอดปราสาท เป็นต้น นอกจากนี้นงานช่างไม้ประณีตจะต้องปฏิบัติงานด้านช่างกลึงและงานโกธนหุ่นให้ช่างแกะสลัก อีกด้วย
ภาพช่างกำลังใช้เหล็กแกะแม่พิมพ์แกะตรา	ช่างอีกอย่างหนึ่ง คือ ช่างแกะสลัก ช่างแกะสลักนี้มองในลักษณะทั่วไปแล้ว เราแยกเป็น ๒ ส่วนด้วยกัน คือ ช่างแกะและช่างสลัก ซึ่งหลายคนมักจะถามเสมอว่าช่างแกะกับช่างสลัก ต่างกันอย่างไร
ภาพช่างแทงหยวก ภาพช่างฉลุกระดาษทองย่นกำลังปิดลวดลายต่าง ๆ	เพื่อให้กระจ่างในเรื่องนี้ กระผมใคร่ขอ ชี้แจงดังนี้ครับ ช่างแกะ ได้แก่ ช่างแกะตรา ช่างแกะลายงานช่างแกะ นอกจากงานแกะไม้แล้ว ยังมีช่างแกะโลหะ ซึ่งมักต้องทำงานร่วมกับช่างเงิน ช่างทอง เพื่อทำเครื่องประดับต่าง ๆ ด้วย ช่างที่คู่กับช่างแกะ คือ ช่างสลัก ช่างสลักในสมัยก่อน แยกเป็น ๒ อย่าง คือ ช่างสลักกระดาษ และช่างสลักของอ่อน ซึ่งเรียกว่า “เครื่องสด” เช่น สลักหยวกในการแต่งพระเมรุมาศ สำหรับการสลักกระดาษก็คือการตอกหรือฉลุกระดาษให้เป็นช่องโปร่ง

ภาพ	เสียง
	กระดาศที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นกระดาศทองย่น หรือเรียกว่า กระดาศทองน้ำตะโก โดยเคลือบด้วยน้ำตะกั่วสีเงินและอาบสีเหลือง ลายที่สลักบนกระดาศนั้นใช้ฉีกประดับบนแผ่นไม้หรือแผ่นผ้าในส่วนที่จะประดับสิ่งก่อสร้างชั่วคราว เช่น พลับพลา พระเมรุมาศ เป็นต้น
ภาพช่างแกะสลักเครื่องสด เครื่องสดที่แกะสลัก เสร็จเรียบร้อยแล้ว	ช่างสลักของอ่อนจัดอยู่ในกระบวนการของช่างเครื่อง-สดนั่นเอง การทำงานจะต้องทำกันเป็นทีมช่วยกันคนละไม้คนละมือ เนื่องจากการสลักของสดเป็นงานที่ต้องระดมทำให้เสร็จในเวลา ๓๐-๔๐ ชั่วโมง ก่อนวันงาน ดังนั้นต้องทำกันทั้งวันทั้งคืนไม่ได้หลับไม่ได้นอน จนกว่างานจะเสร็จเรียบร้อยแล้ว
ภาพหอยมุก ภาพช่างโกรกลายมุก ภาพโต๊ะมะเกลือฝังมุกของจีน	ช่างมุก ช่างมุกนั้นเป็นช่างประณีตด้วยชนิดหนึ่ง งานของช่างมุกเป็นงานที่ต้องใช้เวลาและความอดทนในการสร้างสรรค์มาก มุกที่นำมาทำงานนั้นได้จากเปลือกหอยมุกนำมาโกรกลดลายหรือภาพแล้วประดับลงบนวัสดุคงสภาพ เช่น ไม้กระดาน โลหะ เป็นต้น งานช่างมุกแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ มุกฝัง และ มุกประดับลายถมพื้น มุกฝัง คือ ทำมุกให้เป็นลดลายแล้วขุดพื้นไม้หรือโลหะให้พอดีกับลายมุกแล้วจึงเอาลายมุกฝังลงไป เราจะพบมาก เช่น โต๊ะชุดรับแขกของจีน เป็นต้น
ภาพเครื่องใช้ทำด้วยมุก	ส่วนมุกประดับลายถมพื้นนั้น เป็นการโกรกประดับลายลงบนพื้นหรือโลหะ แล้วเอารักทาทับจนเต็มแล้วขัดออกให้ผิวหน้าเรียบจนเห็นลายมุก จะพบมาก เช่น บานประตูพระอุโบสถ บานหน้าต่างและไม้ประกับคัมภีร์ เป็นต้น
ภาพช่างกำลังเขียนลายรดน้ำ	ช่างที่จะกล่าวต่อไป คือ ช่างลายรดน้ำ ช่างลายรดน้ำนี้มักนิยมทำกันมากเกี่ยวกับศิลปวัตถุที่มีได้นำมาใช้งานหรือมีใช้มือจับต้องอยู่เสมอ มักจะมีอยู่ในที่สำหรับแสดงหรือใช้ดูเพื่อความงดงาม เราจะพบมาก เช่น บานประตูและหน้าต่างพระอุโบสถ พระวิหาร เป็นต้น
ภาพช่างกำลังสลักบุคลโลหะ ปฏิบัติงานช่างโลหะ ภาพงานช่างโลหะ	ช่างโลหะ ช่างโลหะนั้นเป็นช่างที่ปฏิบัติงานด้านโลหะอันประณีต เช่น ช่างบุคลโลหะ ช่างถนอมพิมพ์ภาภรณ์ งานเครื่องถม และงานช่างฝัง เป็นต้น ที่เห็นเด่นชัดเช่น

ภาพ	เสียง
ภาพช่างกำลังปั้นลาย	สายสังวาลย์ เครื่องประดับร่างกาย และงานด้านการตกแต่งสถาปัตยกรรม พุ่มข้าวบิณฑ์ หรืองานคุณลายบนชั้นโลหะ และงานบุคนแผ่นโลหะ เป็นต้น สำหรับช่างอีกช่างหนึ่งคือช่างปั้นหล่อหุ่นและลายนั้นเป็นช่างอีกชนิดหนึ่งที่ปั้นลายหรือปั้นหุ่นด้วยปูน ด้วยดินเหนียวและวัสดุอื่น ๆ การปั้นในอดีตมักจะมุ่งปั้นแต่พระพุทธรูปเป็นส่วนใหญ่ การปั้นนั้นส่วนใหญ่จะใช้ปูนเป็นวัสดุสำคัญ ดังนั้น เรามักจะเรียกช่างที่ปั้นลายด้วยปูนว่า ช่างปูนปั้น ก็มี หรือช่างปั้นลายปูนสด ก็มี การใช้ปูนในงานช่างสิบหมู่ในอดีตนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการก่อสร้างศาสนสถาน ช่างปูนไทย นั้นมีมานานแล้วตั้งแต่สมัยสุโขทัย ตามหลักฐานพยานวัตถุที่ปรากฏ
ภาพลวดลายปูนปั้น	ในสมัยก่อนการผสมปูนนับว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก ช่างปูนจะต้องรู้วิธีผสมที่ถูกวิธี ไม่เหมือนปัจจุบันที่มีปูนซิเมนต์ใช้อย่างสะดวกสบาย สำหรับปูนที่ใช้กันอยู่ในอดีตจะใช้ใน ๓ ลักษณะ คือ
ภาพกำแพง	๑. ปูนก่อหรือปูนสอ ใช้ในการประสานแผ่นอิฐให้เรียงต่อกัน เช่น ก่อกำแพงหรือก่อฐานพระพุทธรูป ปูนนี้ผสมด้วยปูนขาวกับทรายและเติมน้ำกาวด้วย
ภาพฝาผนังโบสถ์วิหาร	๒. ปูนฉาบ คือ ปูนที่ใช้ฉาบผิวหรืออย่างที่เราเรียกว่าถือปูน ฉาบปูน โดยการฉาบให้เรียบ เมื่อก่ออิฐเสร็จแล้ว ปูนฉาบมีส่วนผสมเช่นเดียวกับปูนก่อ แต่จะต่างกันตรงที่ปูนฉาบจะต้องใช้ฟางแช่น้ำจนเปื่อยผสมตำปลงไปด้วย
ภาพลายปูนปั้น	๓. ปูนปั้น ได้แก่ ปูนซึ่งหมักและผ่านการกรองอย่างดี ใช้ทรายละเอียดแต่น้อย มีฟางแช่น้ำผสมด้วย หลังจากนั้นนำมาตำโขลกจนละเอียดแล้วมอบให้ช่างปั้นนำไปปั้นลาย ปั้นรูป ก่อนจะนำปูนไปปั้นก็จะคลุกเคล้ากับน้ำอ้อยและน้ำกาว โขลกจนเหนียวดีจึงใช้ปั้น งานปั้นปูนนั้นช่างจะใช้ฝีมือทำงานอย่างประณีตมากเป็นพิเศษ ดังจะเห็นได้จากบรรดาลวดลายปูนปั้นที่ตกแต่งโบราณสถานเป็นพยานหลักฐานยืนยันได้ทั้งงานฝีมือและความคิดสร้างสรรค์และได้ทำสืบทอดมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย

ภาพ	เสียง
ภาพพระพุทธรูป ภาพช่างหล่อกำลังปฏิบัติ-งานหล่อ	อยุธยา จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ งานช่างอีกงานหนึ่งเรียกว่างานช่างหล่อ ช่างหล่อของไทยมีความสามารถในการหล่อโลหะมาแล้วตั้งแต่อดีต โดยเฉพาะการหล่อพระพุทธรูปนั้น ช่างไทยได้ถ่ายทอดวิชาความรู้สืบต่อกันมายาวนาน วิธีการหล่อที่ช่างไทยใช้กันนี้เป็นวิธีที่ทำให้ขี้ผึ้งซึ่งปั้นเป็นหุ่นอยู่ระหว่างดินนอกกับดินในละลายไหลออกจนเกิดที่ว่างขึ้นในแม่พิมพ์แล้วเททองซึ่งหลอมละลายดีแล้วเข้าแทนที่ในช่องว่างเสร็จแล้ว ก็จะได้รูปหล่อโลหะที่มีลักษณะรูปแบบเช่นเดียวกับหุ่นขี้ผึ้งซึ่งปั้นไว้เดิมนั่นเอง
ภาพโต๊ะหมู่บูชาพระ เห็นแจกันกระถางรูป เชิงเทียนและพระพุทธรูปบูชา	ช่างหล่อไม่ได้ทำการหล่อแต่เฉพาะพระพุทธรูปอย่างเดียว ยังหล่อสิ่งต่าง ๆ อีกหลายอย่างแม้กระทั่งกระถางรูป เชิงเทียน แต่ดูเหมือนว่า การหล่อพระพุทธรูปจะเป็นงานที่ขึ้นหน้าขึ้นตามากกว่าสิ่งอื่น ๆ เพราะนอกจากจะเป็นสิ่งที่ใช้ฝีมืออย่างสูงแล้ว ยังเป็นงานบุญ งานกุศลอีกด้วย ผลงานด้านการหล่อพระพุทธรูปจึงมีให้เห็นอยู่มากมาย สำหรับในยุคปัจจุบันผลงานด้านช่างหล่อที่นับว่าสำคัญ คือ พระพุทธรูปองค์ประธาน ที่พุทธมณฑล ซึ่งเป็นพระพุทธรูปยืนที่หล่อด้วยสัมฤทธิ์และใหญ่ที่สุดในโลก
ภาพพระพุทธรูปประธานที่พุทธมณฑล ภาพพระอัฉนะที่วัดศรีชุม	ส่วนช่างกระຈกและช่างปิดทองนั้น เป็นงานช่างไทยที่อยู่ในช่างสิบหมู่ช่างหนึ่ง การปิดทองและประดับกระຈกเป็นงานช่างที่ปฏิบัติต่อเนื่องกันมาเป็นเวลายาวนาน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสภาพอากาศและภูมิประเทศของไทยเราเป็นประเทศอยู่ในเขตร้อน แสงแดดจัด จึงมีงานศิลปกรรมปิดทองประดับกระຈกมาก เพราะมีความเปล่งปลั่งสดใสเพื่อกลมกลืนกับบรรยากาศของเมืองร้อน แสงสว่างมากก็ได้ ปัจจุบันวิชาช่างกระຈกและปิดทอง เป็นวิชาที่สำคัญอย่างหนึ่งและนิยมกันมากทุกภาคของประเทศ
ภาพหัวโขน	ช่างอีกชนิดหนึ่งที่เรามักจะไม่ใคร่ทราบกันดี เพราะมีแหล่งที่ทำน้อยคือ ช่างประณีตศิลป์ และช่างศิวาภรณ์ ช่างประเภทนี้ทำงานละเอียดประณีต เช่น การประดับลายขนาดเล็กมาก ปั้นลายขนาดเล็ก และใช้ในงานเครื่องตกแต่งศีรษะ

ภาพ	เสียง
ภาพอาคารพระที่นั่งทรงไทย- ต่าง ๆ พระอุโบสถ หอไตร	เช่น หัวโขน เป็นต้น งานลักษณะเช่นนี้เป็นงานที่ต้องมีความ ชำนาญ ความรู้เฉพาะทาง ผู้เป็นช่างต้องมีความรู้เกี่ยวกับ เรื่องราวเกียรติด้วย ช่างพุทธศิลป์สถาปัตยกรรม ช่างพุทธศิลป์สถาปัตยกรรม เป็นช่างแขนงหนึ่งที่ดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติ คือ เป็น สื่อสืบทอดรูปแบบทางสถาปัตยกรรมประจำชาติทางด้านไทย เช่นงานออกแบบโบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ หอระฆัง ซุ้มพระ ซุ้มเสมา เป็นต้น งานช่างที่กล่าวมานี้ทั้งหมดเป็นงานที่อยู่ในช่างสิบหมู่ ทั้งสิ้น กระผมคิดว่าที่เล่าย่อ ๆ มานี้คงพอจะเห็นรูปร่างของ ช่างสิบหมู่ได้บ้างนะครับ
พิธีกร	ตามที่คุณสนั่นได้กล่าวมาแล้วนั้นก็แสดงให้เห็นว่า ช่างสิบหมู่ได้มีบทบาทอย่างสำคัญยิ่งในการสร้างสรรค์งาน ศิลปะเกือบจะทุกด้านก็ว่าได้ และเมื่อในคราวเฉลิมฉลอง สมโภชกรุงครบ ๒๐๐ ปี ที่วัดพระแก้ว หรือเรือพยุหยาตรา ทางชลมารก หรือแม่เมื่อเร็ว ๆ นี้ ในงานพระราชพิธีถวาย พระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระ- บรมราชินีในรัชกาลที่ ๙ ก็ได้ทราบว่างานช่างสิบหมู่ของ กรมศิลปากรได้มีส่วนสำคัญ และมีบทบาทอย่างมากในการ บูรณะซ่อมแซม และสร้างชิ้นใหม่ อยากเรียนถามคุณสนั่นว่า ได้เตรียมการหรือดำเนินการอย่างไรจึงสามารถทำงานที่ได้รับ มอบหมายได้สำเร็จอย่างน่าภาคภูมิใจทั้ง ๆ ที่ปัจจุบันนี้หาช่าง ผู้ชำนาญได้ยากมาก และปัจจุบันได้เตรียมการหรือมีโครงการ ที่จะฟื้นฟูหรืออนุรักษ์ งานช่างสิบหมู่ช่างไทยโบราณของเรา อย่างไรหรือไม่คะ
หัวหน้างานช่างสิบหมู่	ครับ ขอบคุณครับ เรื่องงาน ๒๐๐ ปี เช่น ซ่อมวัด พระแก้ว หรืองานถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีนั้น เป็นนโยบายของรัฐบาลในการ กำหนดให้มีขึ้น นับเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ช่างสิบหมู่ได้เข้าไปมี บทบาทและเข้าร่วมซ่อมบูรณะด้วยเป็นจำนวนมาก แต่ไม่ ทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากมีเวลาจำกัดมาก การดำเนินการให้ สำเร็จจำเป็นต้องมีการวางแผนดี การบริหารงานดี มีช่างที่มี

ภาพ	เสียง
	ความสามารถดี และมีกำลังสนับสนุนด้านงบประมาณรวดเร็ว งานจึงบรรลุเป้าหมายได้ จริงอยู่แม้จะหาช่างฝีมือดีชำนาญงานสูงได้ยากมากแต่ถ้าเราพอมีอยู่บ้างและรู้จักวิธีการที่ดี คือหมุนเวียนมอบหมายงานเป็น คัดตามแก้ปัญหาคือ งานก็จะสำเร็จลงได้ตามที่เรามีทรัพยากรที่จำกัดนั้น แต่ก็ยอมรับว่างานสำเร็จลงด้วยความยากลำบากมาก เพราะถูกจำกัดด้วยเวลา เช่น เมื่อนั้นเมื่อนี้ต้องเสร็จ ถูกจำกัดด้วยปริมาณ คือ หลังจากนั้น หลังนี้ต้องสำเร็จ และถูกจำกัดด้วยคุณภาพ คือ ต้องทำคุณภาพให้ถึงฝีมือครูเท่านั้นเท่านี้ อย่างนี้แหละครับ สำหรับนโยบายหรือโครงการฟื้นฟูช่างสิบหมู่ นั้นขณะนี้กำลังเสนอนโยบายตั้งศูนย์ฝึกอบรมช่างสิบหมู่ช่างไทยโบราณขึ้น โดยเล็งเห็นว่าประโยชน์โดยรวมที่จะได้รับก็คือ พัฒนาเศรษฐกิจทำให้เกิดแรงงานฝีมือขึ้น ในแง่ของศิลปวัฒนธรรมเป็นการสืบต่อช่างไทยโบราณให้คงอยู่ และคนเหล่านี้จะรักษาศิลปวัฒนธรรมในแง่ของสังคม จะทำให้คนไทยมีจิตสำนึกรักงานช่างไทยมากขึ้น มีความคิดรักเอกราชร่วมกันเชื่อว่าไทยเรามีของคืออยู่มาก ในแง่ของการเมืองคือดำรงความเป็นชาติให้ยาวนานยิ่งขึ้น และในแง่ของการปกครองจะทำให้ผู้ผ่านการฝึกมีการกินคืออยู่ดี เพราะว่ามีรายได้ไม่ว่างงาน รักสวยรักงาม ไม่ก่อความวุ่นวายในสังคม ก็จะอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข เพราะมีกินมีใช้และอยู่ร่วมกันได้ดี สำหรับประโยชน์เฉพาะส่วนโดยตรงเกี่ยวกับการช่างนั้นก็มียุ่่มาก เช่นปัจจุบัน โบราณสถานที่มีลวดลายตกแต่งและกำลังทรุดโทรมอย่างมากจำเป็นต้องบูรณะนั้น ในพระนคร-ธนบุรีมีไม่น้อยกว่า ๕๐๐ แห่ง ในต่างจังหวัดอีกเจ็ดสิบกว่าจังหวัด ไม่น้อยกว่า ๕๐๐ แห่ง รวมแล้วโบราณสถานรอการซ่อม ไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ แห่ง แต่ละแห่งทั้งเล็กและใหญ่ต้องใช้เวลาซ่อมโดยเฉลี่ยประมาณแห่งละ ๒ ปี ถ้ามีช่างดำเนินการประมาณ ๑๕๐ ถึง ๒๐๐ คน ดังนั้นเราจะซ่อมโบราณสถานให้แล้วเสร็จได้ในเวลาถึง ๒,๐๐๐ ปี ซึ่งยาวนานมากเหลือเกิน สิ่งเหล่านี้ถ้าได้ซ่อมบูรณะพัฒนาขึ้นมาแล้วรัฐจะได้ประโยชน์จากการขายภาพกระหนาบยนต์ คือขาย

ภาพ	เสียง
พิธีกร	ให้แก่นักท่องเที่ยวมาดูศิลปกรรมของเรา เราจะได้เงินเข้าประเทศอย่างมาก เช่นเดียวกับจีนหรืออีกหลายประเทศที่เปิดประเทศเป็นประเทศท่องเที่ยว ที่กล่าวมานี้กระผมอยากให้รัฐบาลได้มองเห็นช่องทางหารายได้จากแนวทางของศิลปกรรมที่ประเทศเรามีอยู่มาก และหากรู้จักวิธีหาเงิน ประเทศของเราจะร่ำรวยมาก ประเทศหนึ่งอย่างแน่นอน ท่านผู้ชมคะ งานช่างสิบหมู่เป็นสิ่งคู่บ้านคู่เมืองมาแต่อดีต ควรที่เรากคนไทยทุกคนจะได้สนับสนุนเพื่อที่ช่างจะได้ทำสิ่งของที่ดี ๆ และสวยงามให้เราได้ใช้ตลอดทั้งเป็นการส่งเสริมค่านิยมไทยตามนโยบายของรัฐบาล ปัจจุบันนอกจากนี้ยังเป็นทางนำมาซึ่งเศรษฐกิจของบ้านเมืองอย่างมหาศาลอีกด้วยคะ รายการในวันนี้ก็ต้องขอยุติและขอลาท่านผู้ชมไปแต่เพียงเท่านี้ก่อนคะ สวัสดีค่ะ

จบรายการ
เพลง “ความเป็นไทย”

